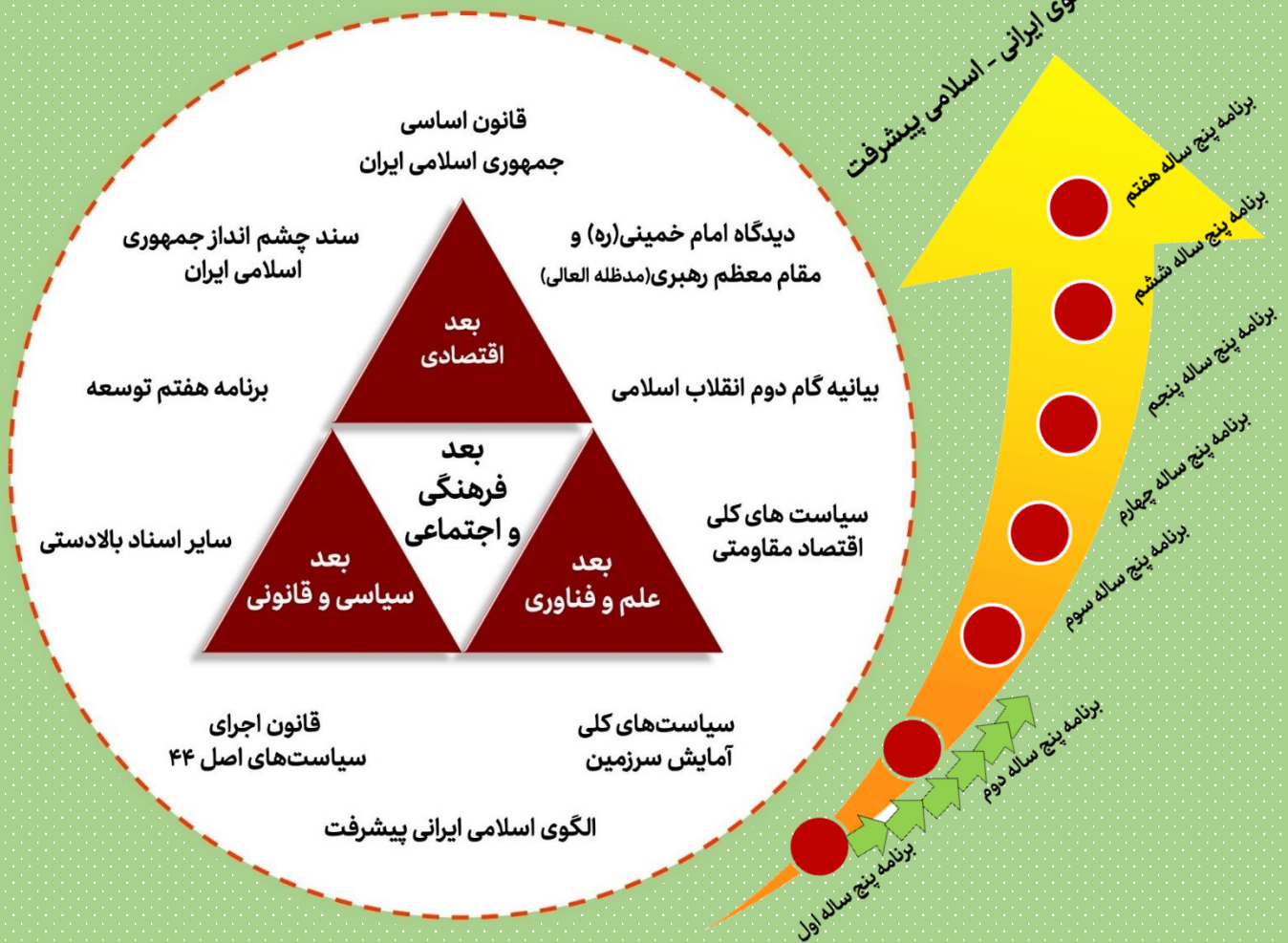

برنامه‌های عملیاتی

«دولت کارآفرین بر مدار علم و عمل»

تحقق اهداف الگوی ایرانی - اسلامی پیشرفت

دکتر سید محمد مقیمی

نامزد چهاردهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران

خرداد ماه ۱۴۰۳

دولت کار آفرین بر مبنای علم و عمل

دولت کار آفرین به دست

برنامه‌های عملیاتی
«دولت کار آفرین بر مدار علم و عمل»

تدوین: سید محمد مقیمی
نامزد چهاردهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران

تاریخ انتشار: خرداد ماه ۱۴۰۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

سبک حکمرانی اسلامی این است:
مردمی بودن، دینی بودن، اعتقادی
بودن، اشرافی نبودن، مسرف نبودن،
ظالم و مظلوم نبودن.

(۱۴۰۰/۱۲/۱۹)

از دانشگاه باید سرنوشت یک ملت تعیین
بشود. دانشگاه خوب یک ملت را سعادتمند
می‌کند. و دانشگاه غیر اسلامی، دانشگاه بد،
یک ملت را به عقب می‌زند.

(۱۳۵۸/۰۳/۱۶)

شکل ۱: اینفوگرافیک برنامه‌های عملیاتی دولت کارآفرین بر مبنای علم و عمل

امام علی(ع) در فرمان مبارک‌شان به مالک اشتر می‌فرمایند:

«باید تلاش تو در آبادانی زمین بیشتر از جمع‌آوری

خراج باشد که خراج جز با آبادانی فراهم نمی‌گردد، و آن کس

که بخواهد خراج را بدون آبادانی مزارع به دست آورد، شهرها را خراب

و بندگان خدا را نابود و حکومتش جز اندک مدتی دوام نیاورد»

(نهج‌البلاغه، نامه ۵۳).

با ادای احترام به شهدای گرانقدر انقلاب اسلامی و امام شهدا و همچنین رئیس‌جمهور شهیدمان آیت‌الله دکتر رئیسی و سایر شهدای عزیز خدمت و با آرزوی طول عمر با عزت برای رهبر حکیم و فرزانه انقلاب اسلامی حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی). رقابت نامزدهای ریاست جمهوری ۱۴۰۳ مانند ادوار پیشین انتخابات، صحنه طرح شعار و ارائه برنامه‌های کاندیداهای ریاست‌جمهوری است که در نهایت به انتخاب مردم و جامعه جهت می‌دهد. برای کاندیدای ریاست‌جمهوری که با معرفی برنامه‌های خود در فضای رقابتی سالم، مقتدرانه و هوشمندانه، مسئولیت خطیر اجرایی آینده کشور را برعهده خواهد داشت، نقشه سیاسی و اقتصادی در این میان از اهمیت خاصی برخوردار خواهد بود. یکی از بزرگترین مشکلات و نقایص پیش روی انتخابات ریاست‌جمهوری، برنامه‌محور نبودن تبلیغات انتخاباتی کاندیداهای ریاست‌جمهوری و ارائه نکردن برنامه واقع‌بینانه و تحقق‌پذیر به مردم و موج‌سواری بر فضای روانی حاکم بر انتخابات و رأی‌آوری است. انتخابات برنامه‌محور، شکل‌دهنده فضای گفتگو برای یافتن زمینه و تفاهم مشترک برای اداره کشور است. هر چند ممکن است همیشه در همه مسائل توافق کامل و جامعی حاصل نشود اما این دلیل بیشتر برای تمرین تحمل بر اساس برنامه و وسیله‌ای برای درک دیگران جهت ایجاد راه‌حل‌های مشترک است. انتخابات و انتخاب بر اساس برنامه باید تبدیل به یک فرهنگ عمومی و یک گفتمان در کشور شود.

در این مقدمه نکاتی را به عنوان مبانی فکری و عملی خود برای عهده‌دار شدن مسئولیت خطیر ریاست‌جمهوری از جهت تبیین دیدگاه‌هایم تقدیم می‌دارم:

نکته اول: در صورت انتخاب به رییس‌جمهور اسلامی ایران، سبک و منش رئیس‌جمهور شهیدمان را که همان سبک امامین انقلاب اسلامی است را با افتخار ادامه خواهیم داد و با توجه به تخصص در حوزه مدیریت مالی عمومی،

برخی حوزه‌های اقتصاد بخش عمومی و بودجه‌ریزی دولتی، شخصا فرماندهی و هدایت مستقیم وزارتخانه‌ها و سازمان‌های اقتصادی و مالیه عمومی و بودجه‌ای را برعهده خواهم گرفت.

نکته دوم: عنوان شعار انتخاباتی اینجانب عبارت است از: «دولت کارآفرین بر مدار علم و عمل». دولت کارآفرین، رئیس‌جمهور کارآفرین و کابینه کارآفرین می‌خواهد که علم مدیریت را بدانند و در عمل به آن تردید نکنند و از جرأت و شهامت لازم برخوردار باشند. در این روزهایی که به انتخابات سرنوشت‌ساز ریاست‌جمهوری در کشور نزدیک می‌شویم، یکی از دغدغه‌های اصلی مردم نجیب و وفادار ایران که خواهان ایرانی آباد و زندگی شرافتمندانه هستند، انتخاب فردی مناسب به عنوان رئیس‌جمهوری است که توان استفاده از ظرفیت‌های کم‌نظیر کشور را داشته باشد، فرصت‌های کارآفرینانه را به موقع تشخیص دهد و رفاه و آسایش مردم را در چهار سال آتی به ارمغان آورد. رئیس‌جمهوری که نه تنها خود کارآفرین باشد، بلکه باید کابینه و مدیران کارآفرین را بکار گمارد.

نکته سوم: سیاست‌ها و برنامه‌های کلان اینجانب همان سیاست‌های بالادستی نظام است که در قانون اساسی بیان شده است، امامین انقلاب برای ما ترسیم نموده‌اند و رهبر عزیز انقلاب در بیانیه گام دوم چشم‌انداز رسیدن به آن را تبیین نموده و نهاد قانونگذار برنامه هفتم توسعه را پیش روی ما قرار داده است. بنابراین بر این باورم که معنا ندارد رئیس‌جمهور خودش برنامه کلان جامع ارایه نماید و این همان آسیبی است که در دوره‌های مختلف ریاست‌جمهوری دچار آن شده‌ایم. ارزیابی و تحلیل سند برنامه‌های توسعه که توسط اینجانب و همکاران سابقم در دیوان محاسبات کشور در قالب گزارش‌های تحلیلی انجام گرفته است، نشان می‌دهد که تنها به کمتر از چهل درصد اهداف برنامه‌ها رسیده‌ایم. رئیس‌جمهور رئیس قوه اجرایی است و وظیفه‌اش تعیین سیاست‌های کلی نظام و خط‌مشی‌گذار در سطح قانونگذاری نیست. رئیس‌جمهور بجای پرداختن به حاشیه‌های این‌چنینی باید به متن بپردازد و تمام توانش را مصروف دو چیز نماید: تبدیل این سیاست به برنامه‌های عملیاتی و اجرای قاطعانه این برنامه‌ها با رویکرد کارآفرینانه. بنابراین تمرکز قوه اجرایی باید روی این دو محور اصلی باشد. لذا رویکرد دولت کارآفرین به برنامه‌ریزی و اجرا، رویکرد استراتژی به مثابه عمل (Strategy as Practice) است؛ به گونه‌ای که رویکردهای انتزاعی و نظری جای خود را به نگرش‌های عملگرا خواهد داد و از روش گام به گام برای پیاده‌سازی برنامه‌های عملیاتی استفاده خواهد شد. این رویکرد همانند یک نقشه راهنما، در هر مقطع از سیر تکوینی حرکت دولت، ضرورت‌های اصلی کشور را آشکار ساخته و اولویت‌های مدیریتی و موضوعات کلیدی را در کانون توجه قرار می‌دهد.

چهاردهمین دولت جمهوری اسلامی ایران همزمان با اولین سال اجرای برنامه هفتم توسعه در حالی استقرار می‌یابد که این برنامه با تدبیر شهید آیت‌الله سید ابراهیم رئیسی و تیم همکار ایشان در دولت سیزدهم و با رأی و نظر نمایندگان محترم مردم در مجلس شورای اسلامی، با رویکرد «مساله‌محوری» و با شناخت، تحلیل و بهره‌گیری از روش‌های برنامه‌ریزی و مدیریتی، بهره‌گیری از تجارب موفق جهانی و آسیب‌شناسی برنامه‌های توسعه پیشین تهیه و

تدوین شده است. منتخب مردم در چهاردهمین انتخابات ریاست‌جمهوری و همچنین کابینه او، وظیفه دارند اهتمام نسبت به تدوین برنامه‌های عملیاتی جهت اجرایی‌سازی راهبردها و محورهای مندرج در برنامه هفتم توسعه را همراستا با دیگر اسناد بالادستی و سیاست‌های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری، وجهه همت قرار دهند. لذا از نامزدهای انتخاباتی که مورد اعتماد شورای محترم نگهبان قرار می‌گیرند، انتظار می‌رود تا در چارچوب برنامه‌های مصوب و ابلاغی عمل نموده و از اعلام وعده‌ها و یا برنامه‌هایی که بعضاً مغایر قوانین بالادستی و توسعه‌ای می‌باشند، پرهیز نمایند. «مسئله‌محوری» وجه مشترک روح حاکم بر برنامه هفتم توسعه با جان‌مایه گفتمان رئیس‌جمهور شهیدمان در قبال نهاد علم است؛ چه اینکه گفتمان ایشان در قبال دانشگاه، در قالب «دانشگاه حل مسئله» قابل بازنمایی بود و همواره از دانشگاه به عنوان اتاق فکر دولت نام برده و بر بهره‌مندی از ظرفیت دانشگاهیان برای حل مسائل کشور تاکید داشتند.

نکته چهارم: بسترسازی برای پیشرفت هر جامعه‌ای در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و... برعهده دولت است. اداره دولت با روش‌های سنتی موجود آب در هاون کوبیدن است. دستیابی به الگوی پیشرفت ایرانی اسلامی مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی مستلزم تحول در ساختارها و رویکردها دولت است. باید سلسله مراتب غیرمنعطف مدیریت دولتی در هم شکسته شود، قدرت تصمیم‌گیری متمرکز به سطوح مدیریتی استانی و محلی واگذار شود، دولت از تصدی‌های بی‌مورد و وسوسه‌انگیز دل‌بکند و آنها را به بخش خصوصی، نهادهای مدنی و تعاونی‌ها بسپارد، از حجم عریض و طویل خود بکاهد و چابک شود؛ نگرش‌ها و شیوه‌های مدیران و کارگزاران دولتی در سطوح مختلف و بویژه در سطح عملیاتی که خدمات دولتی به شهروندان را برعهده دارند باید اصلاح شود و کارگزاران دولتی باید نقش عاملیت را به خادمت تغییر دهند؛ یعنی کارگزار دولتی نگوید مامورم و معذور، بلکه باید مردم را ولی‌نعمت خود بداند و با تمام وجود به آنها خدمت کند و از دستوری عمل کردن با مردم و تحکم‌گرایی بشدت پرهیز کند. کارگزاران دولتی باید از دخالت نابجا و فضولی کردن در نحوه راه‌اندازی و اداره کسب و کارها و سبک تولید کارآفرینان و شهروندان اکیدا خودداری کنند، بجای مانع‌تراشی بر سر راه ایده‌های خلاقانه و نوآورانه و مهار کردن مردم، کارگزاران دولتی مزاحم باید مهار شوند؛ به عنوان یک تسهیل‌گر، مشارکت واقعی مردم در بهره‌برداری از منابع و ظرفیت‌های گسترده کشورمان را تضمین کنند و دولت انحصارگرایی را کنار بگذارد. وقتی این ویژگی‌ها در دولت و کارکنانش به معنی واقعی کلمه نهادینه شد، یک دولت کارآفرین شکل می‌گیرد و ماشین دولت تازه بلوغ کافی پیدا می‌کند و آماده ایفای نقش محوری در توسعه و پیشرفت جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی و... جامعه می‌شود. موتور محرکه منظومه پیشرفت ایرانی اسلامی در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، سیاسی قانونی و علمی و فناوری، نظام اداری و مدیریت دولتی کارآمد است و تجربه کشورهای موفق در عصر کنونی نشان می‌دهد که برای کارآمدسازی دولت، نظام مدیریت دولتی باید آرایشی جدید بگیرد و مشخصه‌های دولت کارآفرین را در خود نهادینه

سازد. باید ساختارهای دستگاه‌های دولتی چابک و منعطف شود، کارگزاران مزاحم که هنرشان تولید نارضایتی برای مردم است و اصطلاحاً بوروکرات‌های سطح خیابان نامیده می‌شوند، دخالت‌شان را در زندگی اجتماعی شهروندان به حداقل ممکن کاهش دهند و دولت دست و پای آنها را باید از خیابان‌ها جمع کند و در نهایت باید ادبیات رفتاری کارگزاران دولت از روحیه تنبیه‌گری و مامورم و معذورم به تسهیلگری و ارشادی تغییر پیدا کند و حکمرانی کارآفرینانه باید در جهت کرامت‌بخشی به شهروندان گام بردارد. بوروکرات‌های سطح خیابان، به منزله افرادی هستند که در پشت ویترین مغازه‌های مجلل، نقش تعیین‌کننده‌ای در نحوه ارائه خدمات دارند و تعیین‌کننده میزان رضایت مشتریان یا خدمت‌گیرندگان هستند. نقش این افراد تا آنجا مهم هستند که مردم یا شهروندان، آنها را به عنوان دولت می‌شناسند. دولت یک آیین‌نامه به دست این بوروکرات‌ها می‌دهد و آنها به جان مردم می‌افتند و هر طور که می‌خواهند آیین‌نامه را تفسیر می‌کنند و اصولاً این تفسیرها چیزی متفاوت از اراده قانونگذار و هدف مورد نظر سیاستگذار از آن ضوابط است. در این راستا باید شعار مدیران دولت کارآفرین این باشد: بوروکرات‌های مزاحم را از خیابان‌ها جمع کنیم تا مردم به راحتی تنفس کنند و پارو‌ها را به مردم بسپاریم و فقط به هدایت قایق مشغول شویم. بوروکرات‌های سطح خیابان ویترین دولت هستند و شهروندان آنها را به عنوان دولت می‌شناسند. کشتی دولت در رویکرد سنتی موجود کشور به سوی ناکجاآباد و امواج خروشان در حال حرکت است، و بجای اینکه تمرکزش بر هدایت کشتی باشد، در حال پارو زدن است و هرچه با سرعت بیشتری پارو می‌زند، قایق از هدف دورتر می‌شود. بوروکرات‌های مزاحم، آسایش شهروندان را سلب می‌کنند و دایماً سرمایه‌های اجتماعی را بر باد می‌دهند. بوروکرات‌های مزاحم در بین مردم پرسه می‌زنند تا مانع انجام کاری شوند و در این پرسه‌زنی چه بلاهایی بر سر شهروندان که نمی‌آید. در رویکرد غیرکارآفرینانه مردم به مثابه افراد نابالغی تلقی می‌شوند که باید دایماً قیمی بالای سرشان باشد. بنابراین ما در دولت کارآفرین، بوروکرات‌های مزاحم را از سطح خیابان‌ها جمع خواهیم کرد تا کارآفرینان در هوای آزاد تنفس کنند. در دولت کارآفرین در گام اول این رفتارها متوقف خواهد شد و اگر لازم شود این بوروکرات‌ها را در دفاترشان زمین‌گیر می‌کنیم. معتقدم حضور این کارگزاران دولتی مزاحم قبل از آنکه دستاوردی برای کشور داشته باشد، هزینه‌های اقتصادی و اجتماعی هنگفتی به جامعه وارد می‌کند، سرمایه‌های اجتماعی را بر باد می‌دهد، اعتماد بین مردم و دولت را از بین می‌برد و ناامیدی را به جامعه پمپاژ می‌کند. پس در دولت کارآفرین بین اینکه این نوع بوروکرات‌های مزاحم در میان دست‌وپای شهروندان رها باشند یا فعالیت‌شان به حالت تعلیق درآید، قطعاً گزینه دوم ارجح خواهد بود.

نکته پنجم: در کشور ما برای مدیران ارشد دولت همواره مساله سیاست مقدم بر اقتصاد بوده است و در نتیجه وقتی در مورد موضوعات اقتصادی بحثی به میان می‌آید، در ذهن‌شان همه چیز به معیشت فروکاسته می‌شود؛ در حالی که بحران معیشتی عارضه است که برآمده از شاخص‌های کلان دیگری است که علت‌العلل و ریشه اصلی

هستند. در سال‌های اخیر موضوعات اقتصادی همواره جزو اولویت اصلی کشورمان بوده است؛ به گونه‌ای که مرور شعار سال‌های اخیر که مقام معظم رهبری نامگذاری نموده‌اند، شاهد خوبی بر این ادعاست.

چالش‌های اقتصادی همچون: تورم دورقمی، کاهش قدرت خرید مردم و همزمانی آن با افزایش ضریب جینی کشور، پرداختن به فقرزدایی غیرتورمی را ضروری ساخته است. فقرزدایی اگر قرار باشد از محل افزایش پایه پولی و استقراض صورت گیرد، به ضد آن تبدیل خواهد شد. عدم ثبات اقتصادی، ضرورت اصلاح نظام پرداخت غیرهدفمند یارانه‌ها از جمله دیگر چالش‌های اقتصادی کشور است. چالش‌های موضوعی همچون بحران منابع آبی کشور، مسائل زیست‌محیطی، صندوق‌های بازنشستگی، ناترازی‌های اقتصادی و انرژی، معضلات نظام بانکی و مشکل اشتغال از دیگر چالش‌هایی است که باید با حربه دولت کارآفرین به جنگ آنها رفت. رئیس‌جمهور کارآفرین و کابینه کارآفرین باید بینش دقیقی از تورم و چرایی به‌وجود آمدن آن، ضرورت اصلاح ساختار بودجه، اولویت اصلاح نظام بانکی، بیمه‌ای، گمرکی و تامین اجتماعی و شناخت دقیقی از منظومه پیچیده تحریم‌ها و آگاهی مناسبی از توانمندی‌های واقعی اقتصاد ایران داشته باشد تا بتواند از طریق تبدیل سیاست‌ها به برنامه‌های عملیاتی و جرات و شهامت لازم برای اجرای برنامه‌های عملیاتی، امید را در جامعه زنده کند و شادابی را به خانواده‌ها بازگرداند.

خط‌مشی‌گذاران و کارگزاران عرصه مالیه عمومی کشور بجای اندیشیدن در خصوص خلق ارزش مالی و اقتصادی با عنایت به روش‌های کارآفرینانه، عافیت‌طلبانه و خودخواهانه بی‌محابا مشغول خلق اسکناس و چاپ پول بدون پشتوانه هستند. بجای نوآوری در بهینه‌سازی و ایجاد ارزش افزوده برای اموال و دارایی‌های عمومی و تامین منابع مالی از طریق روش‌های کارآفرینانه، فشار مالیاتی را به تولیدکننده و مصرف‌کننده وارد می‌کنند، کیفیت و کمیت خدمات عمومی را کاهش می‌دهند، با افزایش قیمت کالاها و خدمات عمومی به تورم در جامعه دامن می‌زنند و برای جبران کسری بودجه اجازه استراحت به ماشین چاپ اسکناس نمی‌دهند. برای حل این معضلات باید به جای عارضه‌ها و علائم مشکل، به ریشه‌های مساله پرداخت و استقلال بانک مرکزی را با جدیت دنبال کرد، ساختار نظام بودجه‌ریزی دولتی را اصلاح نمود (۱۷ راهبرد برای اصلاح ساختار بودجه ارائه کرده‌ام)، نظام مالیاتی را در جهت رضایت‌مندی کارآفرینان و شهروندان اصلاح نمود، نظام بیمه‌ای و تامین اجتماعی را بازآفرینی کرد. مردم به سخنران و تحلیلگر در خصوص عوامل موثر بر تورم، ارز و... نیاز ندارند که صرفاً به بیان عارضه‌ها و تکرار آن توسط مسولان پرداخته شود. مردم انتظار دارند بجای عارضه‌ها به ریشه‌ها پرداخته شود. جلوگیری از استقلال بانک مرکزی، خودخواهی دولت‌ها است و برای اینکه خودشان را کمتر به زحمت بباندازند؛ با افزایش مهار گسیخته تورم برای مردم ایجاد مشکل می‌کنند. ما در ساختار مالی و عرصه پولی بعضاً با یک دولت خودخواه مواجهیم و حکمرانان مالی و پولی بخاطر عافیت‌طلبی خودشان؛ رفاه و آسایش مردم را به گروگان می‌گیرند. بنابراین شعار دولت کارآفرین بر مدار علم و عمل،

تبدیل دولت خودخواه به دولت مردمخواه است. همه چیز باید در جهت رضایتمندی مردم باشد و سیاست توری و فشارهای مالیاتی باید آخرین راهکار باشد.

نکته ششم: برای تحقق راهبردهای نظام اسلامی در حوزه سیاسی و قانونی، فرهنگی و اجتماعی و همچنین علمی و فناوری همانطور که در بیانیه گام دوم انقلاب آمده است، تمرکز ابزار اصلی تحقق اهداف متمرکز بر علم و فناوری باشد. عبارت «العلم سلطان» که بارها بر زبان رهبر حکیم انقلاب اسلامی جاری شده است باید سرلوحه اقدامات قرار گیرد و دانشمندان، معلمان، نخبگان و کارآفرینان باید در صدر بنشینند و مشارکت واقعی مردم در کلیه فعالیت‌های اجتماعی، فرهنگی و سیاسی فراهم شود. راه‌اندازی کسب و کارها از نظرگاه قانونی تسهیل شود و بجای اخذ مجوز، فقط به ثبت رسمی کسب و کارها بسنده شود. در نظامات حقوقی برای وضع قوانین و مقررات در دولت کارآفرین همواره دو پرسش کلیدی مطرح خواهد شد:

۱. آیا رویکرد کارآفرینی در جای متن قانون لحاظ شده است؟ باید قوانین، مقررات و ضوابط دوباره با رویکرد کارآفرینی و رضایت‌بخشی مردم مورد بازنگری قرار گیرد.

۲. آیا منافع اقتصادی و اجتماعی این قانون و اجرای آن بیش از هزینه‌های اقتصادی و اجتماعی است؟ به عنوان نمونه آیا اخذ مالیات از مردم عادی و صنوف و مشاغل که حدود ۱۵ درصد کل مالیات‌های دولت را تشکیل می‌دهد و هزینه اقتصادی و اجتماعی و روانی بسیاری برجای می‌گذارد، امری منطقی است.

شعار دولت کارآفرین در عرصه فرهنگی - اجتماعی، خانواده‌محوری است. در این راستا باید در جهت تقویت سرمایه اجتماعی گام برداشت و صیانت از اصالت و هویت ایرانی اسلامی و بازگرداندن عظمت به تمدن ایرانی اسلامی را در اولویت قرار داد. همگرایی ملی، دال مرکزی، سرمایه اجتماعی و هویت اسلامی و انقلابی است. با پیروزی انقلاب اسلامی، تمدن ایرانی اسلامی که رو به افول بود، با یک چرخش به ریل اصلی بازگشته است و اکنون باید اوج بگیرد و عظمتش جهانی شود. دانشگاه تمدن‌ساز، توجه به کنشگران فرهنگ، اندیشه و گفت‌وگو، انتقال تجربیات و کاهش شکاف بین نسلی، از جمله دیگر مولفه‌های فرهنگی و اجتماعی است که باید مورد تاکید ویژه قرار گیرد.

اکنون که این خادم مردم ایران، با حول و قوه الهی، در مسیر نامزدی انتخابات ریاست‌جمهوری چهاردهم گام نهاده است؛ با الگوگیری از مشی و منش و روحیه شهدای خدمت بویژه شهید آیت‌الله رئیسی و با اتکا به ظرفیت بی‌نظیر همکاران دانشگاهی و بهره‌مندی از رهنمودهای علما و فضیلت‌های حوزه‌های علمیه، کارگروه‌هایی جهت تاباندن نورافکنی بر مشکلات و مسائل کشور برای هر چه روشن‌تر شدن ابعاد آنها و تدوین برنامه‌های عملیاتی به منظور حل این مسائل بر اساس خط‌مشی‌های مشخص در اسناد بالادستی و برنامه‌های مصوب کشور، مبتنی بر مولفه‌های مدیریت جهادی تشکیل داده و چکیده‌ای از نتایج حاصل از گفتگوها میان اساتید و نخبگان حاضر در این کارگروه‌ها جهت استحضار اعضای محترم شورای نگهبان تنظیم گشته است. ارائه برنامه واقع‌بینانه و تحقق‌پذیر به مردم از

جمله عوامل موثر در افزایش مشارکت آگاهانه شهروندان در انتخابات می‌باشد چراکه ارائه برنامه واقعی، شکل‌دهنده فضای گفتگو برای یافتن زمینه و تفاهم مشترک برای اداره کشور است. شایسته است که انتخابات و انتخاب بر اساس برنامه، تبدیل به یک فرهنگ عمومی و یک گفتمان در کشور شود. بر همین اساس، برنامه پیش رو با توجه به انتخاب مفهوم «دولت کارآفرین بر مبنای علم و عمل» تدوین شده و در ابتدای برنامه سعی شده است ابعاد و مختصات این مفهوم و الزامات و بایسته‌های آن تعریف و تبیین شود. در ادامه، نسبت و ارتباط مفهوم دولت کارآفرین با مفاهیم مورد تاکید رهبر حکیم انقلاب اسلامی، همچون اقتصاد مقاومتی، بیانیه گام دوم انقلاب و الگوی پیشرفت کشور بر مبنای اندیشه‌های امام خمینی^(۵) تبیین و توضیح داده شده است تا ضرورت شکل‌گیری دولت کارآفرین بیش از پیش مشخص گردد. در نهایت با تحلیل و مقایسه مسایل کلان جامعه در دو حوزه نظر و عمل و نیز تحلیل جهت‌گیری‌های برنامه هفتم توسعه، مهمترین مسائل مورد نظر دولت کارآفرین و نیز ماموریت‌ها، راهبردها و رؤس برنامه‌های عملیاتی در حوزه‌های مختلف حکمرانی برای حل این مسائل تدوین شده است. در پایان با عنایت به بیانات رهبر حکیم انقلاب اسلامی که همواره نقش دانشگاه و نهاد علم در شکل‌گیری تمدن نوین ایرانی اسلامی را گوشزد می‌نمایند، اطمینان می‌دهیم که ادامه راه را با شوق و امید چنان پیش رویم که در دستیابی ایران اسلامی به قله‌های پیشرفت، نقش تمدن‌سازی خود را در قالب برنامه‌ای منسجم و عملکردی در تراز دولت اسلامی ایفا نماییم.

سید محمد مقیمی

خرداد ماه ۱۴۰۳

فهرست مطالب

۱. مأموریت دولت کارآفرین بر مدار علم و عمل	۱۱
۲. آسیب‌شناسی برنامه‌های توسعه و رویکرد دولت کارآفرین بر مدار علم و عمل برای آسیب‌زدایی	۱۳
۳. ارتباط بین مفهوم دولت کارآفرین و چارچوب مفهومی توسعه و پیشرفت ایرانی اسلامی	۱۶
۴. مفروضات حاکم بر برنامه‌های عملیاتی و فعالیت‌های اجرایی دولت کارآفرین بر مدار علم و عمل	۱۷
۴-۱. دیدگاه‌های معمار کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی ^(ه)	۱۷
۴-۲. دیدگاه‌های رهبر حکیم انقلاب اسلامی حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی)	۲۳
۴-۲-۱. بیانیه گام دوم انقلاب، رهنامه‌ی الگوی پیشرفت ایرانی - اسلامی	۲۴
۴-۲-۲. برنامه‌ریزی بر مبنای اقتصاد مقاومتی	۲۸
۵. مختصات دولت کارآفرین بر مبنای علم و عمل	۳۲
۶. برنامه هفتم توسعه و دولت کارآفرین بر مدار علم و عمل	۳۷
الف: مسائل مهم اقتصادی	۳۸
ب: در حوزه اطلاعات و ارتباطات	۳۹
ج: در حوزه فناوری	۳۹
د: در حوزه سیاست خارجی و اولویت تقدم و همکاری	۳۹
ه: در حوزه اجتماعی و فرهنگی	۳۹
۷. تحلیل کلی ابرچالش‌ها و مسائل کلان آتی کشور	۳۹
- اقتصاد (۲۱ مورد)	۴۰
- سیاست (۱۷ مورد)	۴۰
- جامعه (۱۵ مورد)	۴۱
- فرهنگ (۱۴ مورد)	۴۲
- محیط زیست (۱۳ مورد)	۴۲
- سلامت (۱۲ مورد)	۴۳
- علم و فناوری (۸ مورد)	۴۳
۸. الگوی کلی تبدیل سیاست‌ها به برنامه‌های عملیاتی در "دولت کارآفرین بر مدار علم و عمل"	۴۵
۹. برنامه‌های عملیاتی دولت کارآفرین بر مدار علم و عمل	۴۵
۹-۱. حوزه اقتصادی، صنعتی و بازرگانی	۴۶
۹-۲. حوزه علم، فناوری و نوآوری	۵۰
۹-۳. حوزه کشاورزی، محیط زیست و منابع طبیعی	۵۵
۹-۴. حوزه اجتماعی و فرهنگی	۵۹
۹-۵. حوزه سیاسی و حکمرانی	۶۸
۹-۶. حوزه آب و انرژی	۷۲
۹-۷. حوزه بهداشت و درمان	۷۶
خلاصه سوابق علمی و تجارب کاری	۸۳

فهرست شکل‌ها و نمودارها

- شکل ۱: اینفوگرافیک برنامه‌های عملیاتی دولت کارآفرین بر مبنای علم و عمل
- شکل ۲: ارتباط ابعاد توسعه و پیشرفت با نظام مدیریتی قوه مجریه ۱۲
- شکل ۳: ضرورت ایجاد ارتباط ارگانیک و هم‌راستایی بین سطوح برنامه ۱۵
- شکل ۴: منظومه برنامه راهبردی "دولت کارآفرین بر مدار علم و عمل" ۱۷
- نمودار ۱: الگوی مدیریت توسعه و پیشرفت بر مبنای دیدگاه امام خمینی^(ع) ۱۹
- شکل ۵: ابعاد مختلف توسعه مدیریت دولتی از دیدگاه امام خمینی^(ع) ۲۱
- شکل ۶: رویکرد مقام معظم رهبری به سند چشم‌انداز ۲۳
- شکل ۷: منظومه فکری بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی ۲۶
- شکل ۸: الگوی کلی تبدیل سیاست‌ها و راهبردها به برنامه‌های عملیاتی در "دولت کارآفرین بر مدار علم و عمل" ۴۵
- شکل ۹: استراتژی‌های توسعه اقتصادی از دیدگاه امام^(ع) ۴۶
- شکل ۱۰: برنامه‌های توسعه علمی از دیدگاه امام^(ع) ۵۱
- شکل ۱۱: برنامه‌های توسعه کشاورزی از دیدگاه امام^(ع) ۵۷
- شکل ۱۲: استراتژی‌های توسعه فرهنگی از دیدگاه امام خمینی^(ع) ۶۱
- شکل ۱۳: استراتژی‌های توسعه سیاسی از دیدگاه امام^(ع) ۶۹

فهرست جداول

- جدول (۱): مسائل، مأموریت‌ها و راهبردهای کلان و برنامه‌های عملیاتی حوزه اقتصادی، صنعتی و بازرگانی ۴۷
- جدول (۲): مأموریت‌ها و راهبردهای اصلی اقتصادی، صنعتی و بازرگانی دولت کارآفرین ۴۸
- جدول (۳): رئوس برنامه‌های عملیاتی حل مسائل اقتصادی، صنعتی و بازرگانی ۴۹
- جدول (۴): مسائل و چالش‌های کلان کشور در حوزه‌های علم، فناوری و نوآوری ۵۳
- جدول (۵): مأموریت‌ها و راهبردهای اصلی دولت کارآفرین در حوزه‌های علم، فناوری و نوآوری ۵۳
- جدول (۶): رئوس برنامه‌های عملیاتی دولت کارآفرین در حوزه‌های علم، فناوری و نوآوری ۵۴
- جدول (۷): مسائل و چالش‌های کلان کشور در حوزه‌های کشاورزی، محیط زیست و منابع طبیعی ۵۷
- جدول (۸): مأموریت‌ها و راهبردهای اصلی دولت کارآفرین در حوزه‌های کشاورزی، محیط زیست و منابع طبیعی ۵۸
- جدول (۹): رئوس برنامه‌های عملیاتی دولت کارآفرین در حوزه‌های کشاورزی، محیط زیست و منابع طبیعی ۵۸
- جدول (۱۰): مسائل و چالش‌های کلان کشور در حوزه‌های اجتماعی و فرهنگی ۶۳
- جدول (۱۱): مأموریت‌ها و راهبردهای اصلی دولت کارآفرین در حوزه‌های اجتماعی و فرهنگی ۶۴
- جدول (۱۲): رئوس برنامه‌های عملیاتی دولت کارآفرین در حوزه‌های اجتماعی و فرهنگی ۶۵
- جدول (۱۳): مسائل و چالش‌های کلان کشور در حوزه‌های سیاسی و حکمرانی ۷۰
- جدول (۱۴): مأموریت‌ها و راهبردهای اصلی دولت کارآفرین در حوزه‌های سیاسی و حکمرانی ۷۰
- جدول (۱۵): رئوس برنامه‌های عملیاتی دولت کارآفرین در حوزه‌های سیاسی و حکمرانی ۷۱
- جدول (۱۶): مسائل و چالش‌های کلان کشور در حوزه‌های انرژی و آب ۷۳
- جدول (۱۷): مأموریت‌ها و راهبردهای اصلی دولت کارآفرین در حوزه‌های انرژی و آب ۷۳
- جدول (۱۸): رئوس برنامه‌های عملیاتی دولت کارآفرین در حوزه‌های انرژی و آب ۷۴
- جدول (۱۹): مسائل و چالش‌های کلان کشور در حوزه‌های بهداشت و درمان ۷۹
- جدول (۲۰): مأموریت‌ها و راهبردهای اصلی دولت کارآفرین در حوزه‌های بهداشت و درمان ۸۰
- جدول (۲۱): رئوس برنامه‌های عملیاتی دولت کارآفرین در حوزه‌های بهداشت و درمان ۸۱

۱. مأموریت دولت کارآفرین بر مدار علم و عمل

توسعه و پیشرفت فرآیندی سیستمی، تکاملی و چند بعدی است که مستلزم تغییرات اساسی در نیروی انسانی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، تکنولوژیکی و... متناسب با نظام ارزشی جامعه به منظور ارتقاء زندگی بشری از جنبه مادی و معنوی است. به عبارت دیگر، تحول در ابعاد کمی و کیفی جامعه در جهت ارتقاء سطح کیفی زندگی افراد، متناسب با نظام ارزشی جامعه را توسعه گویند. برخی از صاحب‌نظران بر این اعتقادند که الگوی توسعه را می‌توان از جوامع پیشرفته اقتباس نمود و همان مسیری را طی نمود که کشورهای مترقی طی نموده‌اند؛ در حالی که اکثریت صاحب‌نظران بر این باورند که هر جامعه‌ای برای پیمودن مسیر توسعه نیازمند الگویی منحصر به فرد است که مطابق ویژگی‌های فرهنگی و ارزشی آن جامعه سامان یافته باشد. برای توسعه در هر کشوری ابتدا بایستی برنامه‌ریزی‌های لازم متناسب با پیش‌زمینه‌های توسعه صورت گیرد. برنامه‌ریزی عبارت است از تعیین اهداف و پیش‌بینی راه‌های رسیدن به هدف در یک دوره مشخص زمانی که از حداقل منابع و امکانات حداکثر استفاده به عمل آید. در برنامه‌ریزی توسعه ابتدا استراتژی‌ها و اهداف اساسی توسعه تعیین می‌شود و سپس راه‌های رسیدن به آن در قالب دوره‌های زمانی کوتاه مدّت، میان مدّت و بلند مدّت مورد پیش‌بینی قرار می‌گیرد، تا در نیل به اهداف اساسی توسعه از حداقل امکانات و منابع، حداکثر استفاده به عمل آید.

به طور کلی توسعه که تمامی ابعاد زندگی بشر را شامل می‌شود، نیازمند ابزار برنامه‌ریزی است تا:

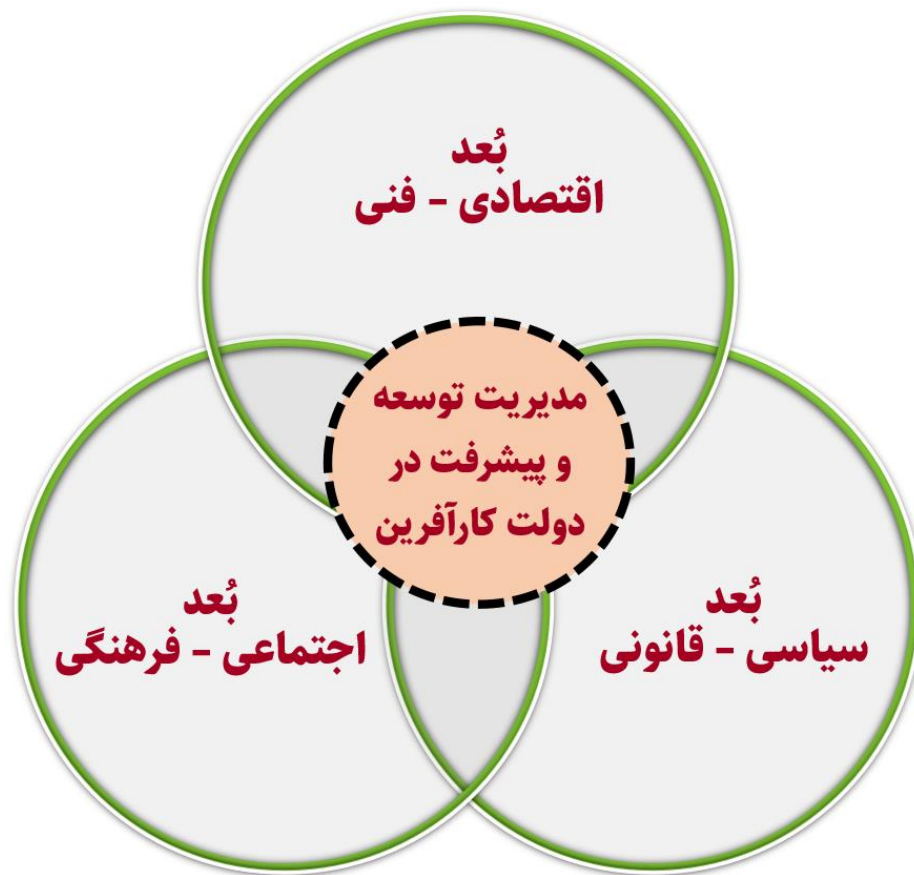
الف) امکانات، منابع و توانمندی‌های مناطق مختلف کشور مورد شناسایی قرار گیرد.

ب) زمینه‌های توسعه‌ی منابع موجود بررسی گردد.

ج) نیازها و خواسته‌های مناطق مختلف کشور، مورد ارزیابی قرار گیرد.

د) با توجه به منابع قابل دسترس، نیازها و خواسته‌های مناطق و افراد اولویت‌بندی گردد.

از آنجا که نقش نظام مدیریت دولتی و رییس جمهور به عنوان رییس قوه اجرایی کشور در فرآیند توسعه، نقشی محوری و کلیدی است، لذا آمادگی و ظرفیت مدیریت، پیش‌زمینه ورود به این فرآیند جامع و فراگیر است. با توجه به این که مدیریت دولتی پرچمدار چنین عرصه‌ای است، پس بنابراین تحوّل و بهبود در مدیریت دولتی ضروری است. دیدگاه نوینی برای کارآمدسازی مدیریت دولتی تحت عنوان مدیریت گرایی یا دولت کارآفرینانه مطرح شده که طی آن ضمن تغییر نگرش در مدیریت دولتی، مشارکت بخش خصوصی و شهروندان در فرآیند توسعه مورد توجه جدی قرار گرفته است.

شکل ۲: ارتباط ابعاد توسعه و پیشرفت با نظام مدیریتی قوه مجریه

از آنجا که مدیریت دولتی مسئولیت خطیر فرآیند توسعه در جوامع را بر عهده دارد، لذا بررسی نقش آن در توسعه به سبک امروزی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در ده‌های اخیر شاهد ظهور رویکردی جدید در مدیریت دولتی بوده‌ایم. به عبارت دیگر، رویکردی جدید که برای رویارویی با مشکلات و مسائل پیچیده عصر حاضر شکل گرفته است. این رویکرد نوین را با عناوین مختلفی نام‌گذاری نموده‌اند. مدیریت‌گرایی، مدیریت دولتی نوین و دولت کارآفرین^۱، عناوینی هستند که از این شیوه‌ی جدید خبر می‌دهند. ویژگی مهم رویکرد نوین مدیریت دولتی، جلب مشارکت مردم در انجام امور و سپردن کارها به دست آنان است. ساختار و تشکیلات گسترده‌ی دولتی نمی‌تواند به بهره‌وری بالایی دست یابد، مگر آن‌که بخش‌های عملیاتی و اجرایی خود را به دست شهروندان سپارد و تنها نظارت و سیاست‌گذاری را از آن خود بداند. خصوصی‌سازی، مقررات زدایی و کاهش قوانین و ضوابط دست و پاگیر، جلوه‌های اصلی رویکرد نوین مدیریت دولتی است که جملگی تمایل به سوی الگوهای مدیریت بخش خصوصی را نشان می‌دهد.

¹- Entrepreneur State

سابقه استعماری اکثر کشورهای در حال توسعه باعث شده است تا بخش اعظمی از نظام‌های اداری خود را از کشورهای استعمارگر به ارث برند. همچنین جریان فزاینده اطلاعات در دنیا که عمدتاً بر مبنای کتاب‌ها و نوشته‌های دانشمندان کشورهای توسعه یافته است، محققان کشورهای در حال توسعه را ترغیب نموده که نظام‌های اداری کشورهای توسعه یافته را بررسی و با یکدیگر مقایسه کنند تا بتوانند الگوهایی برای توسعه ی نظام‌های مدیریتی و اداری خود تدوین کنند.

اما اکنون مدت‌های مدیدی است که برای توسعه در زمینه‌های مختلف، خصوصاً توسعه نظام اداری که بستر ساز و موتور محرک ابعاد مختلف توسعه است، سخن از نیاز به تدوین الگوهای بومی به میان آمده است. تصور بر این است که توصیف و درک پدیده‌های اداری از دریچه ذهن اندیشمندان غربی کمکی به حل معضلات اداری در کشورهای در حال توسعه نمی‌کند؛ چرا که هم نوع مشکلات و نیازها و هم بسترهای محیطی که باعث شکل‌گیری این مشکلات شده در دو گروه کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه متفاوت است.

موضوع نوسازی و تحول اداری در نظام مدیریت دولتی متناسب با تغییر و تحولات محیطی، در راستای تحقق خواسته‌ها و نیازهای جامعه از سال‌های قبل دغدغه خاطر دولت‌ها طی ادوار مختلف بوده است که علیرغم پیش‌بینی و اجرای تدابیر و ساز و کارهای متفاوت، متأسفانه به دلیل وجود و بروز نارسایی‌های جدی در رویکرد، برنامه‌ریزی و اجراء، قرین توفیق کامل نبوده است. "دولت کارآفرین بر مدار علم و عمل" بر این باور است که برای دستیابی به توسعه و پیشرفت پایدار باید زمینه بازنگری و تجدید ساختار مدیریتی، طراحی ساز و کارهای مناسب و مدرن برای نوسازی اداری و جاری کردن مفاهیم نوین مدیریتی با شرایط و مقتضیات بومی و ملی برای تمامی ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی در چارچوب نظام ارزشی جامعه فراهم گردد.

۲. آسیب‌شناسی برنامه‌های توسعه و رویکرد دولت کارآفرین بر مدار علم و عمل برای آسیب‌زدایی

در ادوار مختلف برنامه‌ریزی در کشور، با برداشت‌ها و تفاسیر متفاوت از این مفاهیم با برنامه‌های متفاوتی روبه‌رو بوده‌ایم که این امر همواره محل چالش گسترده برنامه‌ریزان و مجریان نیز قرار گرفته است. تعریف مفهوم یا ارائه پارادایم (الگوی) مشترکی از توسعه باید به اجماع صاحب نظران کشور برسد و اصطلاحاً تبدیل به ایدئولوژی نظام تخصیص منابع گردد. البته این مهم از طریق تدوین الگوی اسلامی- ایران پیشرفت صورت پذیرفته است ولی باید دائماً ترویج گردیده و به زبان اجرا ترجمه شود. به عنوان نمونه در مبحث اقتصاد مقاومتی، در تفریح بودجه، هر وزارتخانه از اقتصاد مقاومتی تفسیر خودش را دارد و برنامه عادی را در گزارش اقتصاد مقاومتی می‌گنجاند. در عمل، فرآیند تدوین سیاست‌های کلی از مجرای مجمع تشخیص مصلحت نظام و نظام برنامه‌ریزی از هم گسسته بوده و کم‌ترین تعامل میان کارشناسان تدوین کننده سیاست‌های کلی و لایحه برنامه‌های توسعه وجود داشته است. وقتی

به سمت برنامه جامع حرکت می‌کنیم، سیاست‌ها وارد برنامه می‌شوند و هماهنگی میان این سیاست‌ها یک الزام است. انتظار می‌رود که شورای اقتصاد این هماهنگی را تضمین نماید، اما در شرایط کنونی شورای اقتصاد فاقد این کارایی است؛ به عبارت دیگر ما دستگاهی نداریم که میان سیاست‌ها هماهنگی ایجاد کند. علاوه بر آن، فرآیند تدوین سیاست‌های کلی نباید مجزا از فرآیند تدوین برنامه باشد. در ساختار اداری کشور، اشاره مواد برنامه به بخش یا دستگاهی خاص، به منزله اختصاص بخشی از بودجه کشور به آن بخش می‌باشد؛ لذا در فرآیند تدوین برنامه، بخش‌های مختلف تلاش می‌کنند اثری در مفاد برنامه داشته باشند. به عبارت دیگر، بخش‌ها و دستگاه‌ها به واسطه مواد برنامه، از بودجه کشور سهم خواهی می‌کنند.

به دلیل فشارهای گروه‌های ذی‌نفع از جمله برخی نمایندگان و سیاسیون، شاهد اجرای پروژه‌های مازاد بر نیاز کشور (مثل برخی از سد‌ها)، و یا با مکان‌گزینی نامناسب (مثل برخی پروژه‌های فولادی کشور و برخی از فرودگاه‌ها) مواجه هستیم که یا به بهره‌برداری نخواهند رسید و یا آن پروژه به صرفه نخواهد بود. یکی از مشکلات در عدم تحقق برنامه‌های توسعه این است که برنامه‌های توسعه در دستگاه‌های دولتی به طرح‌ها و پروژه‌های عملیاتی مبدل نمی‌شود، که این امر باعث اجرایی نشدن برنامه‌های توسعه و نظارت نا کار آمد بر حسن اجرای برنامه را نیز موجهی می‌شود.

هر برنامه‌ای که تهیه می‌شود باید دو جزء داشته باشد؛ جزء دستوری و جزء ارشادی. آن بخش که مربوط به سرمایه‌گذاری‌های بخش عمومی می‌شود مثل پروژه‌های عمرانی و یا وظایف شرکت‌های دولتی برای تأمین آب، برق، گاز، تلفن و... باید به صورت دستوری تهیه شود؛ یعنی کاملاً هماهنگ باشد و از قبل مقادیر، پروژه‌ها، مکان‌ها، حجم سرمایه‌گذاری و توالی کارها مشخص گردد. بنابراین جزء دستوری باید به صورت تفصیلی تهیه شود، اما جزء ارشادی برنامه باید بیشتر جنبه خبررسانی و انگیزشی داشته باشد؛ چون مکانیزم‌های تخصیص منابع توسط بازار انجام می‌گیرد. بنابراین در بخش ارشادی، این سیاست‌ها هستند که غلبه دارند و در بخش دستوری، سیاست‌ها تا برنامه‌ریزی پروژه امتداد می‌یابد.

یکی دیگر از مشکلات نظام برنامه‌ریزی ما این است که دولتمردان و بوروکرات‌ها خودشان را جای بخش خصوصی می‌گذارند و سعی می‌کنند رفتار بخش خصوصی را پیش‌بینی کنند که اغلب این اهداف غلط از آب در می‌آید و منابع زیادی را اتلاف می‌نماید.

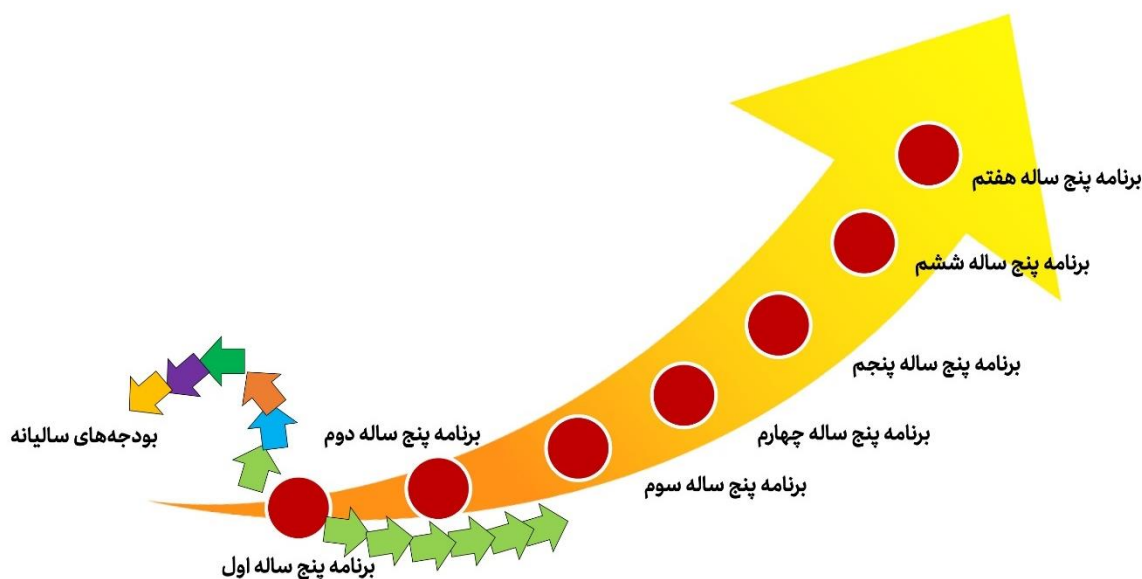
بی‌توجهی به مشارکت فعالان اصلی بخش خصوصی و نهادهای مدنی در فرآیند برنامه‌ریزی یکی از معضلات برنامه‌های عملیاتی دولت است که علت اصلی آن این است که نظام برنامه‌ریزی در برنامه‌های توسعه عمدتاً به بُعد دستوری برنامه‌ها تأکید دارند. علاوه بر آن حجم بالایی از اقتصاد کشور ما، بدون نظارت و مکانیزم‌های بازرسی

حاکمیتی، در دست هولدینگ‌ها و بنیادهای بزرگ اقتصادی عمومی غیر دولتی است. در نظام برنامه‌ریزی برنامه‌های توسعه، مکانیزمی برای مشارکت آنها در برنامه توسعه در نظر گرفته نشده است.

تجربه گذشته نشان داده است که تهیه بسیاری از برش‌های استانی برنامه‌های توسعه نیز در گسست کامل از برنامه‌های توسعه و پس از تصویب آن تهیه شده است. به طوری که نوع برنامه‌ها از نظر جامعیت، نگرش‌های منطقه‌ای-بخشی، مشخص نبوده است.

در مجموع نظام برنامه‌ریزی ایران در تعیین اولویت‌ها دچار نقصان بوده است که یکی از دلایل آن خود برنامه‌ریزی جامع است. این امر در اسناد فرادستی نیز گاهاً به چشم می‌خورد؛ به عنوان مثال در نقشه جامع علمی کشور در بخش اولویت‌های علم و فناوری که باید اولویت‌های علم و فناوری ایران تعیین شود، بیش از ۳۵۷ اولویت معرفی شده و در واقع به این معناست که هیچ اولییتی مشخص نشده است.

تحقق اهداف الگوی ایرانی - اسلامی پیشرفت

شکل ۳: ضرورت ایجاد ارتباط ارگانیک و هم‌راستایی بین سطوح برنامه

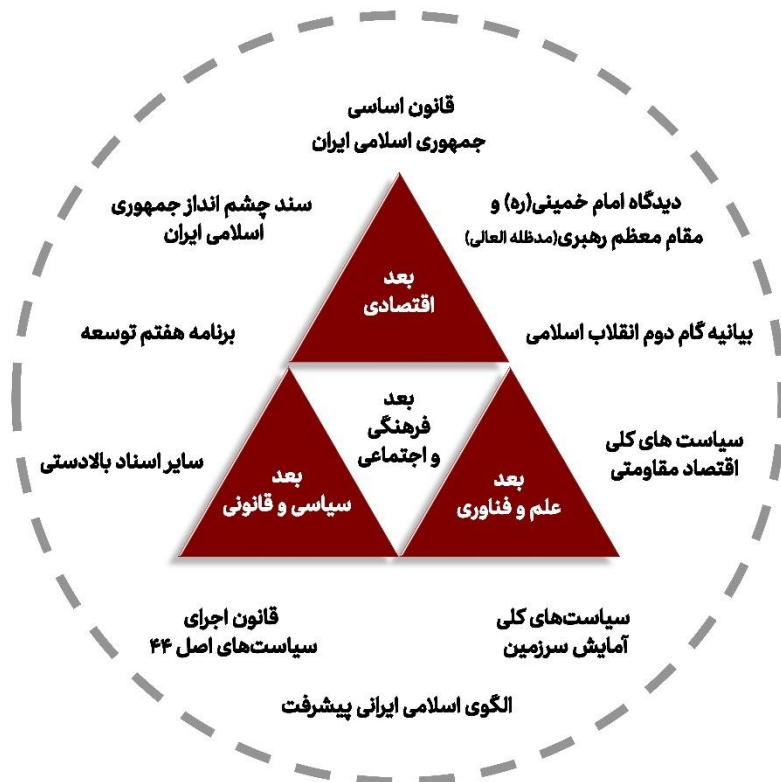
از سوی دیگر، سازمان‌ها و تشکیلات مربوط به برنامه‌ریزی توسعه همواره موقت و محدود به دوره تهیه برنامه‌ها بوده و پس از اتمام مراحل تدوین و تصویب برنامه‌ها، این سازمان تعطیل شده است و در عمل نظارت و اصلاح برنامه‌ها و هدایت دائمی آن به یکی از سازمان‌ها و اجزای این تشکیلات سپرده شده و معنادار و پیامد روشن این اتفاق، عدم استمرار در برنامه‌ریزی و تبدیل آن به یک آیین اداری بوده است. سازوکار نظارتی دائمی برای نظارت معنادار و توسعه‌ای و اعمال اصلاحات وجود ندارد. لذا چون ارتباط ارگانیکی میان برنامه‌های پنج‌ساله و بودجه‌های سالانه دولت وجود ندارد و مجلس و دولت هر دو در این انحراف سهیم هستند، کسی با جدیت خواستار نظارت بر برنامه

نیست. نظارت و ارزشیابی برنامه در عمل جدی گرفته نمی‌شود، چرا که بعد از اتمام کار برنامه ریزی، دستگاه‌های اجرایی بدون توجه به مندرجات برنامه، تمام همت خود را صرف انجام طرح‌ها و پروژه‌های اجرایی و تأمین مالی آنها در بودجه‌های سنواتی کرده‌اند.

یکی دیگر از ضعف‌های اصلی نظام برنامه‌ریزی کشور عدم استقرار رویکرد آینده‌پژوهی در نظام تدوین برنامه‌هاست. با توجه به تغییرات اساسی در منابع برنامه (نوسانات قیمت نفت، میزان تولید و صادرات آن) و تغییرات شرایط محیطی (از جمله تحریم‌ها) استقرار این رویکرد و تدوین سناریوهای مختلف بر اساس آن ضروری است. مستقر نمودن این رویکرد مستلزم استقرار ساختاری منسجم با مطالعاتی نظام مند در نظام برنامه‌ریزی است. البته یکی از دلایل اصلی عدم اجرای کامل برنامه‌های توسعه کشور آن است که اقتصاد کشور در معرض شوک‌های بیرونی قرار دارد و کنترل این شوک‌ها توسط دولت کار مشکلی است، این شوک‌ها عبارتند از: نوسانات قیمت جهان نفت؛ بروز خشکسالی؛ تنش در مناسبات بین‌المللی؛ وجود تحریم‌های بین‌المللی. بنابراین باید تدبیر گردد تا مبتنی بر پارادایم اقتصاد مقاومتی، کاهش وابستگی به محیط بیرونی، ساز و کارهای لازم برای بهره‌گیری از ظرفیت‌های بلا استفاده داخلی از طریق شاخص‌های کارآفرینانه در دولت کارآفرین بر مدار علم و عمل تعبیه شود.

۳. ارتباط بین مفهوم دولت کارآفرین و چارچوب مفهومی توسعه و پیشرفت ایرانی اسلامی

هدف نهایی مدیریت دولتی و قوه اجرایی در هر جامعه‌ای، دستیابی به توسعه و پیشرفت است و تمامی اقدامات و مکانیزم‌ها در جهت تحقق اهداف توسعه سامان می‌یابد. از آنجا که مدیریت توسعه در هر جامعه‌ای در قالب سیستم ارزشی همان جامعه متبلور می‌شود، شناخت سیستم ارزشی معطوف به توسعه از اولویت‌هاست. بنابراین قبل از اقدام و اجرای هر نوع برنامه‌های در راستای توسعه جامعه، باید فرهنگ توسعه متناسب با نظام ارزشی مورد موشکافی و امعان نظر قرار گیرد و سپس با این شناخت اولیه، مفروضات برنامه‌های توسعه بر آن اساس استوار شود. نظریه پردازان توسعه بر این باورند که جوامع برای دستیابی به توسعه باید نظریات توسعه را متناسب با نظام فرهنگی و ارزشی خود پالایش کنند و آن بخش از اصول و راهبردهای تئوری‌های توسعه را که با شرایط خاص جامعه سازگاری دارند را به کاربندند. امروزه انقلاب اسلامی ایران با پشت سرگذشتن فراز و نشیب‌های بسیار، به مرحله‌ای از تکامل دست یافته است که در معادلات جهانی به عنوان یک قطب تعیین‌کننده، ایفای نقش می‌کند. این جایگاه رفیع در حالی بدست آمده است که جهان در حال گذر از یک پیچ بزرگ تاریخی است و انقلاب اسلامی برای نقش آفرینی بیشتر در آینده بشریت، با شرایط حساس و سرنوشت‌سازی مواجه است. در چنین شرایطی باید دکترین و رهنامه‌ی جامعی تدوین شود تا چارچوب فکری و عملیاتی برای طی طریق در این مسیر پر تلاطم و دستیابی به قله پیشرفت مبتنی بر الگوی ایرانی - اسلامی برای تمامی ارکان جامعه فراهم گردد.

شکل ۴: منظومه برنامه راهبردی "دولت کارآفرین بر مدار علم و عمل"

۴. مفروضات حاکم بر برنامه‌های عملیاتی و فعالیت‌های اجرایی دولت کارآفرین بر مدار علم و عمل

۴-۱- دیدگاه‌های معمار کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی (ره)

امام خمینی (ره) به عنوان معمار و پایه گذار نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران، یکی از نوابغ عصر حاضر است که دیدگاه‌های ارزشمند ایشان راهگشای بسیاری از جوامع جهان سوم بوده است. از آنجا که تأسیس حکومتی مبتنی بر ارزش‌های اسلامی و اداره آن برای نیل به اهداف الهی در جهان امروز بی‌سابقه بوده، ایجاد چنین حکومتی در ایران که فاقد الگوی عملی و حتی تئوری‌های لازم متناسب با شرایط امروز دنیا بوده است، کار بسیار مشکلی است. امام خمینی (ره) با درک چنین شرایطی، قبل و بعد از انقلاب اسلامی تلاش نمودند تا با تبیین مسایل و مشکلات جهان امروز و اهداف نظام جمهوری اسلامی، با توجه به مقتضیات زمانی و رویدادهای اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و نظامی و ...، رهنمودها و بیاناتی را جهت تحقق آرمان‌ها و اهداف این نظام، در سایه توسعه مادی و معنوی ارائه نمایند.

از آنجا که امام خمینی (ره) هدف نهایی توسعه در هر جامعه‌ای را توسعه‌ی معنوی و ارزش‌های انسانی می‌دانند و توسعه‌ی فرهنگی را نیز زمینه‌ساز تحقق چنین هدف مهمی بر می‌شمارند؛ لذا از میان ابعاد مختلف توسعه، در مجموع با عنایت به فرمایشات امام خمینی (ره) می‌توان الگوی مدیریت توسعه و پیشرفت را در قالب نمودار شماره زیر

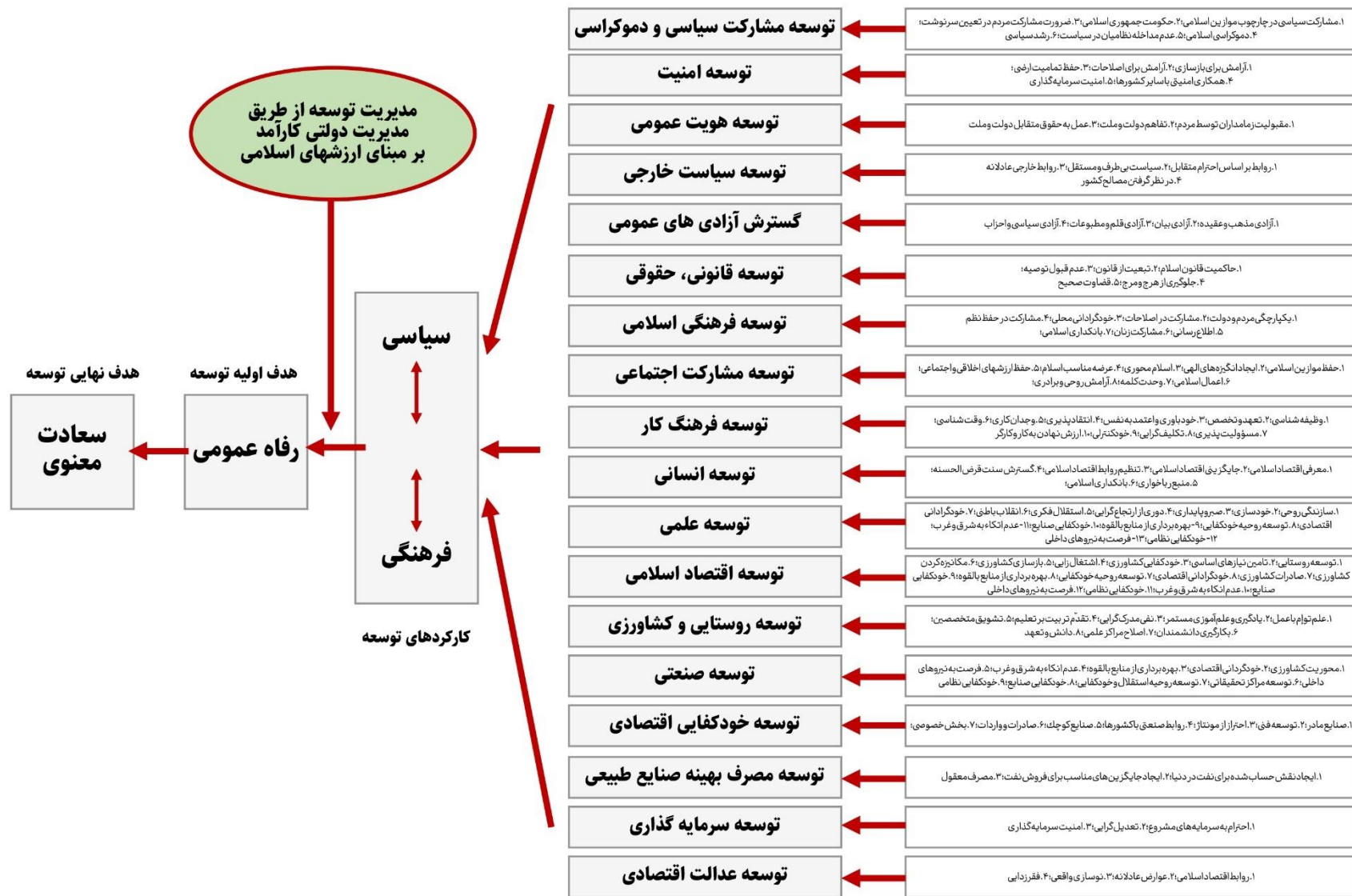
به تصویر کشید که بر اساس آن، مجموعه‌ای از استراتژی‌ها در هر سه بعد فرهنگی، اقتصادی و سیاسی، مبتنی بر مجموعه‌ای از برنامه‌ها، رفاه عمومی و در نهایت، سعادت معنوی جامعه را در پرتو مدیریت دولتی کارآمد بر مبنای ارزش‌های اسلامی محقق می‌سازند. در سه‌گفتار آینده هر یک از ابعاد سه‌گانه توسعه به همراه استراتژی‌ها و برنامه‌های مربوطه، به تفصیل تشریح خواهد شد.

بر اساس فرمایشات امام^(ع) می‌توان دو دسته اهداف را در توسعه‌ی فراگیر مورد شناسایی قرار داد:

الف) هدف نهایی و رسالت اساسی جامعه: برای بیان مقصد، امام^(ع) از واژه‌ی «سعادت معنوی» استفاده می‌کنند؛ به گونه‌ای که سایر اهداف توسعه در مقایسه با آن، وسیله محسوب می‌شوند.

ب) هدف ابزاری جامعه: واژه‌های «ترقی»، «پیشرفت»، «سعادت معنوی» و... در منظر امام^(ع) به عنوان مصادیقی هستند که با منظور نظریه پردازان توسعه یکسان است. با این تفاوت که نظریه پردازان غربی توسعه، این مفاهیم را هدف غایی یک جامعه تلقی می‌کنند، در حالی که امام^(ع) آنها را صرفاً در جهت پیشرفت امور دنیوی مورد استفاده قرار می‌دهد و صرفاً با دید ابزاری به آنها نگاه می‌کند. امام^(ع) ضمن تشریح ابعاد مادی و معنوی انسانی، جنبه‌ی مادی را در خدمت جنبه‌ی معنوی می‌دانند. بنابراین در توسعه‌ی جامعه باید برنامه‌های توسعه‌ی مادی تحت الشعاع ارزش‌های معنوی قرار گیرد.

با توجه به فرمایشات امام^(ع) در زمینه‌ی استراتژی توسعه می‌توان این‌گونه استنباط نمود که امام^(ع) معتقد به توسعه از درون است، به گونه‌ای که نقش عوامل درونی و بیرونی را در توسعه نیافتگی یا توسعه‌یافتگی به صورت توأمان مورد توجه قرار می‌دهد و علاوه بر آن، برقراری روابط مثبت بین کشورمان با کشورهای شمال را مشروط به آن‌که استقلال و ارزش‌های ما را دچار خدشه نسازد، مفید می‌دانند. امام خمینی^(ع) لزوم اصلاح از درون را به مردم یادآور می‌شوند و معتقدند که اگر درون جامعه اصلاح گردد، توسعه‌ی کشور امکان‌پذیر خواهد بود. به زعم امام^(ع)، حتی اگرچنانچه عوامل خارجی موانعی را برای توسعه‌ی کشور فراهم نمایند، نقائص درونی و قصور و کوتاهی عوامل داخلی زمینه‌ی چنین امری را فراهم نموده‌است. بنابراین در دیدگاه ایشان، اصلاح موانع درونی، اصلاح موانع خارجی را به دنبال خواهد داشت. امام^(ع) هم‌چنین اهمیّت منافع متقابل شمال، جنوب را یادآور می‌شوند و موازنه‌ی منافع طرفین را مورد توجه قرار می‌دهند. امام^(ع) معتقدند که ایجاد روابط متعادل و تنظیم شده با کشورهای پیشرفته‌ی اقتصادی نه تنها مانعی ندارد، بلکه برقراری چنین ارتباطاتی، ضروری است. در دیدگاه امام^(ع) کشورهای خارجی دارای برخی امکانات و توانمندی‌هایی هستند که می‌توان از این امکانات بهره‌مند گردید ولی همواره باید این نکته را مدّ نظر قرارداد که در برقراری ارتباطات، آزادی و استقلال کشور دچار خدشه نگردد و اصل احترام متقابل بر آن حاکم باشد.

نمودار ۱: الگوی مدیریت توسعه و پیشرفت بر مبنای دیدگاه امام خمینی (ره)

دیدگاه امام^(ع) راجع به توسعه از درون و از بیرون را می‌توان در موارد ذیل خلاصه نمود:

۱. رشد (پیشرفت مادی) تنها بخشی از فرآیند توسعه (پیشرفت معنوی) و به عنوان ابزار آن محسوب می‌شود.
 ۲. علل توسعه نیافتگی جوامع حاصل نابسامانی درونی جامعه و سیاست‌های استعماری قدرتمندان است.
 ۳. برقراری روابط سازنده و متعادل کشورهای جنوب- شمال می‌تواند در فرآیند توسعه جوامع عقب‌مانده مؤثر باشد، مشروط برآنکه استقلال و آزادی، احترام متقابل و معامله‌ی عادلانه رعایت شود.
- با توجه به عناصر بیان شده در فرمایشات امام^(ع) تعریف ذیل را می‌توان برای توسعه استنباط نمود: « توسعه فرآیندی، تکاملی و همه‌جانبه (مادی و معنوی) به منظور اصلاح و نوسازی جامعه متناسب با نظام ارزشی اسلامی برای تحقق سعادت معنوی افراد انسانی است. امام^(ع) حکومت اسلامی را که مبتنی بر قوانین مادی و معنوی است، بهترین الگو برای هدایت برنامه‌های توسعه، تمدن و ترقی برمی‌شمارند و آن را عامل سعادت مادی و معنوی بشر می‌دانند. در مجموع، مفروضات نظریه‌ی توسعه امام را می‌توان به شرح ذیل بیان نمود:
- امام^(ع) معتقد به تکامل جامعه است، در عین حال که این تکامل بایستی با دگرگونی اساسی در جامعه پس از سرنگونی رژیم طاغوتی سلطنتی همراه باشد (این تأکید امام را می‌توان در تعریف توسعه از دیدگاه ایشان ملاحظه نمود).
 - امام^(ع) توسعه‌ی تک خطی را رد می‌کند؛ ولی در عین حال، بهره‌گیری از الگوهای توسعه دیگران را مشروط بر اینکه با فرهنگ و ارزش‌های جامعه‌ی اسلامی ایران منافات نداشته باشد، توصیه می‌نمایند (به بیانات امام^(ع) در بخش نظریه‌ی مراحل رشد مراجعه شود).
 - امام^(ع) هم معتقد به عوامل بیرونی و هم معتقد به عوامل درونی توسعه است. ایشان دستیابی به توسعه‌ی کشورمان را بدون رهایی از وابستگی به کشورهای بیگانه غیرممکن می‌دانند ولی آن را شرط کافی تلقی نمی‌کنند؛ بلکه اراده‌ی مردم برای توسعه یافتگی را به آن می‌افزایند (به فرمایشات امام^(ع) در مبحث اهمیت عوامل درونی توسعه از دیدگاه امام^(ع) مراجعه شود).
 - امام^(ع) ایجاد زندگی مرفه مادی و زمینه‌سازی برای سعادت معنوی را در زمره‌ی وظایف دولت می‌دانند و محوریت برنامه‌های توسعه در کشور را از جمله تکالیف اصلی دولت تلقی می‌کنند.
- با توجه به وظیفه حیاتی دولت و مدیریت دولتی در توسعه، امام^(ع) لزوم اصلاح مدیریت دولتی را برای تحقق چنین وظیفه‌ی مهم را یادآور می‌شوند. امام^(ع) ناکارآمدی مدیریت دولتی را با تعبیری بیان می‌فرماید که محورهای عمده‌ی این ناکارآمدی‌ها عبارتند از:

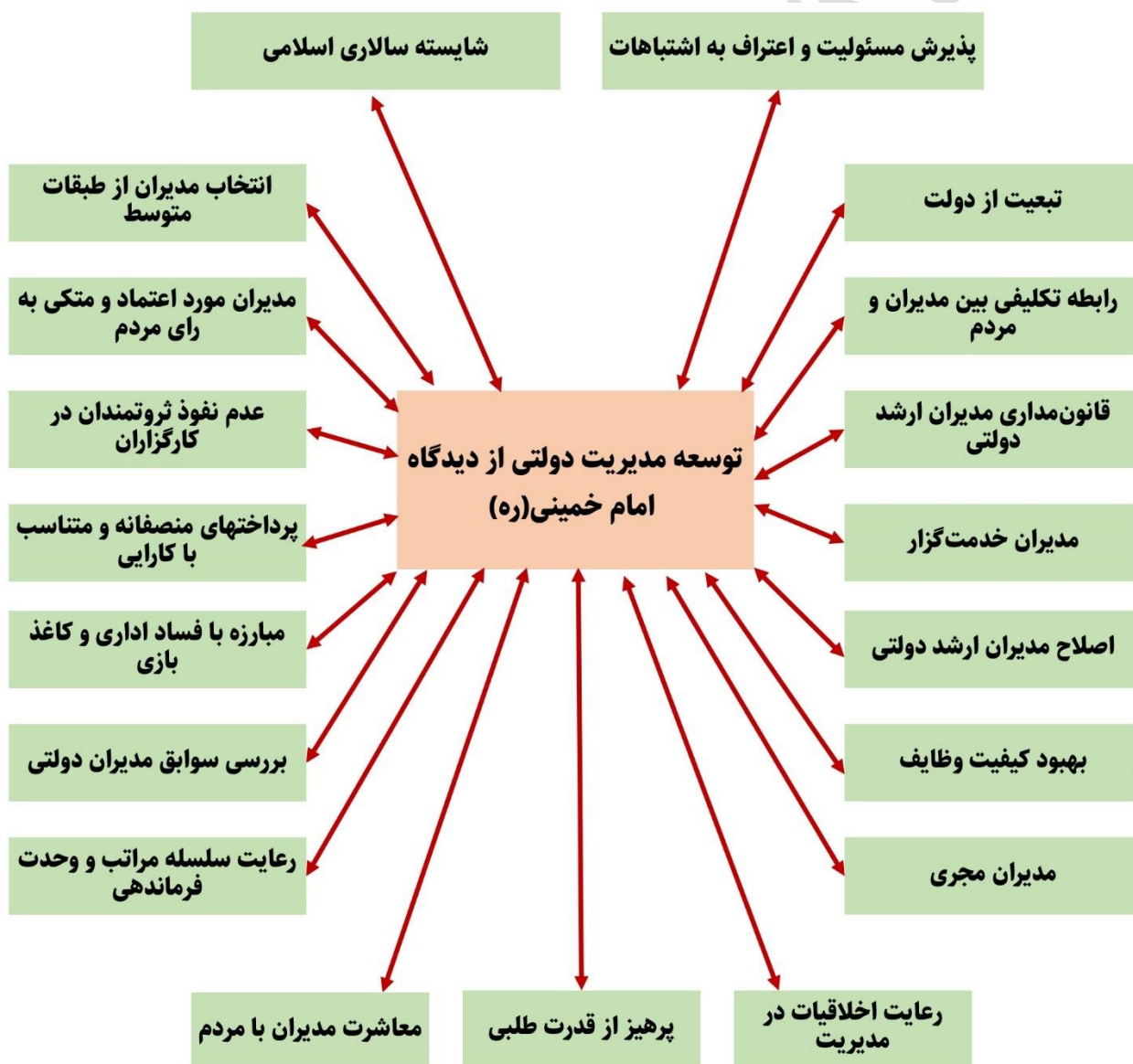
۱. کم‌کاری

۲. عریض و طویل شدن کارها و کندی امور (کاغذبازی)

۳. حجیم شدن بیش از حد ادارات در اثر استخدام نیروهای اضافی

۴. ایجاد رخوت و تنبلی در نیروی انسانی و اشاعه‌ی آن به سایر کارکنان

نکته‌ی اساسی در فرمایشات امام^(ع)، نقش محوری مدیریت دولتی است؛ به گونه‌ای که ایشان اصلاح در نحوه‌ی اداره امور دولتی را شرط استقلال و اصلاح جامعه دانسته‌اند. بنابراین بر این اساس، مدیریت از دیدگاه امام^(ع)، نقش تعیین‌کننده‌ای در فرآیند توسعه دارد. از منظر امام^(ع)، مدیریت به عنوان ابزاری تلقی شده که هدف اصلی‌اش تحقق اهداف انقلاب که همانا ایجاد حکومت جهانی اسلام است، می‌باشد. بر این اساس مدیریت دولتی باید در بکارگیری روش‌های اثربخش، هدف اصلی را مد نظر قرار دهد.

شکل ۵: ابعاد مختلف توسعه مدیریت دولتی از دیدگاه امام خمینی^(ع)

با عنایت به فرمایشات امام خمینی^(ع) الگویی از مدیریت توسعه و پیشرفت تنظیم شده است که بر اساس آن، مجموعه‌ای از استراتژی‌ها در هر سه بعد فرهنگی، اقتصادی و سیاسی، مبتنی بر مجموعه‌ای از برنامه‌ها، رفاه عمومی و در نهایت، سعادت معنوی جامعه را در پرتو مدیریت دولتی کارآمد بر مبنای ارزش‌های اسلامی محقق می‌سازند. هر یک از این ابعاد سه‌گانه توسعه در قالب سه‌گفتار مجزا به همراه استراتژی‌ها و برنامه‌های مربوطه، به تفصیل تشریح گردیده‌اند.

امام خمینی^(ع) بر خلاف صاحب‌نظران توسعه، معتقد است که توسعه‌ی سیاسی و توسعه‌ی اقتصادی نمی‌توانند زیربنای توسعه باشند؛ بلکه توسعه‌ی فرهنگی محوریت توسعه را دارا می‌باشد و سایر ابعاد توسعه حول این محور حرکت می‌کنند. امام^(ع) در عین حال، توسعه‌ی اقتصادی را نیز بر توسعه‌ی سیاسی مقدم می‌دانند. امام^(ع) شرط اولیه توسعه در ابعاد اقتصادی، سیاسی و نظامی را توسعه‌ی فرهنگی می‌داند و اساساً آن را تشکیل‌دهنده‌ی هویت یک جامعه معرفی می‌کند که بدون وجود فرهنگ توسعه‌یافته و یا مستقل، موجودیت یا هویت جامعه زیر سؤال خواهد رفت. امام^(ع) هم‌چنین توسعه‌ی فرهنگی را مقدمه‌ای بر توسعه‌ی اداری و مبنای فرهنگ سازمانی معرفی می‌نماید. بر اساس دیدگاه امام^(ع) موجودیت هر جامعه‌ای منبعت از توسعه‌ی فرهنگی است و عنصر اساسی در توسعه‌ی فرهنگی نیز استقلال فرهنگی می‌باشد. امام^(ع) به شدت خواهان تحوّل فرهنگی در جامعه بودند و برای رسیدن به فرهنگ مستقل، توجّه به زیربناهای مذهبی و ملی، مغزهای مستقل، و عدم تبعیت از غرب در برنامه‌ای دراز مدّت را مورد توجّه قرار می‌دهند. امام^(ع) همواره بر نقش مخرب فرهنگ غربی و نقش اصلاح‌گر فرهنگ اسلامی و بومی تأکید داشته‌اند. امام^(ع) برای تحقّق دگرگونی و تحوّل فرهنگی (فرهنگ استعماری به فرهنگ مستقل)، استراتژی‌های مختلفی را در بیانات خود مورد توجّه قرار می‌دهند که این راهبردها در قالب پنج محور ارائه شده است. امام^(ع) توسعه‌ی اقتصادی را به عنوان یکی از کارکردهای اصلی توسعه مورد توجّه قرار می‌دهند، ولی فرضیه‌ی زیربنابودن اقتصاد را مردود می‌شمارند. ایشان ضمن تأکید بر نقش اقتصاد در توسعه و اولویت آن بر مسائل سیاسی و نظامی، توسعه‌ی اقتصادی را ابزاری برای توسعه‌ی همه‌جانبه تلقی می‌کنند و نه هدف نهایی جامعه. با توجّه به فرمایشات امام^(ع) می‌توان این‌گونه نتیجه گرفت که در نظرگرفتن توسعه‌ی اقتصادی به عنوان هدف نهایی توسعه، یک خواسته‌ی انسانی نیست، بلکه آرزوی حیوانی است که انسان را از هدف اصلی خود که همانا تعالی ارزش‌های انسانی و معنوی است دور می‌سازد. از طرف دیگر، از آنجا که دستیابی به اهداف متعالی نیازمند ابزار و آلاتی است، توسعه‌ی اقتصادی می‌تواند به عنوان یک ابزار در این زمینه ایفای نقش نماید؛ ولی باید به خاطر داشت که این وسیله جایگزین هدف نشود که این جایگزینی انسان را در حدّ یک حیوان تنزل می‌دهد. امام^(ع) توسعه‌ی اقتصادی را بر توسعه‌ی سیاسی و حتی توسعه‌ی نظامی ترجیح می‌دهند و معتقدند که اگر در زمینه‌ی اقتصادی وابستگی ایجاد شود، وابستگی سیاسی نیز ایجاد خواهد شد. به نظر امام^(ع)، علّت اهمّیت بعد اقتصادی بر سایر

ابعاد (به جز بعد فرهنگی که زیربناست) در این است که نیاز اقتصادی باعث وابستگی سیاسی به استعمارگران خواهد شد و کشور را زیریوغ آنها خواهد برد. سیاست‌ها و استراتژی‌های مورد نظر امام^(ع) راجع به توسعه‌ی اقتصادی در قالب هفت راهبرد بیان شده است و برنامه‌های مرتبط با هریک از آنها نیز به تفصیل بیان شده است. امام^(ع) همواره مؤلفه‌های مختلف سیاسی را مورد توجه قرار داده‌اند و برای دستیابی جامعه به توسعه‌ی همه جانبه، توسعه‌ی سیاسی را نیز به عنوان یکی از کارکردهای توسعه مورد تأکید قرار داده‌اند. مشارکت سیاسی و دموکراسی از مهم‌ترین مؤلفه‌های توسعه‌ی سیاسی است. امام^(ع) برداشت غرب و شرق از دموکراسی را رد می‌کنند و الگوی دموکراسی واقعی را تحت عنوان دموکراسی اسلامی ارائه می‌کنند. امام^(ع) حیات جامعه را وابسته به مشارکت سیاسی مردم می‌دانند و معتقدند که این مشارکت بایستی در چارچوب ضوابط اسلامی تحقق پذیرد. امام^(ع) برای دستیابی به توسعه‌ی سیاسی، استراتژی‌های متعددی را مطرح می‌کنند که برخی از این استراتژی به همراه برنامه‌ها و روش‌های نیل به آن، در قالب مدل شش بعدی ارائه شده است.

۲-۴- دیدگاه‌های رهبر حکیم انقلاب اسلامی حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی)

شکل ۶: رویکرد مقام معظم رهبری به سند چشم‌انداز

در رسالت سند الگوی ایرانی - اسلامی پیشرفت آمده است: رسالت ملت و نظام جمهوری اسلامی ایران، حرکت خردمندان و مؤمنانه و متعهدانه در مسیر آبادانی و شکوفایی کشور و خودسازی، نهادسازی، جامعه پردازی و

تمدن‌سازی نوین اسلامی - ایرانی بر پایه آرمان‌های الهی و آمادگی برای طلوع خورشید ولایت عظمی - عجل الله تعالی فرجه الشریف - است.

برخی گزاره‌های مهم مدیریتی که در الگوی ایرانی - اسلامی پیشرفت مورد توجه قرار گرفته است، عبارتند از:

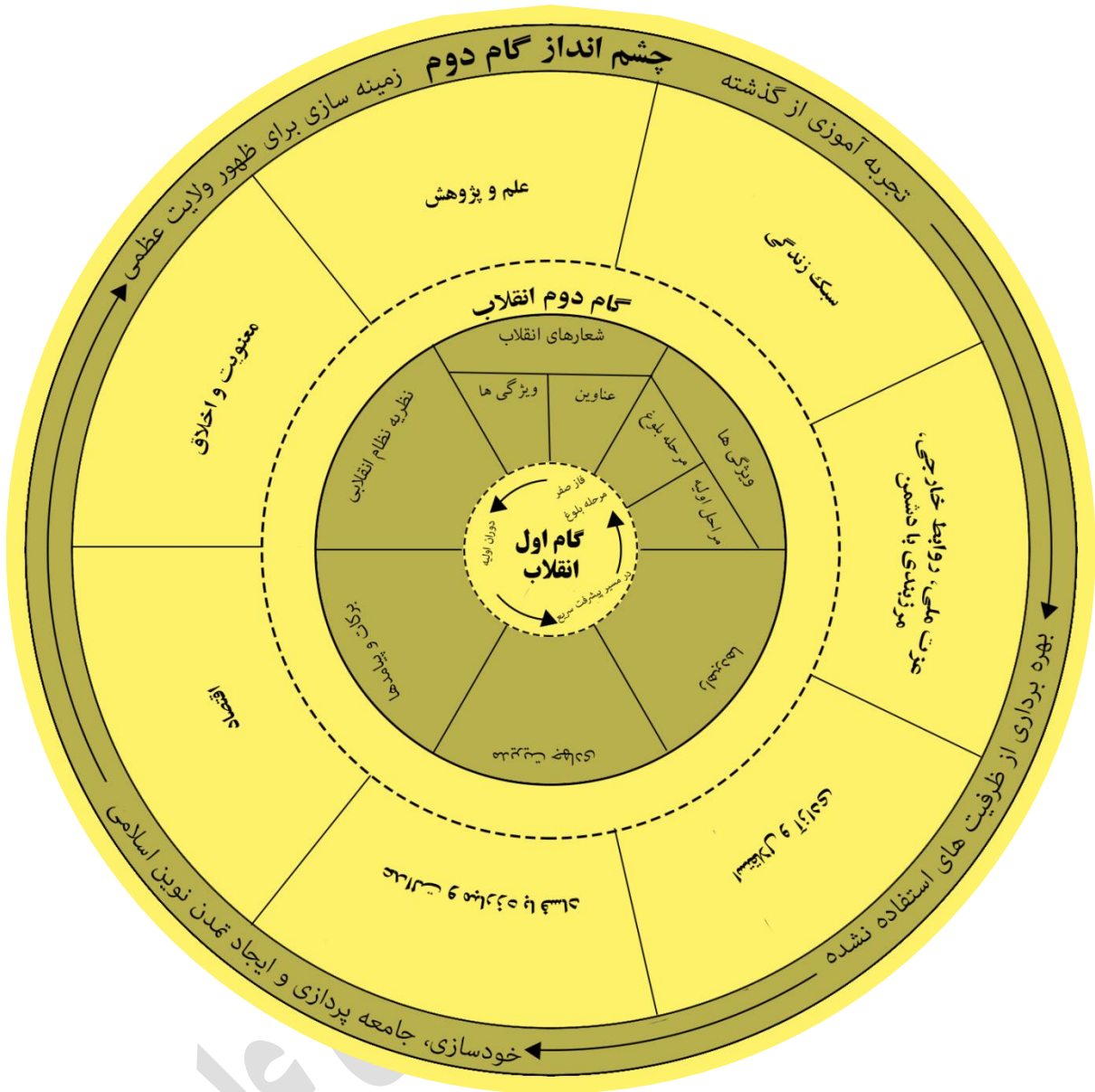
۱. تربیت نیروی انسانی توانمند، خلاق، مسئولیت‌پذیر و دارای روحیه مشارکت جمعی با تأکید بر فرهنگ جهادی و محکم‌کاری
۲. تسهیل ورود کارآفرینان به عرصه‌های اقتصادی به‌ویژه اقتصاد دانش‌بنیان و کاهش هزینه‌های کسب و کار با تأکید بر اصلاح قوانین، مقررات و رویه‌های اجرایی کشور
۳. استقلال بودجه دولت از درآمدهای حاصل از بهره‌برداری از منابع طبیعی و ثروت‌های عمومی و انتقال این درآمدها به مردم با تأمین عدالت بین نسلی
۴. مصون‌سازی و تقویت فرآیندها، سیاست‌ها، تصمیمات و نهادهای اقتصادی در مقابل تکانه‌های سیاسی - اقتصادی هدفمند و غیرهدفمند برون‌زا
۵. تمرکززدایی در ساختار اقتصادی-مالی کشور با واگذاری برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری به استان‌ها و شهرستان‌ها در چارچوب سیاست‌های ملی
۶. گسترش فهم عمیق و تحکیم نظریه مردم‌سالاری دینی مبتنی بر ولایت‌فقیه، حفظ و تقویت مردم‌سالاری دینی، مشارکت مردمی، عدالت و ثبات سیاسی، گسترش و تقویت تشکل‌های مردمی به‌منظور افزایش سرمایه اجتماعی و تحکیم ساختار درونی نظام
۷. ارتقای نظارت رسمی، مردمی و رسانه‌ای بر ارکان و اجزای نظام و پیشگیری از تداخل منافع شخصیت حقیقی و حقوقی مسئولان و کارکنان حکومت و برخورد بدون تبعیض با مفسدان به‌ویژه در سطوح مدیریتی
۸. تعیین ضوابط عادلانه و شفاف‌سازی فرایندهای تخصیص امکانات و امتیازات دولتی، درآمد، ثروت و معیشت مسئولان حکومتی و منابع و هزینه‌های مالی فعالیت سیاستمداران و تشکل‌های سیاسی
۹. گزینش مسئولان و مدیران بر مبنای التزام عملی آنان به حد کفاف در معیشت و اهتمام ایشان به هنجارهای عدالت، صداقت، راستگویی، اعتماد، فداکاری و پاسخگویی
۱۰. تقویت اقتدار حاکمیتی و ارتقای نظام سیاسی و متناسب‌سازی ساختار اداری کشور با روش‌های جدید به‌گونه‌ای که کمتر از یک درصد جمعیت کشور حقوق‌بگیر دولت باشند

۴-۲-۱- بیانیه گام دوم انقلاب، رهنامه‌ی الگوی پیشرفت ایرانی - اسلامی

انقلاب اسلامی ایران با پشت سر گذاشتن فراز و نشیب‌های بسیار، به مرحله‌ای از تکامل دست یافته است که امروزه در معادلات جهانی به عنوان یک قطب تعیین‌کننده، ایفای نقش می‌کند. این جایگاه رفیع در حالی بدست آمده است که جهان در حال گذر از یک پیچ بزرگ تاریخی است و انقلاب اسلامی برای نقش آفرینی بیشتر در آینده بشریت، با شرایط حساس و سرنوشت‌سازی مواجه است. در چنین شرایطی باید دکترین و رهنامه‌ی جامعی تدوین

شود تا چارچوب فکری و عملیاتی برای طی طریق در این مسیر پر تلاطم و دستیابی به قله پیشرفت مبتنی بر الگوی ایرانی - اسلامی برای تمامی ارکان جامعه فراهم گردد. بر اساس چنین ضرورتی، حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی) رهبر حکیم انقلاب اسلامی، منشور و رهنامه‌ای با عنوان بیانیه گام دوم انقلاب تدوین و ابلاغ نموده‌اند که ضمن ترسیم چشم‌انداز، راهبردهای تحقق آن را با استفاده از نظریه انقلابی که حاصل تجربه اندوزی از عمر چهل ساله انقلاب اسلامی است، تبیین نموده‌اند. بیانیه گام دوم انقلاب، رهنامه‌ای است که با روایت تاریخی انقلاب آغاز می‌شود و در آینده‌ای امید بخش امتداد می‌یابد. در بخش آغازین بیانیه، به تاریخ نگاری دقیق و واقع‌بینانه انقلاب اسلامی بصورت موجز و عالمانه پرداخته می‌شود و سیر تکامل انقلاب و همچنین بستر محیط داخلی و خارجی آن در قالب واژگان و گزاره‌های پرمعنا و جامع به تصویر در می‌آید. چرخه حیات انقلاب اسلامی تا چهل سالگی که در بیانیه مذکور از آن به عنوان گام اول انقلاب اسلامی یاد می‌شود، با فاز صفر آغاز می‌شود و پس از گذراندن دوران اولیه و مرحله پیشرفت سریع، به دوره بلوغ که همانا چهل سالگی انقلاب اسلامی است، ختم می‌گردد. در این سیر تاریخی، ویژگی‌هایی برای هر مرحله از حیات طیبه انقلاب اسلامی ذکر گردیده است که آن را از مرحله دیگر متمایز می‌سازد. در بخش دیگری از این منشور، شعارهای محوری انقلاب اسلامی به همراه مشخصه‌های مربوط به آنها مورد واکاوی قرار گرفته است. برکات انقلاب اسلامی، سبک مدیریت غالب و راهبردهای اصلی انقلاب اسلامی، از جمله دیگر موضوعات کلیدی هستند که برای مسیر طی شده انقلاب اسلامی تا مرحله بلوغ مورد توجه قرار گرفته‌اند. در این رهنامه همچنین با عنایت به تجربه چهل ساله، نظریه نظام انقلابی به همراه مفروضات مربوط به آن، مفهوم پردازی شده است. در ادامه بیانیه، به هفت سرفصل مهم پرداخته شده که گام دوم انقلاب اسلامی باید برای طی مسیر در آینده، آنها را سرلوحه اقدامات خود قرار دهد تا چشم‌انداز نهایی که همانا خودسازی، جامعه پردازی و ایجاد تمدن نوین اسلامی جهت زمینه‌سازی برای ظهور ولایت عظمی فراهم گردد. برای تحقق این چشم‌انداز مطلوب، تجربه آموزی از گذشته و بهره‌برداری از ظرفیت‌های استفاده نشده، از جمله مقولات محوری هستند که باید در دستور کار قرار گیرند. منظومه فکری رهبر حکیم انقلاب در بیانیه گام دوم انقلاب را می‌توان در قالب مدل ذیل ترسیم نمود.

در بیانیه گام دوم انقلاب به هفت سرفصل مهم در راستای چشم‌انداز انقلاب اسلامی در افق‌های چندساله اشاره شده است. برای تحقق چشم‌انداز انقلاب، اولین اقدام قبل از هر چیز، تجربه آموزی از گذشته است. بعد از درس آموزی از گذشته باید به سراغ شناخت ظرفیت‌های استفاده نشده و بهره‌برداری از آن رفت تا امکان خودسازی، جامعه پردازی و ایجاد تمدن نوین اسلامی میسر گردد و از آن طریق برای ظهور ولایت عظمی (عج) زمینه‌سازی شود. این امر میسر نمی‌شود مگر از طریق مجموعه‌ای از اقدامات که به عنوان راهبردهای گام دوم انقلاب در قالب هفت فصل که در منظومه فکری بیانیه گام دوم انقلاب به آن اشاره شده است که عبارتند از:

شکل ۷: منظومه فکری بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی

۱. علم و پژوهش
۲. معنویت و اخلاق
۳. اقتصاد
۴. عدالت و مبارزه با فساد
۵. استقلال و آزادی
۶. عزت ملی، روابط خارجی، مرز بندی با دشمن
۷. سبک زندگی

با تحلیل محتوا و مضامین بیانیه گام دوم انقلاب ارائه شده توسط مقام معظم رهبری می‌توان موارد زیر استنباط کرد که همگی به نوعی اشاره به دولت کارآفرین دارد:

۱. خوداتکایی و کارآفرینی می‌بایستی محور برنامه‌های کشور در گام دوم انقلاب باشد. لطف فرمایش مقام معظم رهبری: "ایران اکنون در کارزار اقتصادی با استکبار جهانی قرار دارد و تنها راه خنثی‌سازی توطئه‌های اقتصادی دشمنان کارآفرینی و تکیه بر ظرفیت‌های داخلی است." همچنین ایشان تأکید دارند: "میدان تولید، اشتغال و کارآفرینی جهاد اکبر محسوب می‌شود و همان‌طور که رزمندگان اسلام در دفاع مقدس مقابل رژیم بعثی مقاومت کردند امروز هم آحاد جامعه به خصوص مراکز علمی و صنعتی باید در راستای خنثی‌سازی توطئه‌های اقتصادی استکبار جهانی بیش از پیش تلاش کنند." می‌توان گفت مقام معظم رهبری با درایت منحصر به فرد خویش سال‌های جاری را با عنوان رونق تولید نام‌گذاری فرمودند که تحقق این شعار با گسترش کارآفرینی با تکیه بر ظرفیت‌های داخلی امکانپذیر است.
۲. همچنین مقام معظم رهبری پس از تبیین مشکلات اقتصاد کشور در سال‌های گذشته در بیانیه گام دوم انقلاب؛ راه‌حل این مشکلات، سیاست‌های اقتصاد مقاومتی می‌دانند که باید برنامه‌های اجرائی برای همه‌ی بخش‌های آن تهیه و با قدرت و نشاط کاری و احساس مسئولیت، در دولت‌ها پیگیری و اقدام شود. درون‌زایی اقتصاد کشور، مولد شدن و دانش‌بنیان شدن آن، مردمی کردن اقتصاد و تصدّی‌گری نکردن دولت، برون‌گرایی با استفاده از ظرفیت‌هایی که قبلاً به آن اشاره شد، بخش‌های مهم این راه‌حل‌ها است. بی‌گمان یک مجموعه‌ی جوان و دانا و مؤمن و مسلط بر دانسته‌های اقتصادی در درون دولت خواهند توانست به این مقاصد برسند. دوران پیش‌رو باید میدان فعالیت چنین مجموعه‌ای باشد.
۳. همچنین یکی دیگر از توصیه‌های مقام معظم رهبری در بیانیه گام دوم انقلاب، مبحث توسعه و ترویج علم و پژوهش و تقویت زیرساخت‌های اقتصاد دانش‌بنیان و توانمندی شرکت‌های دانش‌بنیان می‌باشد که همگی این موارد نیازمند توسعه زیست بوم کارآفرینی می‌باشد که وابسته به شکل‌گیری دولت کارآفرین می‌باشد. در واقع می‌توان گفت روحیه کارآفرینی و بهره‌مندی از فناوری‌های نوین، اهداف بیانیه گام دوم انقلاب بوده است. رهبر معظم انقلاب اسلامی می‌فرمایند: "کارآفرینی نوعی عبادت و ارزش آفرینی است و ایران بزرگ امروز بیش از هر زمان دیگر به کار و کارآفرینی نیاز دارد. بر همین اساس در سیاست‌های کلی اشتغال ترویج، تقویت فرهنگ کار، تولید، کارآفرینی و استفاده از تولیدات داخلی به عنوان ارزش اسلامی و آموزش نیروی انسانی متخصص، ماهر و کارآمد متناسب با نیازهای بازار کار (فعلی و آتی) و ارتقاء توان کارآفرینی با مسؤولیت نظام آموزشی کشور تأکید شده است."

۴. مقام معظم رهبری جوانان را محور تحقق نظام پیشرفته اسلامی در گام دوم انقلاب خطاب قرار دادند تصمیم به شدت آگاهانه و به موقعی بود اکنون که دست پرفتنه غریبان برای ملت عزیزمان ایران رو شده است. نقش جوانان ایرانی را در پیشرفت کشورمان بسیار مهم و با اهمیت شده و نقش و لزوم آگاهی جوانان با مسایل مختلف سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در پیشبرد اهداف اسلامی نگاهی خاص تر را می‌طلبد. در سال‌های اخیر و با توجه به فشارهای اقتصادی‌ای که بیماری کرونا و تحریم‌ها بر کشور وارد کرد لازم است از جمعیت جوان و دارای پتانسیل بالقوه و موثر جهت توسعه و پیشرفت حمایت شود. در حال حاضر مدیران خیلی از بنگاه‌های کارآفرین در کشور جوانان هستند که با ایده‌های خود کسب و کارهای کوچکی را راه اندازی کرده‌اند لازم است در دولتی با ماهیت دولت کارآفرین به این جوانان اعتماد کرده و زمینه را برای گسترش ایده‌اشان فراهم کرد.

۲-۲-۴- برنامه‌ریزی بر مبنای اقتصاد مقاومتی

از دیرباز تحریم و تخریب از جمله مهم‌ترین راهبردهای دشمنان اسلام برای مقابله با نفوذ ارزش‌های اسلامی در میان ملت‌ها بوده است؛ به طوری که ماجرای شعب‌ابی‌طالب در صدر اسلام با همین هدف بوجود آمد و این موضوع همواره در برهه‌های مختلف تاریخی تکرار شده است. با پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی در ایران، نظام استکبار با صف‌آرایی خود تلاش نمود تا با شیوه‌های مختلف، این نظام نوپا را تسلیم خود سازد. استفاده از استراتژی تحریم اقتصادی در کنار سیاست‌هایی همچون تهاجم فرهنگی، تهدید نظامی، محدودیت‌های علمی و فشارهای سیاسی در طی سالیان گذشته، از جمله اهرم‌هایی بوده که در سرلوحه اقدامات دشمنان نظام اسلامی قرار گرفته است. نظام جمهوری اسلامی ایران با اتکال به خداوندمنان و در سایه رهبری حکیمانه و تلاش ملت بزرگ ایران توانسته است خود را در برابر بسیاری از این تهدیدات واکنش‌ناپذیر نموده و ایران را به عنوان قدرت برتر جهانی و منطقه‌ای تبدیل نماید. با عنایت به حاکمیت رویکرد همگرایی در دنیا، تمامی کشورها تلاش می‌کنند تا در قالب منظومه‌ی اقتصادی، اجتماعی و سیاسی به هم پیوسته و با بهره‌گیری از مزیت‌های نسبی در تقسیم کار جهانی، زمینه رشد و توسعه خود را فراهم نمایند. بنابراین، رویکرد اساسی کشورها در برنامه‌ریزی، تمرکز و سرمایه‌گذاری بر روی مزیت‌ها و ایفای نقش فعال در «پارادایم جهانی‌شدن» است. از آنجا که جمهوری اسلامی ایران تلاش می‌کند تا به عنوان کشوری مستقل، نظم نوین جهانی ادعایی نظام استکبار را به چالش بکشد، از سوی آنها همواره مورد غضب قرار گرفته و این کشورها می‌کوشند تا با زیر پا نهادن تمام قواعد بازی در فرآیند جهانی‌سازی، با روش‌های مختلف از ایفای نقش ایران در این عرصه جلوگیری کنند و حربه‌ای به نام تحریم اقتصادی را در دستور کار خود قرار داده‌اند تا ایران را مجبور سازند در این فرآیند از آنها تبعیت نماید؛ به گونه‌ای که تقریباً تمامی کشورهای صاحب قدرت مادی به سرکردگی آمریکا، حداکثر ظرفیت و توانایی خود را بکار بسته‌اند تا ایران را در صحنه جهانی منزوی نمایند و برای تحقق این هدف، برخی

حوزه‌های مهم نظام اقتصادی ایران آماج تهاجمات دشمنان قرار گرفته است. سیاستی که اگر در فضای شبکه‌ای کنونی دنیا بر علیه هر کشوری بکار رود، آن را فلج ساخته و تسلیم خواهد نمود. خوشبختانه از آنجا که نظام اسلامی ایران بر مبنای اعتقاد به خدا بنیان نهاده شده و ملت فداکار آن نیز در مقاطع مختلف، ایثارگرانه به دفاع از دستاوردهای انقلاب پرداخته، تمامی معادلات نظام سلطه با تدبیرهای حکیمانه رهبری و مدیران ارشد کشور به چالش کشیده شده است. تدبیری که در ادبیات محافل علمی و اجرایی از آن تحت عنوان «اقتصاد مقاومتی» یاد می‌شود. «پارادایم اقتصاد مقاومتی» دارای مفروضاتی کاملا متفاوت از پارادایم جهانی‌سازی است. امروزه قریب به اتفاق تئوری‌های اقتصادی و مدیریتی مطرح در دنیا، در قالب پارادایم جهانی‌سازی خودنمایی می‌کنند و مفروضات این فضای نظریه‌پردازی با آنچه که مورد مطالبه جامعه ایرانی در شرایط تحریم است، انطباق چندانی ندارد. لذا اولین گام برای تحقق اقتصاد مقاومتی، معطوف داشتن ظرفیت‌ها و نبوغ اندیشمندان به بسط تئوری‌های مرتبط با پارادایم اقتصاد مقاومتی است. آیت‌الله خامنه‌ای که مبتکر این ایده در برنامه‌ریزی است، در تعریف اقتصاد مقاومتی می‌گوید: «اقتصاد مقاومتی معنایش این است که ما یک اقتصادی داشته باشیم که هم روند رو به رشد اقتصادی در کشور محفوظ بماند، هم آسیب‌پذیری‌اش کاهش پیدا کند. یعنی وضع اقتصادی کشور و نظام اقتصادی جوری باشد که در مقابل ترفندهای دشمنان که همیشگی و به شکل‌های مختلف خواهد بود، کمتر آسیب ببیند و اختلال پیدا کند.» (۱۳۹۱/۰۶/۰۲)

با توجه به اظهارات آیت‌الله خامنه‌ای در مجامع مختلف، برخی از مهم‌ترین مفروضات و الزامات اقتصادی - مدیریتی اقتصاد مقاومتی که باید در برنامه‌ریزی مورد استفاده قرار گیرند، عبارتند از:

- ❖ اتخاذ رویکرد اقتصاد مقاومتی کارآفرینانه که از تمامی منابع و امکانات برای دور زدن و خنثی‌سازی تحریم‌ها بهره برده می‌شود (برگرفته از بیانات رهبری در ۸۹/۶/۱۶)؛
- ❖ بهره‌گیری از همه‌ی ظرفیت‌های دولتی و مردمی در راستای اصل ۴۴ قانون اساسی (برگرفته از بیانات رهبری در ۹۱/۵/۳ و ۹۱/۶/۳)؛
- ❖ سالم‌سازی فضای اقتصادی و کسب و کار از طریق مبارزه با مفسد اقتصادی (برگرفته از بیانات رهبری در ۹۱/۶/۳)؛
- ❖ توجه به بخش درون‌زای اقتصاد و حمایت از تولید ملی (برگرفته از بیانات رهبری در ۹۱/۶/۳)؛
- ❖ اهمیت و جایگاه کسب و کارهای کوچک و متوسط بخاطر اثرات مستقیم آنها در زندگی مردم (برگرفته از بیانات رهبری در ۹۱/۶/۳)؛
- ❖ متعادل‌سازی مصرف و پرهیز از اسراف و تبذیر از طریق فرهنگ‌سازی و مدیریت مصرف (برگرفته از بیانات رهبری در ۹۱/۵/۳ و ۹۱/۶/۳)؛

- ❖ بهره‌گیری از استعدادهای برجسته در قالب اقتصاد دانش بنیان و شرکت‌های دانش بنیان (برگرفته از بیانات رهبری در ۹۱/۵/۸ و ۹۱/۶/۳)؛
 - ❖ عدم ساده‌انگاری و سهل‌انگاری در مقابل توان دشمن و واقعیت‌سازی بجای واقعیت‌نمایی (برگرفته از بیانات رهبری در ۹۱/۵/۳)؛
 - ❖ استفاده از فرصت‌های نهفته در تحریم‌ها برای کاهش وابستگی به نفت (برگرفته از بیانات رهبری در ۹۱/۵/۳)؛
 - ❖ حرکت بر اساس برنامه بلندمدت متناسب با شرایط اقتصاد مقاومتی به منظور پرهیز از تصمیم‌های خلق‌الساعه، تغییرمقررات، تذبذب و تغییرهای بی‌مورد (برگرفته از بیانات رهبری در ۹۱/۵/۳)؛
 - ❖ ایجاد نگرش منظومه‌ای کامل به مباحث مطرح شده اقتصادی سال‌های اخیر همچون: اصلاح الگوی مصرف، همت مضاعف، جهاد اقتصادی، تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی (برگرفته از بیانات رهبری در ۹۱/۵/۳)
- اقتصاد مقاومتی، نظام اقتصادی فعال و پویایی است که در عین حال دارای کم‌ترین کشش‌پذیری و تاثیرپذیری در مقابل عوامل تهدیدکننده خارجی باشد. زمانی که از اقتصاد مقاومتی سخن می‌گوییم، نمی‌توانیم از عوامل سیاسی، اجتماعی، مدیریتی و... غافل باشیم. در پارادایم اقتصاد مقاومتی باید چارچوب ادراکی مناسبی ایجاد شود که در آن متغیرها و روابط آنها تعریف شده باشد، از آموزه‌های اسلامی بهره کافی برده شود، فرهنگ‌سازی و نهادینه‌نمودن مفروضات اقتصاد مقاومتی در جامعه مورد توجه قرار گیرد، سناریوهای جبهه مقابل پیش‌بینی گردد، نقش و کارکردهای نهادهای دولتی و خصوصی تبیین شود و برنامه‌ریزی جامع و تاکتیکی مناسب برای مقابله با تحریم‌ها تدوین گردد.
- اقتصاد مقاومتی عبارت از یک نظام اقتصادی است که با وجود دشواری‌ها، تهدیدات، خصومت‌ها و تکانه‌های مختلف بتواند اهداف خود را محقق کند. با ابلاغ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در بهمن ماه ۱۳۹۲ برنامه جدیدی در کشور برای طراحی این نظام اقتصادی و اجرای آن آغاز شد. ابلاغ این مجموعه سیاست‌ها مشتمل بر ۲۴ بند سیاستی و یک مقدمه، در چارچوب قانون اساسی زمینه قانونی موردنیاز را برای بازطراحی نظام اقتصادی کشور مهیا کرد.
- یکی از بهترین راه‌های موجود در جهت برطرف ساختن کاهش وابستگی جوامع اسلامی به غرب و حفظ استقلال و پافشاری بر ارزش‌های حاکم بر خود اقتصاد مقاومتی است. این واژه برای اولین بار توسط رهبر انقلاب اسلامی ایران برای صیانت از تهاجم دشمنان در تمام عرصه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، تولیدی و... به عنوان راهنمای عمل همه مسئولان و مردم در برابر فشارها و تهدیدات دشمنان به عنوان ایده‌ای مبتکرانه و بسیار خلاقانه مطرح شده است. اقتصاد مقاومتی را می‌توان چهار گونه بصورت اقتصاد موازی، اقتصاد ترمیمی، اقتصاد دفاعی، اقتصاد الگو

تعریف نمود. در چهارمین تعریف اقتصاد مقاومتی یعنی اقتصاد الگو، اساساً اقتصاد مقاومتی یک رویکرد کوتاه مدت سلبی و اقدامی صرفاً پدافندی نیست، بلکه الگویی کاملاً بلند مدت است که در تمام افکار و حرکات مسئولانش نمود واقعی و عینی دارد. در این رویکرد، ما در پی "اقتصاد ایده آلی" هستیم که هم اسلامی باشد و هم ما را به جایگاه اقتصاد اول منطقه برساند، اقتصادی که برای جهان اسلام الهام‌بخش و کارآمد بوده و زمینه ساز تشکیل "تمدن بزرگ اسلامی" باشد. بدین معنا اساساً در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، یکی از مؤلفه‌های مهم الگو می‌باید متضمن مقاومت و تحقق آن باشد. در این مقوله است که اقتصاد مقاومتی مشتمل بر اقتصاد کارآفرینی و ریسک‌پذیری و نوآوری می‌شود. بنابراین می‌توان مؤلفه‌های زیر را برای اقتصاد مقاومتی در نظر گرفت:

۱. حمایت از تولید ملی
۲. کارآفرینی
۳. مدیریت مصرف و اصلاح الگوی آن
۴. مردمی کردن اقتصاد
۵. مصرف کالای داخلی
۶. کاهش وابستگی به نفت
۷. حمایت از صنایع دانش بنیان

رهبر معظم انقلاب اسلامی هر ساله در بیانات و سخنرانی‌های مختلف خود به نقش کارآفرینی و کارآفرین بودن دولت در اقتصاد مقاومتی اشاره نموده‌اند. همچنین می‌توان گفت بند اول سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی با عبارت «تأمین شرایط و فعال‌سازی تمامی امکانات، منابع مالی، سرمایه‌های انسانی و علمی کشور به منظور توسعه کارآفرینی و به حداکثر رساندن مشارکت آحاد جامعه در فعالیت‌های اقتصادی» نمایانگر اهتمام کم‌نظیر جمهوری اسلامی ایران به اقتصاد خود اتکا، رشد و تربیت نیروی مولد و سیاست‌گذاری در راستای موضوع کارآفرینی است. اهمیت کارآفرینی در اقتصاد مقاومتی به گونه‌ای است که اقتصاد مقاومتی را می‌توان از جنبه دیگر، اقتصاد کارآفرینی هم نامید، چرا که مردمی بودن، دانش‌بنیانی، مولد بودن، درون‌زایی و برون‌گرایی از جمله اصلی‌ترین ویژگی‌های اقتصاد مقاومتی است که به طور کامل با موضوع کارآفرینی منطبق است. ظرفیت‌های بالای اقتصاد ایران نظیر جمعیت و میانگین سنی آنها که حاکی از قوت جمعیتی است، می‌تواند تضمین‌کننده پیشرفت‌های چشمگیر باشد، اما باید بپذیریم اقتصاد کشور به رغم وجود این ظرفیت‌ها کماکان با قله‌های پیشرفت فاصله دارد. با توجه به شرایط جغرافیایی و جمعیتی کشور و با در نظر گرفتن ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی، در جهت ایجاد اشتغال پایدار تأکید بر این است که بر تولیدات با ویژگی‌های خاص توجه شود؛ به عبارت دیگر تولیدات متناسب با مزیت‌های ملی، منطقه‌ای و محلی، مشاغل پراشتغال و کم‌سرمایه‌بر، به تکمیل ارزش تولید و فعال‌سازی واحدهای تولیدی تعطیل و نیمه‌تعطیل و افزایش تولید و اشتغال پایدار منجر خواهد شد. علاوه بر تأکیدات فوق، به

نظر می‌رسد ایجاد و تقویت ارزش‌ها، نگرش‌ها و رفتارهای کارآفرینانه، به طور کلی تحت عنوان فرهنگ‌سازی کسب و کارهای نوآورانه تأثیر بسزایی در اشتغال پایدار و توسعه اقتصادی کشور دارد. در این قسمت و بر اساس مفهوم دولت کارآفرین، جهت رفع موانع توسعه کارآفرینی جهت تحقق اقتصاد مقاومتی در ایران می‌پردازیم:

۱. ایجاد و توسعه بانک‌های خصوصی ویژه توسعه کارآفرینی و کسب و کارهای کوچک و متوسط؛
۲. اصلاح قوانین و مقررات بانکی؛
۳. اصلاح و بازنگری قانون کار با رویکرد کارآفرینی؛
۴. اصلاح و بازنگری قوانین تجاری و مقررات صادرات و واردات با رویکرد کارآفرینی؛
۵. آموزش کارآفرینی در مقاطع مختلف تحصیلی؛
۶. توسعه پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد کسب و کارهای کوچک؛
۷. کاهش بروکراسی اداری در سازمان‌ها و توسعه اتوماسیون اداری به منظور تسهیل و حذف مراحل اداری غیر ضروری؛
۸. حمایت از ایده‌های خلاق و نوآور توسط سرمایه‌گذاران و بخش خصوصی؛
۹. مبارزه با مفاسد اقتصادی و مدیریت درست منابع ارزی؛
۱۰. استفاده حداکثری از زمان و منابع و امکانات؛
۱۱. جایگزینی درآمدهای نفتی با درآمدهای غیر نفتی و کاهش وابستگی به نفت؛
۱۲. استفاده از ظرفیت اجرای هدفمندسازی یارانه‌ها در جهت افزایش تولید، اشتغال و بهره‌وری و ارتقای شاخص‌های عدالت اجتماعی؛
۱۳. مبارزه با مفاسد اقتصادی و مدیریت درست منابع ارزی؛
۱۴. ایجاد و توسعه شهرک‌های صنعتی با رویکرد کارآفرینی؛
۱۵. تحول در شرایط اقتصاد از طریق اجرای سیاست‌های اصل ۴۴؛
۱۶. استفاده حداکثری از زمان و منابع و امکانات.

۵. مختصات دولت کارآفرین بر مبنای علم و عمل

دولت‌های مختلف از رویکردهای متعددی برای اداره جوامع خود بهره می‌برند. ضرورت پرداختن به چالش‌هایی مانند فناوری، جهانی شدن و رقابت بین‌المللی دولت‌ها را بر آن داشته است تا اقدام به تغییراتی عمده در سلوک مدیریتی‌شان نمایند. این دیدگاه باعث شده است تا شبه پارادایم الگوی سنتی اداره امور عمومی به رغم سیطره وسیعی که بر بخش اعظم قرن ۲۰ داشته است، جای خود را به شبه پارادایم‌های منشعب از نهضت اداره امور عمومی نوین بدهد. این شبه پارادایم‌ها جدید در قالب ۵ پارادایم زیر معرفی شده‌اند:

۱. شبه پارادایم مدیریت دولتی نوین

۲. شبه پارادایم دولت الکترونیک

۳. شبه پارادایم حکمرانی خوب

۴. شبه پارادایم خدمات عمومی نوین

۵. شبه پارادایم دولت کارآفرین (بازآفرینی دولت)

از دهه ۸۰ میلادی، ضعف عملکرد سازمان‌های دولتی و عملکرد مطلوب بخش خصوصی به عنوان شاخص و استاندارد مورد توجه منتقدان عملکرد بخش دولتی قرار گرفت. در چنین شرایطی، بخش دولتی درصدد برآمد تا با تزریق شاخص‌های غالب در بخش خصوصی، مانند توجه به کارایی، اثربخشی و صرفه جویی، به هجمه‌های فراوانی از انتقادات و کاستی‌هایی که در سیستم‌های دولتی رواج داشت، پاسخ دهد که این امر سرانجام به شکل‌گیری چارچوب جدیدی با نام "دولت کارآفرین" که محور اصلی مدیریت دولتی نوین بود، منجر شد.

دولت کارآفرین اشاره به فعالیت‌های نوآورانه دولت برای ایجاد فرصت‌های شغلی و بهبود رفاه اقتصادی جامعه دارد. کارآفرینی در سازمان‌های دولتی یکی از مناظر اصلی چنین رویکردی است. از عبارت دولت کارآفرین برای توصیف نظم جدید حاکم بر صنایع و اقتصاد استفاده می‌شود. این عبارت تا حدودی شبهه‌برانگیز است چرا که به‌طور عام کارآفرین را به چشم افراد می‌نگرند. اما معنای کارآفرین در هزاره سوم گسترده‌تر شده است. بر اساس تعاریف جدید کارآفرین منابع اقتصادی را از حوزه‌های کم‌بازده به حوزه‌های پر بازده منتقل می‌کند. این تعریف به‌طور یکسان بخش خصوصی، دولتی و داوطلبی را شامل می‌شود. زمانی که از کارآفرینان دولتی صحبت می‌شود منظور آن دسته از نهادهای بخش عمومی هستند که همواره از منابع خود به شیوه‌های نو استفاده می‌کنند تا کارایی و اثربخشی خود را بیشتر کنند. ناکامی اصلی امروز دولت‌ها از نوع ابزار است و نه از جنس هدف.

به هر روی ایده‌های بخش خصوصی از دهه ۹۰ بر تفکرات مرتبط با تحول در بخش دولتی اثرگذار بوده است. اما با این همه اثرات مثبت پیاده‌سازی دولت کارآفرین در دنیا، در برخی از کشورها دنیا از جمله کشور ایران این رویکرد نادیده گرفته شده و منجر به تشدید بوروکراسی، کاهش بهره‌وری و ناکارآمدی سازمان‌های بخش دولتی در این کشورها شده است. بازآفرینی دولت با رویکرد کارآفرینی تجدیدنظر ساده یا تفسیر جزئی در شیوه مدیریت نیست، بلکه تغییری همه جانبه در نقش مدیریت جامعه و رابطه بین دولت و شهروندان است که هدایت‌گری را جایگزین تصدی‌گری می‌کند.

به طور کلی ویژگی‌های دولت کارآفرین عبارتند از:

۱. ایجاد رقابت بین سازمان‌های خدمات دهنده

۲. توانمندسازی شهروندان (به جای دادن سرویس به آنها) از طریق خروج سیستم کنترل از بوروکراسی دولتی و

سپردن آن به جامعه

۳. مأموریت‌گرایی بجای دستورگرایی و تحکم‌گرایی
 ۴. ارباب رجوع به عنوان یک مشتری دیده می‌شود که باید رضایت او با کمال احترام حاصل شود.
 ۵. پیشگیری از بروز مشکلات به جای سرویس دادن بعد از وقوع مشکل.
 ۶. تمرکز بر ایجاد درآمد به جای تمرکز بر هزینه‌ها، به عبارت کلی‌تر می‌توان گفت دولت‌های کارآفرین بیشتر توجه خود را بر فرصت‌ها متمرکز می‌کنند تا تهدیدها.
 ۷. وجود روحیه مدیریت مشارکتی در دولت (شرکت دادن همه بخش‌های اجتماع در حل مشکلات دولت نقش کاتالیزور دارد)
 ۸. تقویت و پشتیبانی سازمان‌های غیر دولتی
 ۹. احترام و گرامیداشت شهروندان
 ۱۰. کوچک بودن، عدم تمرکز و بوروکراسی دولت
 ۱۱. علاقه و اشتیاق به تقویت بخش خصوصی و فعالیت‌های خلاقانه
 ۱۲. جلوگیری از سرایت مخارج و هزینه‌های بعضی از گروه‌های جامعه به سایر اقشار
 ۱۳. ارتباط از پایین به بالا در جامعه و دولت
 ۱۴. حذف انحصارات دولتی.
 ۱۵. در مقابل دولت‌های بوروکراتیک که منحصرآ متمرکز بر داده‌ها و ورودی‌ها هستند دولت‌های کارآفرین نتیجه‌گرا هستند.
 ۱۶. مشتری‌گرایی: دولت‌های کارآفرین برای اثر بخشی بودجه و هزینه‌هایشان به جای آن که منابع را در اختیار سازمان‌های تأمین‌کننده قرار دهند مستقیماً منابع را در اختیار متقاضیان اصلی و نهایی قرار می‌دهند و متقاضیان بر اساس سهمیه یا امتیاز خود به سازمان‌های تأمین‌کننده مراجعه می‌کنند بدین ترتیب سازمان‌های تأمین‌کننده برای جذب سهمیه یا امتیاز متقاضیان مجبور می‌شوند خدمات و سرویس بهتری ارائه دهند.
- بسیاری از دولت‌ها با وجود داشتن منابع کافی نمی‌توانند نیازهای مالی خود را تأمین کنند چون رویکرد کارآفرینانه ندارند. اغلب دولت‌های اطلاعات دقیقی از مایملک و دارایی‌های آشکار و پنهان خود ندارند مثلاً حق استفاده از زیر راه‌ها و پل‌ها را به عنوان یک دارایی تلقی نمی‌کنند تا از آن درآمد حاصل کنند. به عنوان نمونه دیگر اگر آموزش و پرورش تفکر کارآفرینانه داشته باشد، می‌تواند از فضاهای آموزشی و ورزشی خود در ساعات و ایام تعطیل مدارس مثل تابستان‌ها، بعدازظهرها و... به عنوان ورزشگاه یا باشگاه حتی سالن‌های پذیرایی و غیره استفاده کند و از این راه درآمد خوبی به دست آورد، لذا می‌توان گفت دولت‌ها می‌توانند از این روش‌ها کارآفرینی کنند:

۱. افراد کارآفرین استخدام کنند، بودجه لازم، نیروی انسانی مناسب و مشاوران کافی در اختیار آنها قرار دهند و سیستم ارزیابی و سنجش کاملی را برای آنها تدوین کنند تا نهایتاً از آنها مسئولیت، پاسخگویی و تعهد بخواهند.

۲. فرصت‌ها درآمدزا را، از اموال و دارایی‌های دولت شناسایی کنند.

۳. یک استراتژی بازاریابی و مذاکره جهت تبدیل فرصت‌های شناسایی شده به درآمد، تدوین کنند.

۴. برای تبدیل فرصت‌ها به درآمد، افراد و گروه‌های تصمیم‌گیر و مذاکره‌کننده‌ای را تعیین و از آنها حمایت کنند. مکانیسم بازار به تنهایی قادر به ارتقای نوآوری نیست و همکاری کارآفرینانه بخش خصوصی و دولت در این میان ضروری است. سال‌ها است در کشورمان می‌شنویم که باید کارآفرینان در رأس امور اقتصادی باشند و منظور از کارآفرین هم تنها بخش خصوصی است. حال آنکه در دیگر کشورهای جهان چنین نیست و کشورهایی هستند که دولت آنها بزرگ‌ترین کارآفرین است. مثلاً اگر به اقتصاد چین بنگرید، متوجه خواهید شد بیش از نصف اقتصاد این کشور در دست دولت است. از قضا تمام بنگاه‌های زیرمجموعه دولت بنگاه‌هایی سودده هستند که به سود اشتغال این کشور هم تمام شده است. مثلاً ابربنگاهی چون هوآوی که توسط ترامپ هم فشار فراوانی را تحمل کرد، شرکتی متعلق به ارتش آزادی‌بخش خلق چین است؛ یعنی یک نهاد نظامی در پرجمعیت‌ترین کشور جهان، توانسته هم تولید رقابتی داشته باشد و هم سوددهی. حال اینکه تصور اینکه یک نهاد نظامی یا امنیتی ایران بتواند چنین بنگاهی را به این روش مطلوب اداره کند، ناممکن است. بنگاه‌های فراوانی از این دست می‌توانیم نام ببریم. حتی در میان کشورهای همسایه نیز چنین شرکت‌هایی دیده می‌شوند. مثل آرامکو که سهامش یکسره به دولت سعودی تعلق دارد و شرکتی بزرگ و سودده محسوب می‌شود. در ایران اما هر گاه از وظایف بخش دولتی صحبت می‌شود، طوری سخن می‌گویند که گویا جز شکست و زیان هیچ امکان دیگری در مقابل نیست؛ حال آنکه وقتی ساختارها را اصلاح و درست کنند مشکلات حل می‌شود. دولت کارآفرین تنها به پول‌پاشی در اقتصاد نمی‌پردازد، بلکه مدیریت بنگاه‌ها را هم متحول می‌کند. اگر دولت کارآفرین در ایران تشکیل شود باید صنایع پایین‌دستی را رشد دهد و با محوریت رانت از اقتصاد، خلاقیت و اشتغال را محور فعالیت خود کند.

ابعاد دولت کارآفرین و شاخص‌های عملکردی آن عبارتند از:

رسالت محوری: استفاده از قانون تاریخدار، حذف قوانین قدیمی به هنگام وضع قوانین جدید، تعیین کمیسیون بازننگری فعالیت‌های منسوخ، پرداخت، تعلیق و ترفیع مبتنی بر عملکرد نه ارشدیت، حذف سالانه ردیف‌های بودجه غیر الزم، منعطف‌سازی محل هزینه کرد ردیف‌های بودجه، کارآمدی قوانین و مقررات دولتی، تأکید بر رعایت قانون‌مندی، ضابطه‌گرایی و شایسته‌سالاری، تدوین و بازننگری جهت تناسب وظایف و نقش دولت با قانون اساسی در ارتباط با مأموریت سازمان‌ها، سیاست‌زدایی از نظام اداری کشور برگزاری جایزه‌های کارآفرینی و کیفیت، ایجاد تشویق‌های مالی و حمایت‌های انگیزشی، ایجاد مراکز نوآوری، بانک‌های ملی و مراکز رشد تجاری، پاسخگویی به

نیازهای کارآفرینان به‌منظور پیشگیری از جذب آنها توسط کشورهای خارجی، توسعه شبکه‌های کارآفرینی، ایجاد رقابت‌های کارآفرینی.

شهروندمداری: تماس با شهروند و نظر‌پرسی از جامعه، ایجاد انجمن‌های شهروندان، ارائه آموزش خدمت به شهروندان برای خدمتگزاران، ارائه حق انتخاب خدمتگزاران به مردم، واگذاری اختیار کنترل و مهار منابع به مردم، مدیریت کیفیت فراگیر (انتخاب نو خدمات)، معرفی واضح سازمان شفافسازي نحوه ارتباط با سازمان ارائه خدمت بر مبنای شاخص‌های استاندارد، رعایت حقوق مراجعان دریافت بازخورد و رسیدگی به شکایات.

سیاست کلان: کنترل تورم، نرخ بهره پایین، امنیت اقتصادی، سیستم مالیاتی کارآمد سیاست‌های رقابت و ضد انحصار در دسترسی به منابع مالی، قوانین تجاری (سهولت شروع و اداره یک کسب و کار)، اجرای سیاست‌ها و قوانین بومی شده و خاص کشور، بهبود ظرفیت‌های کارآفرینانه و توسعه فرهنگ کارآفرینانه، بهبود دسترسی به منابع مالی برای کارآفرینان و...

تمرکز زدایی: نظر‌پرسی از کارکنان، تلاش برای شکوفاسازی استعدادهای کارکنان، ارزشیابی ۳۶۰ درجه در حیطه شاخص‌های کارآفرینی، گروه‌های پروژه‌های در جهت اجرایی طرح‌های ملی کارآفرینانه، گروه‌های ضربت (میان‌بخشی) جهت توسعه کارآفرینی در دولت، واگذاری امور اقتصادی کلان به بخش خصوصی، جلوگیری از شکل‌گیری رانت، تصمیم‌گیری از پایین به بالا و مشارکتی، تشکیل گروه‌های مشورتی منطقه‌ای و محلی در حیطه راهکارهای توسعه کارآفرینی، تمرکززدایی در بخش‌های اداری کشور، تمرکززدایی مالی و نحوی بودجه‌ریزی و تمرکززدایی فنی در سطح منطقه‌ی و محلی.

حمایت و پشتیبانی: ثبات سیاسی کشور، کارایی چارچوب‌های قانونی در زمینه کسب و کار، قوانین نیروی کار، مالیاتی، قانون ضد انحصار و مالکیت معنوی، ثبات اقتصاد کلان، شرایط برابر برای دسترسی به منابع مالی، نبود محدودیت در بازار مالی و سرمایه کشور، زیرساخت‌های نرم و سخت، کمیت و کیفیت زیرساخت‌های حمل و نقل، انرژی و ارتباطاتی و اطلاعاتی، دسترسی به نتایج تحقیقات در کشور، میزان سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه، حمایت دولت از فناوری‌های مدرن، همکاری فناورانه بین شرکت‌ها، انتقال تکنولوژی، اندازه بازار داخل و خارج کشور، رقابت و نبود شرایط انحصار و رانت در بازار کالاها و خدمات و...، ایجاد واحدهای پژوهش و توسعه به منظور ایجاد کارآفرینی، تأمین منابع دانش و ظرفیت‌سازی برای دسترسی به تکنولوژی مناسب، کاهش تشریفات زائد اداری برای فعالیت‌های کارآفرینانه، فراهم نمودن شرایط لازم برای خوداشتغالی.

عدالت اجتماعی: نظام توزیع محلی، نظام بودجه بندی منعطف، نظام پرداخت بر مبنای بازده عملکرد، نظام ارزیابی صحیح و عادلانه، نظام ارتقاء و ترفیع عادلانه و مبتنی بر عملکرد شایسته، قوانین و مقررات عادلانه و تسهیل‌کننده، نفی سلطه و جبر حکومتی، نفی استفاده از امکانات حکومتی برای اهدافی غیر از خدمت به مردم، مسئولیت‌پذیری

در قبال حفظ بیت المال، آزاداندیشی، ارزیابی نامحسوس، نرم‌خویی، پرهیز از دوباره کاری، داشتن انضباط کاری، پاسخگویی به مردم در عرصه مسئولیتی و مدیریتی.

حکمرانی خوب: حق اظهارنظر و پاسخگویی، ثبات سیاسی و پرهیز از خشونت، اثربخشی حکومت، کیفیت قوانین، حاکمیت قانون، کنترل فساد.

بازارگرایی: تعیین کف عرضه، زمینه‌سازی برای عرضه کنندگان بخش خصوصی، تثبیت قدرت خرید مردم، وضع مکانیزم‌های عرضه و تقاضا، وضع قوانین گوشمالی، وضع قوانین تشویقی پذیرندگان اولیه، کارآفرینی در تولید، تشخیص مشتری مرجع، بررسی اولیه بازار، کانال‌های توزیع، شبکه‌های کارآفرینان، مشروعیت اجتماعی، همکاری بین‌المللی کارآفرینان، حذف دلالان و واسطه‌ها، تصحیح نظام قیمت‌گذاری، ایجاد نظام اطلاعاتی بازار، تدوین قوانین مناسب صادرات و واردات.

فرهنگ اجتماعی: کاهش چندگانگی اهداف در سازمان‌های دولتی، پاسخگویی دولت در مقابل برنامه‌های کلان کارآفرینی کشور، وجود اهداف عملکردی، افزایش تفویض اختیار به کارکنان خالق و نوآور، استقرار نظام پیشنهادها کارآفرینانه در سازمان، تشویق کارکنان به ارائه پیشنهادها جدید و اجرایی ایده‌های کارآفرینانه، ایجاد فرهنگ کارآفرینی در سطح ملی، ایجاد هسته‌های کارآفرینی در دولت، ایجاد رویکرد و نگرش مثبت در دولت نسبت به موضوع کارآفرینی و کارآفرینان، ارائه آموزش‌های خوداشتغالی به کارکنان دولتی و خصوصی، تدوین سیستم ارزیابی و بازخورد شاخص‌های کارآفرینی در دولت، آموزش کارآفرینی از طریق رسانه‌های جمعی.

۶. برنامه هفتم توسعه و دولت کارآفرین بر مدار علم و عمل

همان طور که می‌دانیم رویکرد برنامه هفتم توسعه مساله محوری می‌باشد. برنامه‌های قبلی توسعه کشور به دنبال حل موضوع‌های کلان، بخشی، فرابخشی و استانی بوده‌اند و ترکیب بخشی و فرابخشی سند برنامه‌ها، به گونه‌ای بوده که هر بخش به صورت مجزا دارای اهداف کلی، راهبردها و سیاست‌ها بوده است. در حالی که لایحه برنامه هفتم توسعه با رویکرد مساله محوری با شناخت، تحلیل و بهره‌گیری از روش‌های برنامه‌ریزی و مدیریتی، آسیب‌شناسی برنامه‌های توسعه پیشین و تجارب موفق جهانی تهیه و تدوین شده است. در لایحه برنامه هفتم توسعه، شناسایی راهکارهای حل مسائل کشور منجر به هدف‌گذاری کمی شده و نگاه اصلی در این برنامه، حل ناترازی‌های مهمی نظیر ناترازی بودجه عمومی دولت ناترازی‌های بخش پولی و بانکی کشور ناترازی در حوزه صندوق‌های بازنشستگی» و «ناترازی در حوزه تأمین انرژی است. همچنین موضوعاتی نظیر «تقویت سرمایه‌گذاری‌های زیرساختی ضرورت جانمایی جدید اقتصاد ایران در زنجیره‌های ارزش جهانی بازطراحی نهاد

برنامه‌ریزی و بودجه ریزی، مدیریت تعارض منافع و اصلاح ساختار اداری کشور و افزایش سرمایه اجتماعی و کاهش آسیب‌های اجتماعی نیز در برنامه هفتم درج شده است.

یکی از رویکردهای برنامه هفتم توسعه کشور، توجه به طرح‌های کلان، پیشران و زنجیره ارزش است ضمن آنکه در این برنامه به بخش‌های معدن، فلزی و پتروشیمی توجه ویژه‌ای شده و رویکردهایی در نظر گرفته شده که می‌تواند زنجیره ارزش را تکمیل کند. اقتصاد دریامحور و اقتصاد رقومی دیجیتال نیز جزو نقاط عطف برنامه پنج ساله هفتم توسعه بوده و قرار است در پایان برنامه، سهم اقتصاد رقومی و دریا محور تا دو برابر افزایش یابد و ارزش افزوده اقتصاد دانش بنیان از یک درصد به هفت درصد افزایش پیدا کند. شایان ذکر است که برنامه هفتم توسعه ذاتاً بر اساس اهداف و روش‌های تحقق اهداف تدوین شده است. در واقع روال به این صورت بوده که در مرحله اول کارگروه‌های مختلف به بررسی موضوع‌ها و فصول مورد نظر پرداخته و سپس در مرحله دوم با توجه به اهداف و همچنین چالش‌ها و فرصت‌های موجود، به نهایی کردن اهداف و مواد مرتبط با اهداف پرداخته شده است. بنابراین رسالت سازمان برنامه و بودجه کشور و برنامه هفتم توسعه، شناسایی موضوع‌های کلیدی کشور، چه از جنس چالش و چه از جنس فرصت بوده که این اقدامات در قالب ۲۹ مطالعه مفصل انجام شده است. در سند پشتیبان برنامه هفتم توسعه، چگونگی انتخاب هر موضوع یا فصل مورد مطالعه در برنامه، توضیح داده شده است، به طوری که برای هر موضوع، وضعیت موجود، فرصت‌ها و چالش‌ها بررسی و در نهایت اهداف مورد نظر تعیین و بر همان اساس راهبردها و برنامه‌های مورد نظر عنوان شده است. اسناد بالادستی توسعه‌ای کشور، مهم‌ترین نقشه راه توسعه کشور محسوب می‌شوند. سی و پنج (۳۵) مساله کلیدی کشور در برنامه هفتم توسعه کشور به ترتیب عبارتند از:

الف: مسائل مهم اقتصادی

۱. پر نوسان بودن رشد اقتصادی
۲. کاهش رشد اقتصادی
۳. نا عادلانه بودن رشد اقتصادی
۴. بهره‌وری پایین
۵. ساختار و فرآیند معیوب نظام بودجه‌ریزی کشور
۶. نظام پولی و بانکی نا کارآمد
۷. نظام مالیاتی نا عادلانه و نا کارآمد
۸. کاهش سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی
۹. تورم و بیکاری
۱۰. ارزش پول ملی
۱۱. تحریم
۱۲. تحقق سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و اصل ۴۴ قانون اساسی

ب: در حوزه اطلاعات و ارتباطات

۱. مقاوم‌سازی زیرساخت‌های حیاتی و کلان داده‌های کشور
۲. تحکیم حاکمیت و صیانت از ارزش‌های حیاتی
۳. نظام ملی اطلاعات
۴. قدرت سایبری در تراز قدرت‌های تاثیرگذار

ج: در حوزه فناوری

۱. هوش مصنوعی
۲. انرژی‌های نو و تجدیدپذیر
۳. فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات
۴. توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان

د: در حوزه سیاست خارجی و اولویت تقدم و همکاری

۱. بازاریابی
۲. منطقه، همسایگان و کشورهای اسلامی
۳. رویکرد اقتصادی در تعاملات و مناسبات سیاسی و منطقه‌ای

ه: در حوزه اجتماعی و فرهنگی

۱. کاهش آسیب‌های اجتماعی
 ۲. تقویت سرمایه اجتماعی
 ۳. فرهنگ عمومی
 ۴. همبستگی ملی
 ۵. نظام سلامت
 ۶. تأمین اجتماعی و صندوق‌های بازنشستگی
- و در نهایت زیرساخت همه این مسائل موارد زیر می‌باشد:
۱. تحقق سند آمایش سرزمین در بعد جغرافیایی
 ۲. تحقق سیاست‌های کلی نظام اداری در بعد نیروی انسانی

۷- تحلیل کلی ابرچالش‌ها و مسائل کلان آتی کشور

بر اساس تحقیقات انجام شده از سال ۱۳۹۳ تاکنون بر اساس یک روش علمی معتبر در حوزه آینده پژوهی که با حمایت مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری و همراهی تعدادی از انجمن‌های علمی انجام شده است مهم‌ترین مسائل آتی کشور در حوزه‌های زیر شناسایی شده است:

• اقتصاد ۲۱ مورد:

۱. ناهنجاری‌های ساختاری اقتصاد ایران
۲. بحران صندوق‌های بازنشستگی
۳. بیکاری
۴. بحران بانک‌ها
۵. بودجه دولت
۶. تورم
۷. حجم بالای بدهی‌های دولت
۸. تقابل کسب و کارهای نوپا و سنتی
۹. رکود/ رونق اقتصادی
۱۰. سرمایه‌گذاری اقتصادی داخلی و خارجی
۱۱. قاچاق و فریبگی اقتصاد زیرزمینی
۱۲. توسعه انفجاری بازار فناوری اطلاعات
۱۳. بازار جهانی انرژی
۱۴. مشکلات زیرساختی ناوگان حمل و نقل
۱۵. سیاست‌های خصوصی‌سازی و پیامدهای آن
۱۶. موانع بازآفرینی و نوسازی شهری
۱۷. موانع کسب و کار
۱۸. نرخ ارز
۱۹. ساماندهی فعالیت‌های اقتصادی نهادهای حاکمیتی خارج از دولت
۲۰. فقر و نابرابری فزاینده و تنگنای معیشتی
۲۱. چالش‌های توسعه گردشگری

در حوزه اقتصاد مهم‌ترین مسائل ناهنجاری‌های ساختاری اقتصاد، بیکاری و تورم، فقر و نابرابری فزاینده و تنگنای معیشتی، نرخ ارز، بحران صندوق‌های بازنشستگی بوده است.

• سیاست ۱۷ مورد:

۱. بحران ناکارآمدی عملکردها
۲. قضاوت افکار عمومی درباره عملکرد حاکمیت
۳. اعتراض‌ها
۴. اختلاف نظرهای کلان حاکمیتی

۵. سیاست خارجی دولت ایالات متحده آمریکا
 ۶. حقوق اساسی و شهروندی
 ۷. ائتلاف‌های منطقه‌ای مثل عربستان-اسرائیل و...
 ۸. نزاع‌های سیاسی جریان‌های قدرت
 ۹. امنیت نظامی
 ۱۰. امنیت نرم
 ۱۱. تحریم‌های بین‌المللی
 ۱۲. سرنوشت کشورهای منطقه پس از بحران‌های سیاسی و امنیتی آنها (پس‌اداعش)
 ۱۳. نقش آفرینی روسیه، چین و قدرت‌های منطقه‌ای نوظهور
 ۱۴. مخاطرات امنیتی گروه‌های مخالف در داخل و خارج از مرزهای کشور
 ۱۵. تکثر و تقابل نهادهای موازی در اغلب بخش‌های حاکمیتی
 ۱۶. ناتوانی و ناشنوایی در فهم سیستمی تحولات
 ۱۷. بحران اداره کلان شهرها
- در حوزه سیاست مهم‌ترین مسائل بحران ناکارآمدی عملکردها، قضاوت افکار عمومی درباره عملکرد حاکمیت و اختلاف نظرهای کلان حاکمیتی، امنیت نرم بوده است.

• **جامعه ۱۵ مورد:**

۱. فساد
۲. نگرانی درباره آینده و احساس بی‌آیندگی
۳. فرسایش سرمایه اجتماعی و اعتماد عمومی
۴. کارکردهای اجتماعی فضای مجازی
۵. امنیت روانی و اجتماعی
۶. بی‌تفاوتی اجتماعی و رشد فردگرایی
۷. مناقشات حقوق زنان
۸. افول اخلاق عمومی
۹. مسائل بین نسلی
۱۰. حاشیه نشینی شهری
۱۱. تغییر الگوی خانواده
۱۲. تمرکزگرایی در تهران
۱۳. مسائل ازدواج به ویژه جوانان

۱۴. جابجایی جمعیت و افزایش مهاجرت از غرب و جنوب شرقی کشور به نواحی مرکزی

۱۵. انباشت نارضایتی و خروج نخبگان

در حوزه اجتماعی و جامعه مهم‌ترین مسائل فساد، فرسایش سرمایه اجتماعی و اعتماد عمومی، نگرانی درباره آینده و احساس بی‌آیندگی، مسائل بین نسلی و مناقشات حقوق زنان بوده است.

• فرهنگ ۱۴ مورد:

۱. مرکزگریزی از الگوهای هنجاری رسمی به ویژه حجاب و عفاف

۲. قطبی شدگی جامعه

۳. گسترش افشاگری و درز اطلاعات

۴. نزاع‌های هویتی

۵. چالش‌های قومی

۶. تحولات دینداری ایرانیان

۷. مسائل صداوسیما

۸. فقدان سواد رسانه ای

۹. پررنگ شدن اقتصاد فرهنگ

۱۰. مسائل شبکه‌های ماهواره‌ای

۱۱. گسترش اختلافات میان فرهنگی در سطح منطقه و جهان

۱۲. جایگاه مرجعیت دینی و روحانیت

۱۳. رشد اخبار جعلی

۱۴. مرجعیت فرهنگی سلبریتی‌های جدید و غیر رسمی

در حوزه فرهنگ مهم‌ترین مسائل فقدان سواد رسانه ای، قطبی شدگی جامعه، مرکزگریزی از الگوهای هنجاری رسمی، تحولات دینداری و جایگاه مرجعیت دینی و روحانیت بوده است.

• محیط زیست ۱۳ مورد:

۱. پیامدهای بحران آب

۲. بحران تأمین آب

۳. نزاع‌های آب

۴. بحران ریزدگردها و رشد بیابان‌ها

۵. بحران آلودگی هوا

۶. تخریب منابع خاک

۷. بی توجهی به پایداری زیست محیطی

۸. آلودگی‌های آب
 ۹. پیامدهای تغییرات اقلیمی
 ۱۰. تخریب تنوع زیستی، مسائل جنگل‌ها و گونه‌های جانوری
 ۱۱. ناکارآمدی مدیریت بازیافت و مسائل ناشی از انبوه زباله‌ها
 ۱۲. موانع بهره‌وری انرژی و توجه به انرژی‌های نو
 ۱۳. بحران کنش جمعی در حوزه محیط زیست
- در حوزه محیط زیست مهم‌ترین مسائل بحران تأمین آب، پیامدهای بحران آب و بحران آلودگی هوا، تخریب منابع خاک بوده است.

• سلامت ۱۲ مورد:

۱. مشکلات سلامت ناشی از آلودگی‌های گوناگون
 ۲. مسائل سلامت روان
 ۳. چالش‌های نظام سلامت
 ۴. مشکلات سلامت ناشی از سبک جدید زندگی
 ۵. سوءمصرف مواد به ویژه مواد روانگردان جدید
 ۶. حرکت به سمت پیری و سالمندی
 ۷. گسترش ریسک پذیری جنسی
 ۸. طرح تحول سلامت
 ۹. تغییر ترجیحات مردم در حوزه سلامت
 ۱۰. مسائل دارو
 ۱۱. تغییر الگوی بیماری و شیوع بیماری‌های مزمن و نوظهور
 ۱۲. چالش مراجعان سلامت و بیماران
- در حوزه سلامت مهم‌ترین مسائل، مسائل سلامت روان، چالش‌های نظام سلامت، مشکلات سلامت ناشی از آلودگی‌های گوناگون و بحران پیری بوده است.

• علم و فناوری ۸ مورد:

۱. فساد و تقلب علمی
۲. مسائل معلمان و دانش آموزان و دانشجوینان
۳. موانع توسعه نوآوری و فعالیت‌های دانش بنیان
۴. فناوری‌های نوظهور
۵. کالایی شدن علم و به محاق رفتن عدالت آموزشی

۶. تحولات اجتماعی آموزش عالی
 ۷. تعدد نهادهای سیاستگذار و مجری در حوزه علم، دانش و آموزش
 ۸. برملا شدن مشکلات ساختاری آموزش عالی برای افکار عمومی
- در حوزه علم و فناوری مهم‌ترین مسائل موانع توسعه نوآوری و فعالیت‌های دانش بنیان، تحولات اجتماعی آموزش عالی، فناوری‌های نوظهور بوده است.

در نهایت پس از اولویت بندی مهم‌ترین مسائل آتی کشور به شرح زیر می‌باشد:

۱. بحران تأمین آب و پیامدهای بحران آب
۲. فساد
۳. بحران ناکارآمدی عملکردها (بی ثباتی و فقدان برنامه ریزی)
۴. فرسایش سرمایه اجتماعی و اعتماد عمومی
۵. ناهنجاری‌های ساختاری اقتصاد ایران (کسری بودجه دولت/ تورم و بیکاری / معیشت مردم/ مسکن)
۶. تحریم‌های بین‌المللی
۷. قضاوت افکار عمومی درباره عملکرد حاکمیت و انباشت نارضایتی‌ها
۸. پیری و کاهش فرزندآوری و مسائل ازدواج جوانان
۹. بحران صندوق‌های بازنشستگی

پس از معرفی و تبیین مفهوم، تعریف دولت کارآفرین و ضرورت آن، مشخصات دولت کارآفرین، نسبت و ارتباط دولت کارآفرین با اسناد بالادستی کشور (بیانیه گام دوم انقلاب، الگوی پیشرفت و توسعه بر مبنای اندیشه امام خمینی^(ع) و سیاست‌های اقتصاد مقاومتی) و نیز تحلیل و مقایسه مسایل و چالش‌های مورد تأکید در برنامه هفتم توسعه با نتایج تحقیقات در حوزه مسائل آتی کشور، در پایان برنامه‌های دولت در ۷ محور زیر ارائه می‌گردد. رویکرد دولت کارآفرین همانند رویکرد برنامه هفتم توسعه، رویکرد مساله محوری مشتمل بر گام‌های زیر می‌باشد:

۱. شناسایی مسائل راهبردی کشور
۲. تحلیل هر مساله راهبردی کشور و عوامل موثر بر آن
۳. تعیین استراتژی‌های مقابله با مسائل عمده کشور
۴. نوشتن سناریوهای مختلف برای مقابله با مسائل عمده کشور
۵. تدوین برنامه‌های عملیاتی و فعالیت‌ها
۶. تعیین بودجه و تعهد مالی برنامه‌ها

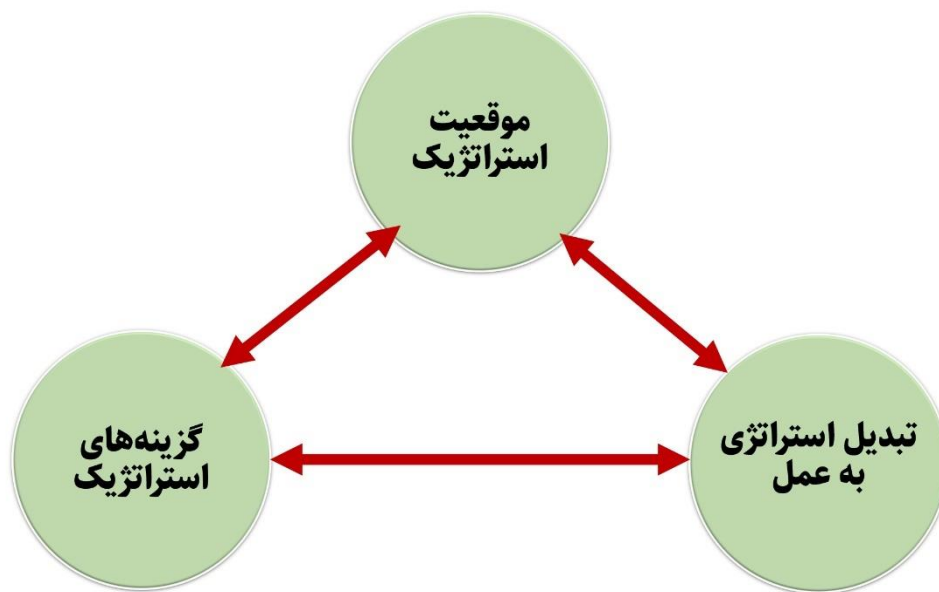
۸. الگوی کلی تبدیل سیاست‌ها به برنامه‌های عملیاتی در "دولت کارآفرین بر مدار علم و عمل"

تحقق مأموریت دولت کارآفرین بر مدار علم و عمل مستلزم تدوین و اجرای استراتژی‌های عملیاتی است. برنامه راهبردی یا استراتژیک شامل درک موقعیت استراتژیک سازمان، گزینه‌های استراتژیک برای آینده و تبدیل استراتژی به عمل است.

موقعیت استراتژیک: عبارت است از شناسایی عوامل محیطی، منابع ملی و صلاحیت‌های درونی و انتظارات و تاثیرات تصمیمات بر مردم؛

گزینه‌های استراتژیک: شامل درک پایه‌های اساسی برای استراتژی آینده در سطوح موضوعی و دستگامی و همچنین ارائه گزینه‌هایی برای جهت‌گیری و روش‌های دستیابی به استراتژی‌های تعیین‌شده می‌باشد.

تبدیل استراتژی به عمل: ایجاد اطمینان از اینکه گزینه‌های استراتژیک می‌توانند در عمل به اجراء درآیند. به همین منظور باید برای حمایت از استراتژی موردنظر، سازوکارهای لازم اجرایی را بوجود آورد.

شکل ۸: الگوی کلی تبدیل سیاست‌ها و راهبردها به برنامه‌های عملیاتی در "دولت کارآفرین بر مدار علم و عمل"

۹. برنامه‌های عملیاتی دولت کارآفرین بر مدار علم و عمل

در ادامه این گزارش، مسائل، مأموریت‌ها و راهبردهای کلان در حوزه مختلف تشریح می‌گردد و برنامه‌های عملیاتی دولت کارآفرین در هفت حوزه مهم در قالب جداول تنظیمی ارائه می‌گردد:

۹-۱- حوزه اقتصادی، صنعتی و بازرگانی

۹-۲- حوزه علم، فناوری و نوآوری

۹-۳- حوزه کشاورزی، محیط زیست و منابع طبیعی

۹-۴- حوزه اجتماعی و فرهنگی

۹-۵- حوزه سیاسی و حکمرانی

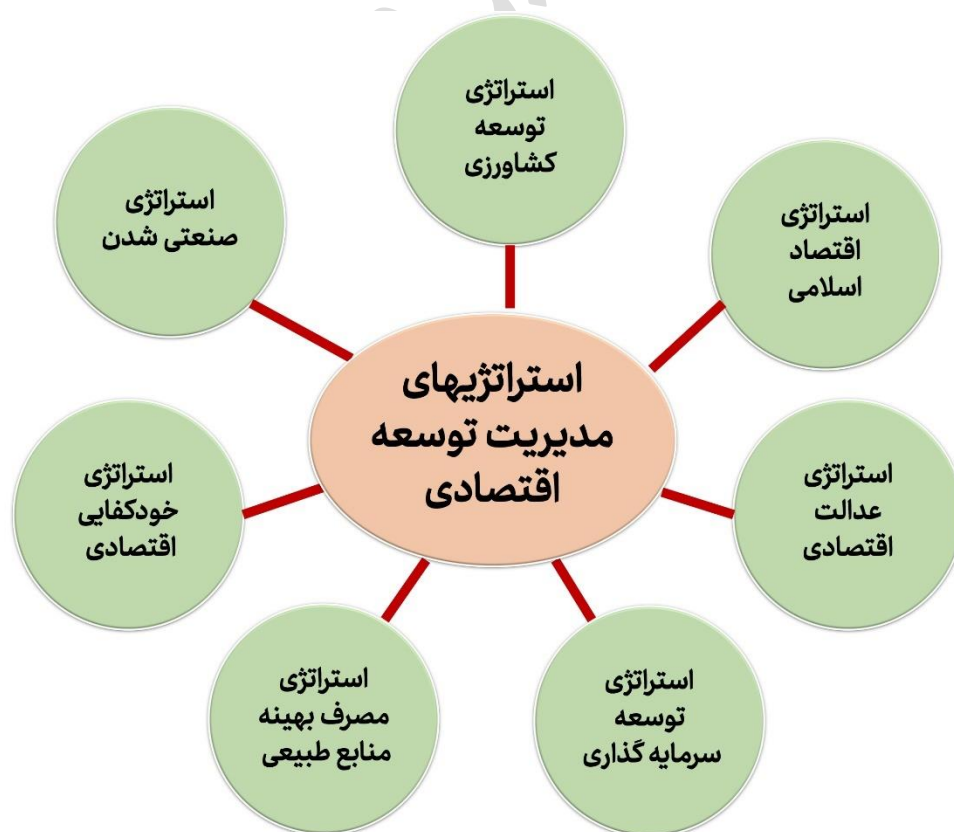
۹-۶- حوزه آب و انرژی

۹-۷- حوزه بهداشت و درمان

۱-۹- حوزه اقتصادی، صنعتی و بازرگانی

توسعه اقتصادی عبارت است از رشد مداوم اقتصادی یک جامعه و بهبود وضعیت رفاهی افراد جامعه که ناشی از دگرگونی و تحوّل در بنیان‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، علمی و فرهنگی جامعه است و از طریق آن دستیابی به غایات مطلوب نوسازی اقتصادی فراهم می‌آید.

امام^(ع) توسعه اقتصادی را به عنوان یکی از کارکردهای اصلی توسعه مورد توجه قرار می‌دهند، ولی فرضیهی زیربنابودن اقتصاد را مردود می‌شمارند. ایشان ضمن تأکید بر نقش اقتصاد در توسعه و اولویت آن بر مسائل سیاسی و نظامی، توسعه اقتصادی را ابزاری برای توسعهی همه جانبه تلقی می‌کنند و نه هدف نهایی جامعه. سیاست‌ها و استراتژی‌های مورد نظر امام^(ع) راجع به توسعه اقتصادی را می‌توان به شکل ذیل بیان داشت:

شکل ۹: استراتژی‌های توسعه اقتصادی از دیدگاه امام^(ع)

به اعتقاد کارشناسان اقتصادی، سند توسعه صنعتی کشور در راستای چشم‌انداز تحولات صنعتی و تکنولوژیک پیش‌رو باید مبتنی بر اصلاح و توسعه زنجیره صنعت، صنایع دانش‌محور، صنایع الکترواپتیک، ارتباطات دور و... باشد. سیاست‌گذاری ناکارآمد دولت‌ها، رانت‌جویی عوامل اقتصادی و اتلاف منابع در سال‌های اخیر، همواره استراتژی صنعتی را با مخاطراتی مواجه کرده است. دولت وقتی می‌تواند سیاست‌گذاری صنعتی مؤثر داشته باشد و از این موانع عبور کند که هم فعالان صنعتی و نخبگان اقتصادی و سیاسی و هم توده مردم به سیاست‌گذاری رانت‌گریز و فسادستیز دولت باور و اعتماد داشته باشند.

شاکله محتوایی این سند باید به گونه‌ای جامع و نظام‌مند طراحی شود تا علاوه بر یکپارچه‌سازی سیاست‌ها، تمام مسائل تولید در سطوح مختلف فرابخشی، بین‌بخشی و درون‌بخشی به‌صورت هم‌زمان مدنظر باشد. قابلیت به‌روزرسانی و بازبینی این سند با تکیه بر ساختار اقتصادی، سیاسی و صنعتی و توجه به شرایط و تحولات آتی داخل و خارج کشور باید از ویژگی‌های مهم این سند باشد. بر این اساس، مجموعه سیاست‌های مشتمل بر سیاست‌های کلان (ارزی و مالی)، سیاست‌های کارکردی یا افقی (رونق تولید، توسعه بازار و ارتقای فناوری) و سیاست‌های عمودی (اولویت‌بندی رشته فعالیت‌های صنعتی و معدنی) مدنظر قرار گیرد. قابل پیش‌بینی بودن شرایط و همچنین اولویت‌بندی اهداف در کنار توجه به شرایط اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی باید از جمله دستاوردهای اجرای این سند باشد. این سند باید با توجه به نقش دولت و حاکمیت در ایجاد محیط مناسب کسب و کار و حمایت از بخش خصوصی، در راستای ایجاد رونق در بخش تولید تدوین و با توجه به برخورداری از چند ویژگی مهم، اقدامی کلیدی در تحقق اهداف جهش تولید برخوردار باشد. در تدوین این سند علاوه بر قابلیت به‌روزرسانی، رسوب دانش نیز باید مورد توجه قرار گیرد، به این معنی که با توجه به ماهیت سند و ماندگاری دانش در آن، دستخوش تغییرات ناشی از تغییر مدیریت و جابه‌جایی افراد نگردد.

جدول (۱): مسائل، مأموریت‌ها و راهبردهای کلان و برنامه‌های عملیاتی حوزه اقتصادی، صنعتی و بازرگانی

ردیف	مسائل و چالش‌های کلان
۱	تورم مزمن
۲	رکود تولید
۳	ناپایداری نرخ ارز
۴	کسری بودجه دولت
۵	اشتغال ناکافی
۶	کاهش قدرت پول ملی
۷	فقر و تنگناهای معیشتی
۸	اثرات تحریم‌ها بر اقتصاد

فرار مالیاتی	۹
بحران بانکها و صندوقهای بازنشستگی	۱۰
حجم بالای بدهی‌های دولت	۱۱
فساد	۱۲
اقتصاد زیرزمینی و قاچاق	۱۳
رکود مسکن	۱۴
مسائل زیرساختی حمل و نقل	۱۵

جدول (۲): مأموریت‌ها و راهبردهای اصلی اقتصادی، صنعتی و بازرگانی دولت کارآفرین

ردیف	مأموریت‌ها و راهبردهای اصلی
۱	مردمی‌سازی اقتصاد، خصوصی‌سازی و کاهش تصدی‌گری دولت با رویکرد حکمرانی مردم‌سالارانه و مشارکتی
۲	رشد بهره‌وری کل عوامل تولید به حداقل ۳ درصد تا پایان برنامه هفتم پیشرفت
۳	تحقق رشد اقتصادی حداقل ۹ درصدی تا پایان برنامه هفتم پیشرفت (۱۴۰۷)
۴	رشد بخش تولید با مشارکت مردم و حمایت از فناوری‌های دانش‌بنیان و تحول‌آفرین
۵	رشد صادرات نفتی و غیرنفتی با رویکرد کارآفرینی صنعتی
۶	رشد بخش تولید، معدن و ساختمان با تقویت حکمرانی صنعتی
۷	رشد بخش کشاورزی با رویکرد توسعه زیست‌محیطی و امنیت غذایی
۸	رشد بخش خدمات با رویکرد کارآفرینانه و فناوری‌محور
۹	مهار تورم و کاهش آن به زیر ۱۰ درصد مطابق با هدف‌گذاری برنامه هفتم
۱۰	اصلاح نظام بانکی و کاهش ناترازی بانکها و مؤسسات غیربانکی
۱۱	توسعه کارآفرینی اقتصادی، اجتماعی و نهادی برای حل مسائل
۱۲	تجاری‌سازی و توسعه صادرات محصولات دانش‌بنیان و صنایع خلاق
۱۳	احیا صنایع تمدنی و فرهنگی اسلامی و ایرانی و حمایت از کسب و کارهای وابسته
۱۴	ساماندهی و اصلاح بانکها و مؤسسات اعتباری غیربانکی و بازارهای غیرمتشکل پولی
۱۵	اصلاح نظام مالیاتی و سیاستگذاری مالیاتی با هدف رونق تولید و تجارت
۱۶	احیا و تقویت جایگاه وزارت امور اقتصاد و دارایی در سیاستگذاری اقتصادی کشور
۱۷	پیوستن به اتحادیه‌های تجاری دوجانبه، منطقه‌ای و بین‌المللی با کشورهای هم‌پیمان و غیرمتخاصم
۱۸	توسعه بنادر و اقتصاد دریامحور
۱۹	مولدسازی ذخایر نفت و گاز کشور و تسریع در توسعه میادین نفت و گاز
۲۰	ساماندهی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی با اولویت‌بخشی به توسعه صادرات
۲۲	تکمیل و تسریع در اتمام طرح‌های عمرانی نیمه‌تمام، با رعایت اولویت اقتصادی، زیست‌محیطی و فنی
۲۲	حمایت و تقویت پارک‌های علم و فناوری، شتاب‌دهنده‌ها و زیست‌بوم‌های کارآفرینی در بخش‌های مختلف
۲۳	ایجاد نظام حکمرانی داده‌محور و هوشمند برای کمک به تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری اقتصادی
۲۴	اصلاح صندوق‌های بازنشستگی و پایدارسازی مالی آنها
۲۵	راهبرد پیوست و ترویج عدالت در سیاستگذاری‌های اقتصادی کشور

ردیف	مأموریت‌ها و راهبردهای اصلی
۲۶	بازطراحی سیاست‌های یارانه‌ای کالایی و نقدی
۲۷	تقویت صندوق توسعه ملی در هماهنگ‌سازی سیاست‌های پولی، مالی، ارزی و صادراتی کشور
۲۸	اجرای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و بی‌اثرسازی یا کاهش اثر تحریم‌ها
۲۹	کمک به اجرای کارآمد و اثربخش برنامه هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران
۳۰	نهایی‌سازی و پیاده‌سازی استراتژی توسعه صنعتی کشور
۳۱	کاهش کسری بودجه دولت از راه مولدسازی دارایی‌ها و سیاست‌های مالیاتی
۳۲	تدوین راهبردهای مدیریت بدهی‌ها و رد دیون دولت

جدول (۳): رئوس برنامه‌های عملیاتی حل مسائل اقتصادی، صنعتی و بازرگانی

ردیف	رئوس برنامه‌های عملیاتی
۱	توسعه روش‌ها و ابزارهای تأمین مالی به ویژه بازار سرمایه، منابع ارزی، تأمین مالی خارجی و سرمایه‌های خرد مردم
۲	بکارگیری فناوری‌های تحول‌آفرین (هوش مصنوعی، زنجیره بلوکی، یادگیری ماشین و غیره) در تسهیل، تسریع و نظارت بر فعالیت‌های اقتصادی، صنعتی و تجاری کشور
۳	عقد قرارداد خرید خدمت با بخش‌های خصوصی و غیردولتی
۴	بازنگری در تعرفه‌ها و سود بازرگانی واردات بر اساس سیاست‌های تجاری و صنعتی جدید
۵	تأسیس و حمایت از شرکت‌های مدیریت صادرات و شتاب‌دهنده‌های صادراتی به منظور بازاریابی بین‌المللی محصولات
۶	اصلاح سیاست‌های ارزی و زیرساخت‌های مبادلات ارزی با همکاری وزارتخانه‌های اقتصاد و صمت و بانک مرکزی
۷	اصلاح سازوکارهای گمرکی و بهره‌گیری از فناوری‌های جدید و حکمرانی فناوری محور در مأموریت‌های گمرک
۸	تسهیل و تسریع در وصول مالیات و کسور بیمه از واحدهای کسب و کار از سوی سازمان برنامه و بودجه
۹	ایجاد سامانه‌ای برای الکترونیکی کردن فرایند صدور مفاصاحساب از سوی سازمان تأمین اجتماعی
۱۰	همکاری وزارت امور اقتصادی و دارایی با قوه قضائیه برای راه‌اندازی سامانه دفاتر تجاری به جای پلمب دفاتر تجاری
۱۱	واگذاری تدریجی کلیه سهام شرکت‌های زیرمجموعه دستگاه‌های اجرایی با محوریت سازمان خصوصی‌سازی
۱۲	واگذاری سهام کنترلی و مدیریتی شرکت‌های تحت مالکیت مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی در بازار سرمایه
۱۳	تقویت حکمرانی شرکتی و نقش هیئت‌مدیره‌ها و سهامداران خرد و غیرحاکمیتی در اداره شرکت‌ها، افزایش شفافیت معاملات، افشا و سایر سازوکارهای حکمرانی شرکتی
۱۴	واگذاری اموال و دارایی‌های دولت به بخش خصوصی و در صورت عدم استقبال، فراخوان دادن به مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی (مطابق برنامه هفتم پیشرفت)
۱۵	زمینه‌سازی مشارکت مردم، بخش‌های خصوصی و تعاونی و سازمان‌های مردم‌نهاد در فعالیت‌های عمرانی و اقتصادی مختلف
۱۶	بسترسازی و حمایت از کارآفرینی فردی و سازمانی، کسب و کارهای خرد و خانگی با اولویت دادن به مناطق محروم و روستایی و اقشار آسیب‌پذیر جامعه
۱۷	حمایت از شرکت‌ها، مؤسسات و کسب و کارهای مبتنی بر مدل‌های کسب و کار جدید و مشاغل خرد و خانگی از جمله در زمینه اخذ مجوزها، تأمین مالی ارزان‌قیمت و متنوع، تأمین نهاده‌ها، بازاریابی و فروش محصولات
۱۸	طراحی و استقرار سامانه ملی اطلاعات بازار کار با محوریت وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

ردیف	رئوس برنامه‌های عملیاتی
۱۹	توسعه اشتغال‌زایی و کسب و کارهای کارآفرینانه به ویژه در بخش‌های گردشگری، خدمات و مشاغل خانگی
۲۰	توسعه و تقویت نهادهای پشتیبان مشاغل خرد و خانگی از طریق تقویت بخش‌های مختلف زنجیره ارزش آنها
۲۱	افزایش سرمایه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی غیردولتی از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها، املاک و مستغلات و سایر مقررات بانک مرکزی
۲۲	ایجاد رونق در بخش‌های مولد و طرح‌های کلان ملی کشور با اجرای قانون تأسیس بانک‌های توسعه‌ای بخشی
۲۳	تسریع در اجرای نظام اعتبارسنجی و وثیقه‌گیری کالایی از طریق همکاری وزارت‌خانه‌های اقتصادی با بانک مرکزی
۲۴	اصلاح فرایندهای اعطای تسهیلات و افزایش سهم استان‌ها کم‌برخوردار و مناطق محروم از نسبت تسهیلات اعطایی
۲۵	هدایت تسهیلات به بخش‌های مختلف تولیدی و صنعت از طریق روش‌های جدید از جمله اعتبار اسنادی داخلی، اوراق گام، تأمین مالی مبتنی بر قرارداد و غیره
۲۶	استقرار نظام بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد در دستگاه‌های اجرایی
۲۷	اصلاحات مالیاتی و تحقق نسبت ۱۰ درصدی درآمدهای مالیاتی به GDP تا پایان برنامه هفتم
۲۸	اصلاح ساختار و پایدارسازی مالی صندوق‌های بازنشستگی و بیمه‌های اجتماعی
۲۹	توسعه بخش کشاورزی از طریق طرح‌های کارآفرینانه و مکانیزاسیون در جهت افزایش امنیت غذایی کشور و صادرات
۳۰	توسعه و تعمیق بازار سرمایه و ابزارهای تأمین مالی بازار سرمایه
۳۱	نظارت مالی بر دستگاه‌های اجرایی و کنترل‌های داخلی بر بخش عمومی
۳۲	توسعه فعالیت‌های تجاری و بازرگانی بین‌المللی با اولویت همسایگان و کشورهای منطقه
۳۳	توسعه دانشکده‌ها و اندیشکده‌های حکمرانی برای ارتقای نظام حکمرانی اقتصادی، صنعتی و بازرگانی ایران
۳۴	پایدارسازی و افزایش امنیت غذایی و ضریب خودکفایی در تولیدات کشاورزی و دامی
۳۵	ایجاد و تقویت زنجیره‌های ارزش پایدار در صنایع راهبردی کشور
۳۶	توسعه صنایع پیشران و راهبردی کشور برای تقویت تولید و صادرات کشور
۳۷	افزایش ضریب نفوذ بیمه در بخش‌های مختلف اقتصادی با تمرکز بر نوآوری‌ها و فناوری‌های بیمه‌ای
۳۸	ساماندهی بورس اوراق بهادار و بورس‌های کالا، انرژی و فرابورس و صیانت از سهامداران خرد
۳۹	تقویت جایگاه و نقش آفرینی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی در تجارت بین‌المللی کشور با همسایگان، اوراسیا و غیره
۴۰	ایجاد سازوکارها، سامانه‌ها و مقرراتی برای افزایش شفافیت، کاهش فساد، اختلاس و پولشویی در نظام اقتصادی و اداری

۲-۹- حوزه علم، فناوری و نوآوری

امام^(ه) مهم‌ترین عامل در خودکفایی و بازسازی را ارتقای مراکز علمی و تحقیقاتی و ساماندهی مخترعین جامعه می‌داند. به گونه‌ای که مخترعین داخلی علوم خاص جامعه را که با اخلاقیات جامعه آمیخته باشد را ایجاد نمایند و جایگزین برخی علوم بیگانه که اخلاقیات جامعه اسلامی را در نظر نمی‌گیرند، گردد.

امام^(ه) توسعه‌ی علمی در کشور را از ضروریات توسعه بیان می‌دارند و برای دستیابی به توسعه‌ی علمی نکاتی را مورد توجه قرار می‌دهند که این نکات تحت عنوان برنامه‌های استراتژی توسعه‌ی علمی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

شکل ۱۰: برنامه‌های توسعه علمی از دیدگاه امام^(ه)

امام^(ه)، توسعه‌ی علمی در جامعه را فرآیندی همیشگی توصیف می‌نمایند و رسیدن به بلوغ علمی در بشریت را در بلند مدّت و با طی راهی طولانی امکان‌پذیر می‌دانند که در صورت تحقّق چنین امری، همه‌ی پیشرفت‌ها در علوم و فنون حاصل خواهد شد.

راهبردهای کلان توسعه علم و فناوری کشور در فصل چهارم نقشه جامع علمی کشور در ۱۱ راهبرد کلان به تصویب رسیده که هر یک از این ۱۱ راهبرد کلان، دارای تعدادی راهبرد ملی و اقدام ملی هستند که باید در پروژه‌های ریزتری تعریف و عملیاتی شود.

بر همین اساس در فصل چهارم نقشه جامع علمی کشور ۹۴ راهبرد ملی و ۲۶۲ اقدام ملی به تصویب رسیده است که این راهبردها و اقدامات ملی باید در قالب پروژه‌های متنوع اجرایی شود تا تحولی شگرف در نظام علم و فناوری کشور را شاهد باشیم.

راهبردهای کلان نقشه جامع علمی کشور شامل موارد ذیل است:

۱. انسجام بخشیدن به ساختارها و نهادهای علم و فناوری و هماهنگ‌سازی نظام تعلیم و تربیت در مراحل سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی کلان.
۲. توسعه و تعمیق مؤلفه‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی برای توجه به علم به منزله یکی از گفتمان‌های اصلی جامعه و ایجاد فضای مساعد و محیط بالنده، شکوفا و مولد علم و فناوری بر مبنای آموزه‌های اسلامی، ایفای نقش موثر چرخه علم، فناوری و نوآوری برای توسعه و تحقق اقتصاد دانش‌بنیان.
۳. ایفای نقش موثر چرخه علم، فناوری و نوآوری برای توسعه و تحقق اقتصاد دانش‌بنیان.
۴. نهادینه کردن مدیریت دانش و مبتنای مدیریت جامعه بر دانش - به‌ویژه دانش بومی - به منظور تحقق مدیریت حکمت‌بنیان در نهادهای علمی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و دفاعی-امنیتی.
۵. نهادینه کردن نگرش اسلامی به علم و تسریع در فرآیندهای اسلامی شدن نهادهای آموزشی به منظور تمدن‌سازی به معنای واقعی.
۶. تحول و نوسازی در نظام آموزشی اعم از آموزش و پرورش و آموزش عالی و حرکت در مسیر تحقق عدالت آموزشی.
۷. جهت‌دهی آموزش، پژوهش، فناوری و نوآوری به سمت حل مشکلات و رفع نیازهای واقعی و اقتضائات کشور و نوآوری در مرزهای دانش برای تحقق مرجعیت علمی.
۸. تربیت و توانمندسازی سرمایه انسانی با تأکید بر پرورش انسان‌های متقی و شایسته، کارآفرین، خودباور، خلاق، نوآور و توانا در نقش عامل اصلی توسعه علم، فناوری و نوآوری در کشور متناسب با ارزش‌های اسلامی و نیازهای جامعه.
۹. تعامل فعال و اثرگذار با کشورهای دیگر و تقسیم کار بین‌المللی - به‌ویژه کشورهای منطقه و جهان اسلام - بر اساس اصول عزت، حکمت، مصلحت، بهره‌برداری از ظرفیت‌های علمی و فناوری کشورهای دیگر و مشارکت فعال در شکل‌گیری جامعه اطلاعاتی برای تحقق تمدن نوین اسلامی.
۱۰. ارتقای کمی و کیفی در علوم انسانی، معارف اسلامی و هنر بر اساس مبانی دینی.
۱۱. توسعه، تعمیق و تقویت آموزش، پژوهش، فناوری و نوآوری در حوزه علوم پزشکی و سلامت و همچنین علوم فنی و مهندسی و علوم پایه.

جدول (۴): مسائل و چالش‌های کلان کشور در حوزه‌های علم، فناوری و نوآوری

ردیف	مسائل و چالش‌های کلان
۱	تعدد مراکز آموزش عالی و مسائل ساختاری آن
۲	فساد و تقلب علمی
۳	مسئله عدالت آموزشی
۴	معیشت معلمان و اعتراضات صنفی
۵	تنگناهای رابطه علمی با جهان
۶	کمبود سواد رسانه‌ای
۷	رشد اخبار جعلی
۸	تنزل کیفیت آموزش عالی
۹	فرسودگی برخی زیرساخت‌های فناوری
۱۰	تقابل کسب و کارهای نوپا با کسب و کارهای سنتی
۱۱	نقض حقوق مالکیت معنوی
۱۲	فناوری هسته‌ای کشور
۱۳	هوش مصنوعی و سایر فناوری‌های تحول‌آفرین
۱۴	مسائل صنعت خودرو
۱۵	شکاف دانشگاه-صنعت-جامعه
۱۶	گسترش کمی آموزش و مدرک‌گرایی

جدول (۵): مأموریت‌ها و راهبردهای اصلی دولت کارآفرین در حوزه‌های علم، فناوری و نوآوری

ردیف	مأموریت‌ها و راهبردهای اصلی
۱	حمایت از ایجاد و توسعه شهرک‌های صنعتی و فناوری‌های تمدنی و محصولات و مشاغل فرهنگی اسلامی و ایرانی
۲	استفاده از فناوری‌های تحول‌آفرین (هوش مصنوعی، زنجیره بلوکی، یادگیری ماشین و غیره) در انجام وظایف و کارکردهای بخش‌های مختلف دولت
۳	استقرار و تقویت حکمرانی دیجیتال و داده‌محور در بخش‌های مختلف دولتی
۴	توسعه و تقویت پارک‌های علم و فناوری، مراکز رشد و نوآوری و شتاب‌دهنده‌ها
۵	تقویت سرمایه‌گذاری و تأمین منابع مالی جهت دانش و پژوهش در بخش دولتی
۶	تجاری‌سازی دانش و ثروت‌آفرینی از دانش، پژوهش و فناوری
۷	راه‌اندازی شبکه ملی اطلاعات و حکمرانی اطلاعات محور کشور بر مبنای امنیت و منافع ملی
۸	سیاست‌گذاری در جهت حمایت از حقوق معنوی و مالکیت حق اختراع
۹	توسعه مشارکت‌های فناورانه میان بخش‌های مختلف دولتی و غیردولتی، ملی و بین‌المللی
۱۰	ساماندهی و ادغام مراکز آموزش عالی به منظور افزایش کیفیت و کارایی
۱۱	توسعه دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی از راه دور و فناوری‌محور
۱۲	حمایت از ایجاد و توسعه تجارت الکترونیک و کسب و کارهای الکترونیکی و کارآفرین
۱۳	حمایت از صنایع و شرکت‌های دانش‌بنیان به صورت مالی و مالیاتی، تسهیلات، مجوز و غیره
۱۴	توجه به فناوری‌های پیشرفته و صنایع پیشران در توسعه صنعتی کشور
۱۵	توسعه روش‌ها و فناوری‌های نوین در گمرکات، بنادر، حمل و نقل و زیرساخت‌های اقتصادی، امنیتی و انرژی کشور
۱۶	ارتقای مهارت‌های حرفه‌ای بومی به فناوری‌های صنعتی جهت احیای بازارهای تخصصی بر مبنای قابلیت‌های سرزمینی

ردیف	مأموریت‌ها و راهبردهای اصلی
۱۷	دیپلماسی فعال برای کسب و اخذ فناوری‌های پیشرفته و سپس صادرات دستاوردهای فناورانه کشور
۱۸	ارتقای توانمندی‌های حوزه آموزش پزشکی و توسعه و توانمندسازی منابع انسانی در نظام بهداشت و درمان کشور
۱۹	توسعه رسالت دانشگاه‌ها در جهت کارآفرینی و پاسخگویی به نیازهای جامعه
۲۰	توسعه علوم میان‌رشته‌ای برای حل مسائل پیچیده و چندبعدی اجتماعی و ملی
۲۱	ترویج و توسعه اخلاق، حکمرانی فناوری‌محور و نظارت‌های علمی و اجرایی برای پیشگیری از فساد و تقلب علمی
۲۲	بسترسازی برای نظریه‌پردازی بومی و اسلامی در حوزه‌های مختلف علمی در دانشگاه‌ها، حوزه‌ها، اندیشکده‌ها و پژوهشکده‌ها
۲۳	تحقیق و تبیین عدم تعارض دوگان‌هایی همچون ایرانیّت و اسلامیت، علم و دین، پیشرفت و عدالت، و ثروت و معنویت از سوی اندیشمندان و نهادهای علمی

جدول (۶): رئوس برنامه‌های عملیاتی دولت کارآفرین در حوزه‌های علم، فناوری و نوآوری

ردیف	رئوس برنامه‌های عملیاتی
۱	تجاری‌سازی و توسعه صادرات محصولات دانش‌بنیان و صنایع خلاق
۲	افزایش منزلت و کرامت معلمان و استادان و بهبود وضعیت معیشتی آنان
۳	ساماندهی مراکز متعدد آموزش عالی کشور در جهت کاهش کمیّت و افزایش کیفیت آموزش و پژوهش
۴	ارتقای دانش‌های مهارتی و کاربردی و مهارت‌آموزی در محیط‌های دانش‌آموزی و دانشگاهی
۵	ایجاد و حمایت از زیست‌بوم تحول‌آفرین هوش مصنوعی در کشور
۶	تأسیس و توسعه نهضت کسب و کارهای مبتنی بر میراث فرهنگی و ادبی ایرانی اسلامی و قابلیت‌های ملی و محلی کشور
۷	تأمین مالی فعالیت‌های علمی و دانشگاهی از محل موقوفات و ترویج و تشویق فرهنگ وقف
۸	توسعه و تقویت صندوق‌های پژوهش و فناوری
۹	حمایت از برگزاری رویدادهای بین‌المللی و جذب سرمایه خارجی برای تأمین مالی نوآوری و فناوری
۱۰	نوسازی صنایع راهبردی کشور با رویکرد توسعه و انتقال فناوری
۱۱	سیاست‌گذاری خارجی و صنعتی برای تسهیل انتقال فناوری‌های جدید به داخل
۱۲	تقویت معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری، بنیاد نخبگان و مراکز کارآفرینی و نوآوری کشور به منظور حفظ نخبگان و جلوگیری از مهاجرت آنان
۱۳	توسعه تکنولوژیک و فناورانه صنعت نفت و گاز کشور با بهره‌گیری از توانمندی‌های داخلی در بخش خصوصی و غیردولتی
۱۴	توسعه روش‌های جدید برای تأمین مالی و تجهیز آزمایشگاه‌ها، پژوهش‌ها و فعالیت‌های آموزشی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی
۱۵	بازنگری در سرفصل‌های دروس دانشگاهی برای روزآمدسازی، کارآمدسازی، بومی‌سازی و متناسب‌سازی با بازار کار و نیازهای صنعت و جامعه
۱۶	ایجاد و ترویج الگوی جامعه سلامت‌محور بر مبنای عدالت بین‌نسلی، اقتصادی و اجتماعی
۱۷	سیاست‌گذاری و حکمرانی نوین نظام آموزش پزشکی و سلامت کشور بر مبنای مدیریت و عمل کارآفرینانه
۱۸	تسهیل در ورود کارآفرینان به عرصه‌های اقتصاد دانش‌بنیان و فناوری‌محور با بهبود محیط کسب و کار و اصلاح مقررات و رویه‌های اجرایی دولتی
۱۹	حمایت‌ها و معافیت‌ها برای تشویق تحقیق و توسعه در سطح بنگاه‌ها و دولت

ردیف	رئوس برنامه‌های عملیاتی
۲۰	بسترسازی و تسهیل فعالیت شرکت‌های سرمایه‌گذاری خطرپذیر
۲۱	حکمرانی آموزش‌های مجازی و مبتنی بر فناوری اطلاعات در نظام آموزش عالی و آموزش و پرورش کشور
۲۲	تأسیس و گسترش رشته‌های حکمرانی علم، فناوری و نوآوری در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی
۲۳	گسترش فناوری‌های مالی و بانکی برای ارتقای نظام حکمرانی پولی و مالی کشور
۲۴	ایجاد پایگاه‌های و مراجع علمی داخلی و جهان اسلام برای نشر دانش تولیدشده و مقالات علمی معتبر
۲۵	افزایش حمایت‌های مالی دولت از دانشگاه‌ها و تقویت درآمدزایی دانشگاه‌ها از محل خدمات به صنعت و جامعه
۲۶	توسعه اقتصاد دیجیتال و کسب و کارهای دیجیتال و دانش‌بنیان
۲۷	ارتقای نظام سلامت کشور با تهیه پرونده الکترونیک سلامت مردم
۲۸	توسعه فناوری‌های نرم و خلاق و مبتنی بر توانمندی‌های بومی و فرهنگ ایرانی- اسلامی و ایجاد صنایع وابسته

۹-۳- حوزه کشاورزی، محیط زیست و منابع طبیعی

کشاورزی به عنوان رکن اصلی توسعه اقتصادی، سهم بسزایی در تولید ناخالص داخلی و اشتغال آفرینی کشور دارد. فرآیند پایداری بخش کشاورزی در شاخص‌های اقتصادی، منوط به برنامه‌ریزی راهبردی کسب و کارهای کشاورزی بر اساس ظرفیت‌ها و محدودیت‌های هر منطقه است. برای ساماندهی این فرآیند در راستای اهداف برنامه ششم توسعه و اجرای مفاد قانون بهبود فضای کسب و کار و قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی، مهندسی کسب و کارها و فرصت‌های سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی ضروری است.

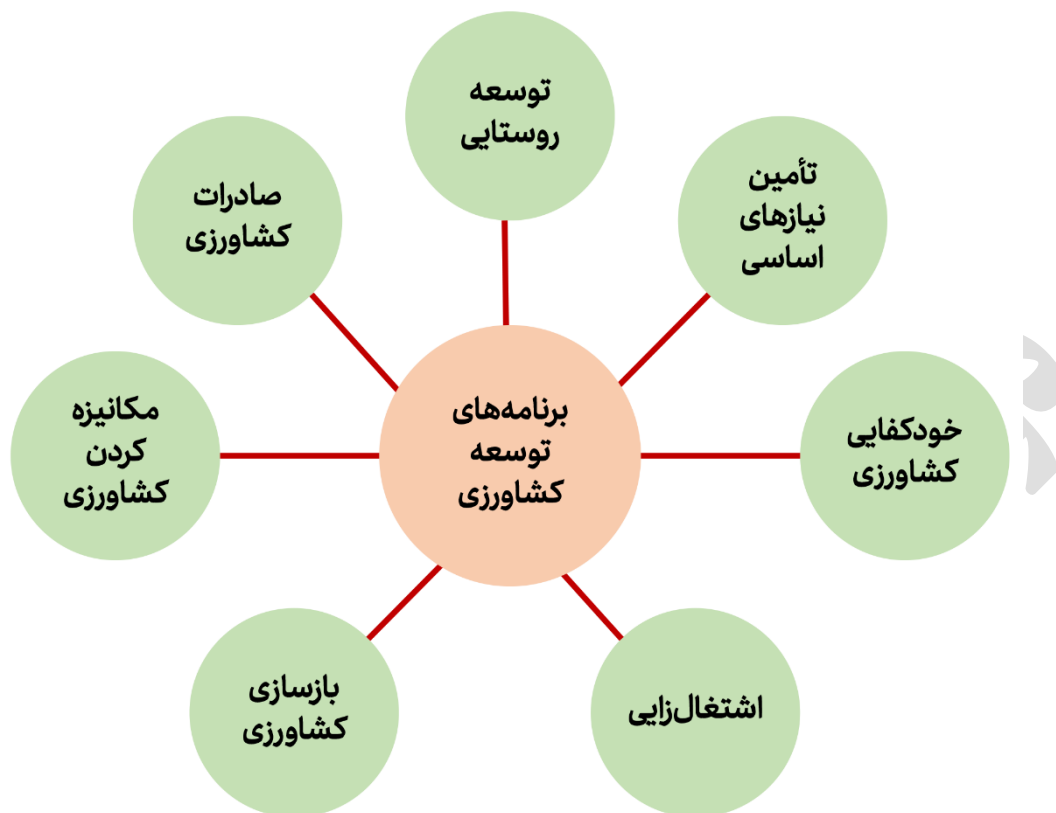
ایران به دلیل برخورداری از اراضی آبی مناسب برای تولید محصولات پر ارزش، که تقاضا برای آنها در سطوح ملی و روستایی روبه رشد است، در جایگاه بسیار مناسبی برای تحقق چنین نرخ رشدی در بخش کشاورزی قرار دارد. بخصوص می‌توان انتظار داشت که این کشور با برخورداری از اقتصاد باز، سرمایه‌گذاری چشمگیر از محل درآمدهای نفتی و حتی سرمایه‌گذاری خارجی مستقیم بتواند نرخ رشد بالاتر از ۸٪ در سال را در بخش شهری تجربه کند تا بازار مساعدی را برای تولیدات کشاورزی فراهم آورد. برای همگام کردن نرخ رشد درآمد روستایی با درآمد شهری نیز به دو طریق می‌توان عمل کرد: الف) کاهش سریع جمعیت روستایی و یکپارچه‌سازی مزارع به منظور تشکیل واحدهای بهره‌برداری بزرگتر (ب) توسعه عمقی کشاورزی از طریق افزایش عملکرد و تراکم کشت. شایان ذکر است که در مورد ایران نه تنها بزرگ‌ترین ظرفیت برای کاهش تفاوت درآمد روستایی و شهری در تولید کالاهای پر ارزش به ویژه محصولات باغی و دامی نهفته است، بلکه شرایط مناسبی نیز برای افزایش تولید این قبیل محصولات وجود دارد. بدیهی است حصول اطمینان از دستیابی به نرخ رشد سریع در محصولات پر ارزش مستلزم تلاش ویژه برای حل مسائل مربوط به بازاریابی کالاهای فاسد شدنی و توسعه فناوری در جهت نیازهای بازارهای هدف است. البته در این زمینه سایر زیر بخش‌ها هم نقش مهمی دارند و باید به الزامات آنها نیز توجه شود.

کارآفرینی روستایی و به‌ویژه کشاورزی می‌تواند با شناسایی مزیت‌ها و محدودیت‌های بخش کشاورزی جوامع روستایی توسط برنامه‌ریزی راهبردی مناسب به توسعه اقتصادی روستایی در کنار سایر ابعاد توسعه کمک کند و از دولت محوربودن الگوهای توسعه روستایی کشور - که ویژگی‌های عمده آن آسوده‌طلبی و مطیع بودن روستاییان است - جلوگیری کند و جامعه را به سوی خلاقیت، نوآوری و کارآفرینی حرکت دهد.

امروزه مقوله توسعه در جهان بدون توجه به الزامات، محدودیت‌ها و اهداف محیط زیستی امری بی‌معناست. هدف از توسعه پایدار ایجاد تعادل میان توسعه و محیط زیست است، در این مفهوم دو مقوله اقتصاد و محیط زیست در کنار هم قرار گرفته و زیربنای راهبرد توسعه پایدار را شکل می‌دهد. بر همین اساس در خلال سال‌های اخیر برنامه‌ریزی و تدوین راهبردهای گوناگون برای بهره‌برداری پایدار از منابع به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مسائل اقتصادی، زیست‌محیطی و اجتماعی در کانون توجه جامعه جهانی قرار گرفته است. نهادینه کردن توسعه پایدار در کشور نیز مستلزم تدوین، اجرای قوانین و مقررات و ضوابط زیست محیطی متعدد است تا بر مبنای آنها بتوان پایداری توسعه اقتصادی را تضمین کرد. بررسی سیر تطور محیط زیست در اسناد برنامه‌های توسعه پنج‌ساله در کشور بیان‌گر رشد توجه به این مقوله در برنامه‌های توسعه بوده است. بر همین اساس، موضوع محیط زیست به‌ویژه از برنامه چهارم توسعه بیش از گذشته مورد توجه قرار گرفته و وزن و اثرگذاری محیط زیست در برنامه‌های توسعه افزایش یافته و به‌تدریج دامنه آن به بخش‌های مختلف اثرگذار بر محیط زیست گسترش یافته است، به‌نحوی که بازتاب آنها را می‌توان به‌صورت افزایش احکام در برنامه‌های توسعه مشاهده کرد. افزایش احکام مرتبط با حفاظت از محیط زیست و تسری آنها به بخش‌های مختلف در خلال برنامه‌های گذشته از تغییر نگرش‌ها در این خصوص حکایت دارد، به‌نحوی که رویکردهای حفاظت از محیط زیست از رویکردهای واکنشی و انفعالی به‌سوی رویکردهای پیگیرانه و فعال معطوف شده و هر برنامه نسبت به برنامه گذشته روند تکاملی را تجربه کرده است.

به‌دلیل ویژگی‌های بارز بخش کشاورزی، این بخش را می‌توان محرکه‌ی اقتصاد در چارچوب اقتصاد مقاومتی دانست. به‌منظور تحقق اقتصاد مقاومتی، بایستی ضمن تعیین بخش‌های پایه به‌منظور سرمایه‌گذاری بهینه، چالش‌های پتانسیل‌های پیش‌روی این بخش نیز شناسایی شوند.

امام^(ع) همواره در بیانات خود، اهمیت کشاورزی و به تبع آن رسیدگی به حال روستائیان و فراهم نمودن امکانات کشاورزی برای آنان را مورد تأکید قرار می‌دهند. برنامه‌های مورد نظر امام^(ع) در زمینه‌ی کشاورزی که به تعبیر ایشان محور توسعه‌ی اقتصادی در ایران است، به شرح ذیل می‌باشد:

شکل ۱۱: برنامه‌های توسعه کشاورزی از دیدگاه امام^(ه)

جدول (۷): مسائل و چالش‌های کلان کشور در حوزه‌های کشاورزی، محیط زیست و منابع طبیعی

ردیف	مسائل و چالش‌های کلان
۱	پایین بودن بهره‌وری زمین، آب، انرژی در بخش کشاورزی
۲	محدودیت دسترسی فعالان بخش کشاورزی به تکنولوژی‌های مناسب
۳	ناپایداری منابع کشاورزی (آب، خاک، منابع طبیعی و ذخایر ژنتیکی)
۴	عدم تعادل سفره‌های آب‌های زیر زمینی (بحران آب زیرزمینی کشور)
۵	عدم تناسب جمعیت بهره برداران و شاغلین با ظرفیت‌های بخش کشاورزی و مهاجرت از مناطق روستایی
۶	ناهماهنگی برنامه‌های آب و کشاورزی
۷	نارسایی زنجیره تامین، افزایش ضایعات، تفاوت فاحش قیمت تولید کننده و مصرف کننده و عدم تعادل عرضه و تقضای محصولات کشاورزی
۸	نبود راهبردهای بلند مدت و میان مدت و ناکارآمدی و عدم استمرار سیاست‌ها
۹	عدم کفایت سرمایه گذاری و بالا بودن نرخ کارمزد و پایین بودن درآمد سرانه کشاورزی
۱۰	از بین رفتن تالاب‌ها و خشک شدن دریاچه‌ها
۱۱	تخریب و حریق جنگل‌ها و مراتع و افزایش ساخت و سازها
۱۲	افزایش آلودگی‌های مختلف نظیر آلودگی آب، هوا، خاک و صوت
۱۳	عدم مدیریت پسماند و دفن زباله‌های بهداشتی و ورود پسماندهای شهری، صنعتی و کشاورزی به اکوسیستم‌های طبیعی

ردیف	مسائل و چالش‌های کلان
۱۴	کمبود نیروی انسانی برای حفاظت پایدار از منابع طبیعی
۱۵	تغییرات اقلیمی کشور و اثرات آن بر کشاورزی
۱۶	وابستگی به واردات محصولات کشاورزی از خارج کشور و کاهش امنیت غذایی

جدول (۸): مأموریت‌ها و راهبردهای اصلی دولت کارآفرین در حوزه‌های کشاورزی، محیط زیست و منابع طبیعی

ردیف	مأموریت‌ها و راهبردهای اصلی
۱	افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی در حوزه آب، انرژی و خاک
۲	مقابله سیستمی و پایدار با بیابانزایی و گردوغبارها
۳	افزایش نقش و مشارکت مردم در حفاظت و توسعه منابع طبیعی
۴	دیپلماسی فعال‌تر با کشورهای همسایه برای حل مشکل آب و خاک و ریزگردها
۵	کاهش و مبارزه با آفات و بیماری‌های جنگلها و مراتع
۶	حمایت از طرح‌های دانش بنیان و اشتغال در حوزه منابع طبیعی
۷	تقویت رویکرد کشاورزی دانش بنیان و دانش بنیان شدن فرآیندهای کشاورزی
۸	ارتقای آگاهی ودانش مصرف کنندگان و دانش بنیان کردن الگوی مصرف
۹	کاهش شکاف بین اهداف تعیین شده رشد کشاورزی و رشد واقعی بخش کشاورزی از طریق پایبندی بیشتر به سیاست‌های اخذ شده
۱۰	تقویت امنیت غذایی کشور از طریق خودکفایی
۱۱	حل مسائل آبهای مرزی و مشترک با کشورهای همسایه
۱۲	کنترل و کاهش تعداد چاه‌های غیرمجاز
۱۳	افزایش کلان نگری و دید سیستمی در مدیریت منابع آب و توجه به مسائل آمایش سرزمینی
۱۴	جلوگیری از فرسایش و تخریب فزاینده منابع خاکی کشور
۱۵	حفاظت از ذخایر ژنتیکی بسیار غنی کشور
۱۶	افزایش سرمایه گذاری در بخش کشاورزی و افزایش درآمد سرانه کشاورزان
۱۷	افزایش سهم اشتغال بخش کشاورزی
۱۸	پیگیری و تقویت رویکرد اقتصاد سبز در حوزه کاهش گازهای گلخانه‌ای معاهده پاریس
۱۹	تقویت هماهنگی و سیاستگزاری فرابخشی و مشترک بازیگران برنامه‌های کشاورزی و آب و حل تعارضات آنها
۲۰	ساماندهی فرآیند تولید و اصلاح نظام بازار محصولات کشاورزی از طریق حذف واسطه‌ها و دلالان کشاورزی
۲۱	افزایش اطلاعات دقیق تولیدکنندگان و مصرف کنندگان از میزان تولید، شرایط تقاضا و قیمت‌های انتظاری
۲۲	افزایش صرفه تولید در مقیاس در اراضی کشاورزی

جدول (۹): رئوس برنامه‌های عملیاتی دولت کارآفرین در حوزه‌های کشاورزی، محیط زیست و منابع طبیعی

ردیف	رئوس برنامه‌های عملیاتی
۱	پیگیری اجرای سند مدیریت مشارکتی مناطق بیابانی جهت استفاده از ظرفیت سرمایه‌گذاری و مشارکت بخش خصوصی، نهادهای جامعه مدنی، مردم، خیرین و دستگاه‌های اجرایی
۲	افزایش اعتبارات برای اطفای حریق و مبارزه با آفات جنگلها و مراتع
۳	راه اندازی مرکز پایش مخاطرات طبیعی

ردیف	رئوس برنامه‌های عملیاتی
۴	کاهش واردات محصولات کشاورزی از طریق تقویت برنامه‌های خودکفایی در بخش کشاورزی
۵	استفاده از فناوری‌های نوین مثل متاورس و واقعیت افزوده و... در حوزه مسائل بهره‌وری بخش کشاورزی
۶	نظارت و مقابله هوشمند با حفر چاه‌های غیرمجاز
۷	تهیه برنامه‌های عملیاتی و ضربتی در حوزه جلوگیری از تخریب و فرسایش خاک با همکاری بازیگران مختلف برنامه‌های کشاورزی کشور
۸	کاهش نرخ کارمزد اعتبارات پرداختی به بخش کشاورزی
۹	افزایش اعتبارات برای آبیاری‌های نوین و جدید در حوزه کشاورزی به منظور جلوگیری از افت منابع آب زیرزمینی
۱۰	اجرای طرح احیا و تعادل بخشی منابع آب زیر زمینی به منظور جلوگیری از فرونشست و شوری زمین‌های کشاورزی
۱۱	تدوین برنامه‌های مختلف و هم‌جانبه برای جذابیت زندگی در روستاها به منظور جلوگیری از مهاجرت روستاییان به شهرها
۱۲	مشارکت دادن بخش خصوصی در اجرای برنامه‌های کاهش گازهای گلخانه‌ای و تقویت اقتصاد دوستدار طبیعت و اقتصاد سبز
۱۳	برنامه ادغام ساختاری و یکپارچگی سازمان‌های متولی حوزه‌های مدیریت آب، کشاورزی و محیط زیست
۱۴	توزیع متوازن صنایع فرآوری محصولات کشاورزی در استانهای مختلف کشور
۱۵	طراحی سیستم اطلاعات یکپارچه و متمرکز کشاورزی کشور به منظور کمک به تصمیم‌گیری در حوزه‌های عرضه و تقاضای محصولات کشاورزی
۱۶	تقویت تعاونی‌های کشاورزان در حوزه مسائل خرده فروشی زنجیره تامین محصولات کشاورزی مثل حمل و نقل، انبارداری و
۱۷	استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر در بخش بهره‌وری بخش کشاورزی
۱۸	تغییر رویکردهای نظام‌های بهره‌برداری از زمین به سمت رویکرد تجمیع اراضی کشاورزی به منظور افزایش بهره‌وری در بخش کشاورزی
۱۹	برنامه‌ریزی نیروی انسانی موردنیاز در حوزه منابع طبیعی
۲۰	طراحی برنامه جامع پایش منابع طبیعی کشور
۲۱	بازنگری قوانین و مسائل حقوقی مرتبط با منابع طبیعی و محیط زیست به منظور جلوگیری از تصاحب و تخریب آن توسط افراد سودجو و اجرای دقیق این قوانین
۲۲	اجرای راهکارهای مدیریتی حفظ تنوع زیستی خاک
۲۳	توسعه روش‌ها و فناوری‌های دانش بنیان جهت مدیریت، شناسایی و پایش منابع خاک کشور
۲۴	ایجاد رویکرد فرابخشی برای مدیریت یکپارچه سرزمین
۲۵	ارتقای سازوکارهای مالی و اقتصادی در بخش محیط‌زیست
۲۶	تقویت سازوکارهای اجتماعی در بخش محیط زیست و افزایش سطح آگاهی و دانش جامعه در زمینه حقوق محیط زیست

۹-۴- حوزه اجتماعی و فرهنگی

برای توسعه فرهنگی در هر جامعه‌ای، استراتژی‌های جامعی مبتنی بر مفروضات و دیدگاه‌های صاحب‌نظران مورد نیاز است تا از طریق آن برنامه‌های عملی به اجرا درآید.

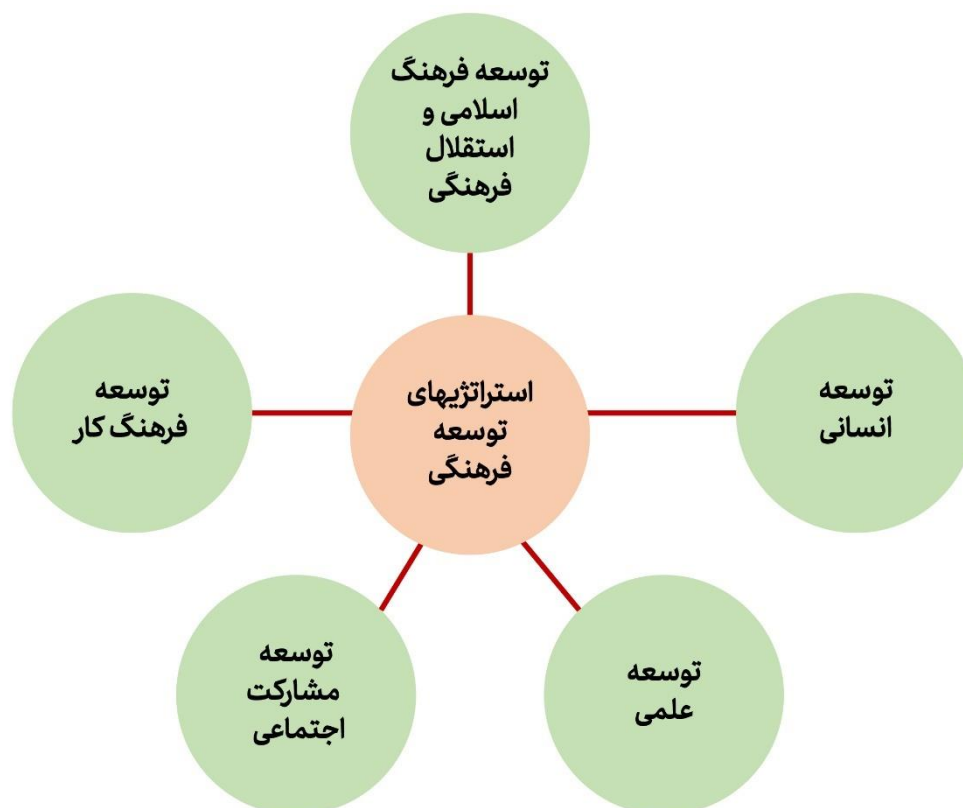
بسیاری از اندیشمندان معتقدند، توسعه نه به معنای نابود کردن هویت فرهنگی، بلکه برعکس به معنای حفظ آن است و مفهوم حفظ هویت فرهنگی نیز پرهیز از تحول فرهنگی بر اساس درس گرفتن از جوامع پیشرفته‌تر نمی‌باشد. بلکه بایستی با حفظ هویت فرهنگی به آرمان‌های نوسازی نیز متمسک شد، چرا که این آرمان‌ها، زمینه‌های توسعه را در جوامع سنتی فراهم می‌آورد. از سوی دیگر، هر فرهنگی که پویایی خود را از دست بدهد، محکوم به فنا خواهد بود. از این‌رو برخورد فرهنگ‌ها و ارتباط ما بین فرهنگ‌ها ضروری است و در این برخوردها و ارتباطات است که فرهنگ‌ها به سوی تکامل گام برمی‌دارند و به نوسازی خود مبادرت می‌ورزند. دیدگاه‌های امام^(ع) شباهت زیادی با این گروه از اندیشمندان دارد. امام^(ع) به شدت تبعیت فرهنگی از جوامع غربی را رد می‌کند و اصولاً کپی‌برداری از فرهنگ غربی را مهم‌ترین عامل عقب‌ماندگی کشورمان بیان می‌کند. امام^(ع) در قبل و بعد از انقلاب شکوهمند اسلامی، تحوّل و دگرگونی فرهنگی از فرهنگ ضدّ توسعه به فرهنگ توسعه را مورد توجّه قرار می‌دهند و فرهنگ توسعه‌نیافتگی را با عناوین مختلفی مورد نکوهش قرار می‌دهند، برخی از مهم‌ترین تعابیر امام^(ع) راجع به فرهنگ توسعه‌نیافتگی عبارتند از:

- فرهنگ استعماری
- فرهنگ انگلی
- فرهنگ فاسد
- فرهنگ اجنبی
- فرهنگ ناصالح
- فرهنگ وابسته

امام^(ع) تحوّل فرهنگی از فرهنگ استعماری به فرهنگ اسلامی و مستقل را به دلایل مختلفی پراهمیت می‌دانند که مهم‌ترین این دلایل عبارتند از:

- فرهنگ اجنبی ام‌الامراض است.
- فرهنگ استعماری منجر به بی‌محتوا شدن فرهنگ جامعه می‌شود.
- فرهنگ استعماری استقلال فکری مردم را از بین می‌برد.
- فرهنگ استعماری اتّکاء به نفس و خودباوری را نابود می‌سازد.
- فرهنگ استعماری تفکرات مردم و به ویژه جوانان را مسموم می‌سازد و جوانان استعمارزاده تحویل جامعه می‌دهد.
- فرهنگ استعماری مردم جامعه را آلت دست و کارگزار استعمارگران می‌سازد.
- فرهنگ استعماری زمینه‌ساز فساد در جامعه می‌گردد.
- فرهنگ استعماری آثار و پیامدهای تخریبی بلندمدت به همراه دارد و حتی از تسلیحات نظامی نیز شکننده‌تر است.

امام^(ع) به شدت خواهان تحوّل فرهنگی در جامعه بودند و برای رسیدن به فرهنگ مستقل، توجّه به زیربناهای مذهبی و ملی، مغزهای مستقل، و عدم تبعیت از غرب در برنامه‌ای دراز مدّت را مورد توجّه قرار می‌دهند. امام^(ع) همواره بر نقش مخرب فرهنگ غربی و نقش اصلاح‌گر فرهنگ اسلامی و بومی تأکید داشته‌اند. امام^(ع) برای تحقّق دگرگونی و تحوّل فرهنگی (فرهنگ استعماری به فرهنگ مستقل)، استراتژی‌های مختلفی را در بیانات خود مورد توجّه قرار می‌دهند که این راهبردها را می‌توان در قالب مدل ذیل ارائه نمود.

شکل ۱۲: استراتژی‌های توسعه فرهنگی از دیدگاه امام خمینی^(ع)

امام خمینی^(ع) برای توسعه‌ی فرهنگی جامعه، الگوی بومی و متناسب با ارزش‌های اسلامی را مهم‌ترین الگو معرفی می‌کنند و تمامی کشورهای اسلامی را دعوت می‌کنند تا اصول و خط مشی‌های فرهنگ اسلامی را به عنوان فرهنگ مترقی و توسعه‌یافته مورد استفاده قرار می‌دهند.

در جهان‌بینی اسلامی، فرهنگ به معنای اخصّ آن مشتمل بر نظام اعتقادات، ارزش‌ها، اخلاقیات و رفتارها بوده و منبعث از وحی و جهت دهنده و محتوابخش نظام‌ها و بخش‌های جامعه است. باورها و اعتقادات و ارزش‌های اسلامی، شاکله نهادها و سازمان جامعه اسلامی را ایجاد و در تار و پود اندیشه و تفکر و کردار و رفتار فردی و اجتماعی فرد مسلمان تنیده شده است. چنین یکپارچگی و در هم تنیدگی کل‌نمای اعتقادات و باورها، ارزش‌ها و رفتارها، دین اسلام را به یک فرهنگ (فرهنگ اسلامی) مبدل ساخته است.

فرهنگ اسلامی در هر جامعه و کشوری با حفظ ماهیت و اصالت الهی و جهان شمول خویش، شکل و صورتی متناسب با مقتضیات جغرافیایی، تاریخی، زبانی و... به خود می‌گیرد. فرهنگ اسلامی - ایرانی همان فرهنگ متعالی اسلامی است که در روح و کالبد فرهنگ ایران زمین دمیده شده و متناسب با تاریخ، جغرافیا، مذهب، زبان و... در طی ۱۴ قرن گذشته توسعه و تکامل یافته است.

در چند دهه اخیر، به واسطه تغییر و تحولات اساسی و فراگیر در عرصه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی - امنیتی، اقتصادی و فناوری در مقیاس منطقه‌ای و جهانی، نقش ممتاز و تعیین‌کننده فرهنگ (فرهنگ‌های ملی و منطقه‌ای) در عرصه‌های ملی، بین‌المللی و جهانی نمایان تر شده است. انقلاب اسلامی ایران، به عنوان نقطه عطف تحولات معنوی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی قرن بیستم از ظرفیت‌ها و توانایی‌های بالفعل و بالقوه عظیمی در این حوزه برخوردار است و پیشرفت و تعالی همه جانبه کشور، مستلزم بهره‌گیری مؤثر و هوشمندانه از آن در سطح ملی و مناسبات و تعاملات منطقه‌ای و جهانی است. در حقیقت، فرهنگ به معنای اخص آن، از مختصات ذاتی، مزیت‌های راهبردی، انحصاری و سرنوشت ساز کشور و نظام جمهوری اسلامی ایران می‌باشد که همواره مورد تأکید معمار کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی^(ره) و مقام معظم رهبری^(مدظله العالی) و اندیشمندان و صاحب نظران فهیم و بصیر این سرزمین بوده است.

تحقق آرمان‌ها و اهداف جامعه اسلامی مستلزم تأمین کارکردهای فرهنگی آن است. مقام معظم رهبری (مدظله العالی) فرهنگ را عامل شکل دهنده به ذهن و رفتار عمومی و جهت بخش و تاثیرگذار در عرصه تصمیمات کلان کشور دانسته و مهندسی فرهنگ را به منزله بازشناسی، آسیب شناسی، پالایش و ارتقابخشی فرهنگ و جهت دهی آن بر پایه هویت اصیل اسلامی - ایرانی با توجه به شرایط و مقتضیات ملی و جهانی تبیین می‌نمایند.

معظم له مهندسی فرهنگی را بازطراحی، اصلاح و ارتقاء شئون و مناسبات نظام‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی کشور مبتنی بر فرهنگ مهندسی شده معرفی و این وظیفه و مأموریت خطیر را به شورای عالی انقلاب فرهنگی به عنوان قرارگاه اصلی فرهنگی و مرکز مهندسی فرهنگی کشور محول می‌فرمایند. در واقع می‌توان جوهره و کارکرد مهندسی فرهنگی را تحقق و تأمین نحوه تعامل مؤثر و ارتباط ساز مند و پویای نظام‌های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی با نظام فرهنگی دانست.

جدول (۱۰): مسائل و چالش‌های کلان کشور در حوزه‌های اجتماعی و فرهنگی

ردیف	مسائل و چالش‌های کلان
۱	تضعیف نقش زنان به عنوان مهم‌ترین عنصر حفظ سلامت خانواده
۲	عدم توازن میان نقش اجتماعی و خانوادگی زنان
۳	ضعف در توانمندی‌های فردی و اجتماعی زنان
۴	نارضایتی بانوان و احساس عدم رعایت حقوقشان
۵	ضعف مشارکت بانوان در پیشرفت کشور مبتنی بر مزیت‌ها
۶	گسترش برخی آسیب‌ها مرتبط با بانوان
۷	ضعف ساختار حکمرانی در حوزه بانوان
۸	کاهش ازدواج و تشکیل خانواده
۹	کاهش فرزندآوری
۱۰	افزایش طلاق
۱۱	عدم وجود حکمرانی کارآمد سیاست‌های مهاجرت در کشور
۱۲	مهاجرت نخبگان، متخصصان و افراد ماهر
۱۳	تصدی‌گری دولت در ورزش
۱۴	عدم وجود نظام ورزش بانوان
۱۵	سهم اندک ورزش همگانی در سبک زندگی مردم
۱۶	عدم تدوین برنامه جامع فرهنگی و تمدنی در حوزه ورزش
۱۷	حجم پایین گردشگر خارجی با توجه به ظرفیت‌های فرهنگی و تاریخی
۱۸	توزیع نامتوازن گردشگر داخلی
۱۹	عدم وجود رویکرد تمدنی به حوزه گردشگری
۲۰	ناکارآمدی حکمرانی سبک زندگی
۲۱	عدم برخورد فعال با تهاجم فرهنگی گسترده
۲۲	گسترش سبک زندگی غربی و آشفتگی در نظام برنامه‌ریزی فرهنگی
۲۴	توسعه الگوهای غیر بومی در زیست شهری، مسکن و معماری
۲۵	رویکرد غیر فعال در نهادینه‌سازی فرهنگ شهادت و جهاد
۲۶	شیوه ناکارآمد ارائه خدمات به ایثارگران و ایجاد عدم رضایت
۲۷	عدم وجود فضای کسب و کار مناسب صنایع فرهنگی
۲۸	ضعف کمی و کیفی فیلم‌های سینمای ملی
۲۹	عدم توجه به صنعت پویانمایی به عنوان مهم‌ترین مولفه بازافرینی هویت اسلامی - ایرانی برای کودکان و نوجوانان
۳۰	نابسامانی نظام ترویج، تولید و توزیع کتاب
۳۱	عدم وجود سند ملی موسیقی
۳۲	عدم وجود سازوکارهای توسعه بازار اسباب بازی متناسب با فرهنگ اسلامی - ایرانی
۳۳	ناکارآمدی صنعت پوشاک

جدول (۱۱): مأموریت‌ها و راهبردهای اصلی دولت کارآفرین در حوزه‌های اجتماعی و فرهنگی

ردیف	مأموریت‌ها و راهبردهای اصلی
۱	افزایش نرخ مشارکت بانوان در جامعه
۲	کاهش آسیب‌های اجتماعی مرتبط با بانوان
۳	گسترش گفت‌وگوهای زن به عنوان مهم‌ترین عامل نشاط و سلامت نهاد خانواده
۴	افزایش سرانه فضاهای تفریحی و ورزشی بانوان
۵	توانمندسازی بانوان با رویکرد کارآفرینانه و تغییر نقش زن حمایت‌شونده به زن پشتیبان و پیشران
۶	ترویج فرهنگ ازدواج و گره‌گشایی ذهنی در جامعه
۷	کاهش هزینه‌های تشکیل زندگی (تهیه حداقل‌ها)
۸	طراحی و تبیین الگوهای همسرگزینی مبتنی بر ارزشهای اسلامی - ایرانی
۹	تبیین نقش فرزند در نشاط خانواده و ارزش آفرین بودن آن
۱۰	کاهش هزینه‌های فرزندآوری در کشور
۱۱	کاهش و تامین هزینه‌های درمان ناباروری
۱۲	کاهش و کنترل سقط جنین در کشور
۱۳	تقویت زیرساخت‌های تربیتی و حقوقی مرتبط با کودکان
۱۴	بهبود سبک زندگی اسلامی - ایرانی به منظور تحکیم نهاد خانواده
۱۵	اصلاح نهاد حکمیت و مراقب از خانواده
۱۶	تسهیل زیرساخت‌های اقتصادی و اجتماعی برای احیای خانواده‌ی گسترده در جامعه
۱۷	کاهش نرخ مهاجرت نخبگان و متخصصان و نیروهای کار ماهر
۱۸	افزایش نرخ بازگشت نخبگان و متخصصان به ایران
۱۹	کاهش نرخ میل و تصمیم به مهاجرت در میان جوانان
۲۰	افزایش نرخ همکاری متخصصان خارج از کشور و کارآفرینان خارج از کشور
۲۱	فعال‌سازی نهادهای مردمی برای مدیریت حوزه ورزش
۲۲	توجه به اقتصاد ورزش
۲۳	مدیریت تعارض منافع و افزایش شفافیت در ورزش
۲۴	افزایش سهم کشور در کرسی‌های بین‌المللی ورزش
۲۵	تقویت ورزش بانوان با رویکرد زن در الگوی اسلامی - ایرانی
۲۶	افزایش بهره‌مندی همگانی از ورزش
۲۷	تقویت ورزشهای محلی و منطقه‌ای
۲۸	تسهیل سفر برای تمام اقشار کشور
۲۹	آگاه‌سازی و تدوین ظرفیت‌های گردشگری کشور
۳۰	ساماندهی مسیرهای جدید گردشگری
۳۱	تسهیل سرمایه‌گذاری برای توسعه گردشگری خانواده محور
۳۲	تصویرسازی مناسب از کشور در فضای بین‌المللی از طریق ایجاد شرکتهای گردشگری و سازمان‌های مردم‌نهاد فعال در حوزه گردشگری
۳۳	توسعه گردشگری تخصصی
۳۴	توسعه گردشگری با کشورهای اسلامی
۳۵	بهبود روابط اجتماعی و ظهور فضایل اخلاقی در زندگی روزمره آحاد مردم جامعه

ردیف	مأموریت‌ها و راهبردهای اصلی
۳۶	زمینه‌سازی حضور جریان‌های فعال در ترویج سبک زندگی اسلامی- ایرانی و خروج از انحصار دولت
۳۷	اصلاح نظام حکمرانی محتوای رسانه‌ها
۳۸	ارتقای سواد رسانه و آشنایی با ظرفیت‌های فضای مجازی و ارتقای مقاومت فرهنگی
۳۹	الگوسازی‌های و چهره‌سازی‌های جدید اجتماعی
۴۰	تعالی نظام ارزشی حاکم بر رسانه
۴۱	اصلاح روندها و گفتمان‌سازی بر اساس دیدگاه امامین انقلاب
۴۲	توسعه زیست بوم نوآوری بر اساس آموزهای اسلامی
۴۳	یکپارچه‌سازی نظام حکمرانی ترویج فرهنگ ایثار، جهاد و شهادت
۴۴	عمومی‌سازی ترویج فرهنگ شهادت و از خودگذشتگی از طریق ابزارهای نوین، نوآورانه و خلاقانه
۴۵	بهبود و توسعه کیفیت خدمات به خانواده ایثارگران
۴۶	اصلاح قوانین و مقررات در حوزه ایثارگران
۴۷	بهبود خلاقانه سازوکارهای تنظیم‌گری حوزه صنایع فرهنگی
۴۸	حمایت و تسهیل از تولید محصولات یکپارچه در زنجیره صنایع فرهنگی
۴۹	ایجاد بازار محصولات فرهنگی از طریق دیپلماسی فرهنگی
۵۰	طراحی سازوکارهای اقتصاد صنایع دستی
۵۱	حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بازار سینما
۵۲	حمایت از صنعت پویانمایی و شرکتهای فعال و دانش بنیان
۵۳	توسعه فناوری‌های نوین ترویج کتاب
۵۴	تدوین سند ملی موسیقی با رویکرد تقویت روحیه خوداتکایی ملی و بسط ارزشهای اسلامی ایرانی
۵۵	حمایت از شرکت‌های تولید اسباب بازی و تقویت نهادهای مردمی در این حوزه
۵۶	حمایت و توسعه فناوری‌های در زنجیره ارزش صنعت پوشاک

جدول (۱۲): رئوس برنامه‌های عملیاتی دولت کارآفرین در حوزه‌های اجتماعی و فرهنگی

ردیف	رئوس برنامه‌های عملیاتی
۱	ترویج و تعالی نقش بی بدیل مادر به عنوان مهم‌ترین عنصر تحول در خانواده با محوریت مساجد و سازمان‌های مردم نهاد حوزه بانوان
۲	الگوسازی زن موفق و فعال در گفتمان کارآفرینانه اجتماعی و توسعه زمینه حضور در رویدادهای محلی، منطقه‌ای و ملی
۳	توسعه زیرساخت‌های فرهنگی و ورزشی ویژه بانوان (محل محوری، دانشگاه‌ها و مدارس)
۴	توانمندسازی بانوان از طریق برنامه‌های استعدادیابی بانوان پیشتاز و هویت‌سازی مبتنی بر الگوهای تربیتی اسلام به منظور کاهش آسیب‌های اجتماعی
۵	الگوسازی زنان موفق و حضور زنان به عنوان کنشگر ملی و بین‌المللی
۶	جهت‌دهی، حمایت و تسهیل فعالیتهای خودانگیخته بانوان و تقویت اعتماد به نفس و تکیه بر تواناییهای فردی - اجتماعی
۷	حمایت از تولید و نشر محصولات فرهنگی و رسانه‌ای برای ارائه تصویر الگوی زن انقلاب اسلامی با معرفی چهر واقعی از وضعیت پیشرفت زن ایرانی به جامعه جهانی
۸	پاسخگویی به شبهات و دغدغه‌های اجتماعی، سیاسی و حقوقی مرتبط با بانوان

ردیف	رئوس برنامه‌های عملیاتی
۹	پایدارسازی نهاد خانواده از طریق اصلاح برخی مفاد قانونی (قانون مدنی و قانون حمایت از خانواده) متناسب با شرایط روز و مسائل نوین در چارچوب شریعت
۱۰	توسعه و تسهیل سازوکارهای خدمات بیمه‌ای مشاوره‌ای و مددکاری در حوزه بانوان به ویژه گروه‌های هدف (زنان سرپرست خانوار و...) با بهره‌گیری از روش‌های خلاقانه و توسعه زیرساخت‌های مبتنی بر فناوری اطلاعات
۱۱	تقویت و گسترش برنامه‌های ویژه بانوان به منظور ایجاد نشاط و سلامت روحی و روانی (سفرهای طبیعت گردی، بازطراحی بازی‌های ویژه و...)
۱۲	بازتعریف مأموریت و ساختار معاونت امور زنان و خانواده
۱۳	آموزش الگوهای صحیح همسرگزینی، آسان، پایدار و مسوولیت‌پذیر
۱۴	توسعه فعالیتهای اجتماعی از طریق سازمان‌های مردم نهاد در خصوص حمایت از خانواده
۱۵	اجرا و بهبود طرح مسکن خانه اولی‌ها
۱۶	ایجاد تسهیلات ارزان جهت تامین مسکن
۱۷	کسر خدمت جوانان متاهل
۱۸	امکان ادامه تحصیل دختران پس از ازدواج در مدارس
۱۹	ترویج ارزشمندی فرزندآوری از طریق تولید محصولات فرهنگی و پویانمایی
۲۰	توسعه زیرساخت‌ها و افزایش مراکز دوستدار مادر و کودک
۲۱	کاهش هزینه‌های مراقبت‌های بارداری و زایمان و تامین سبد غذایی مادر و کودک در دوره مشخص
۲۲	ایجاد مهدکودک‌های جدید با استفاده از روشهای خلاقانه و بهره‌گیری از زیرساخت‌های موجود مانند مساجد و تکیه‌ها و...
۲۳	تقویت مراکز مشاوره خانواده و توسعه مراکز درمان ناباروری
۲۴	توجه به کودکان در کلیه بسته‌های سیاستی و برنامه‌ریزی‌های کلان و رفع خلاءهای قانونی
۲۵	ایجاد فرصتهای برابر برای اشتغال نیروهای جوان و تحصیل کرده از طریق فرصت آفرینی کارآفرینانه
۲۶	ایجاد مرکز ملی مهاجرت به منظور فرماندهی واحد سیاست‌های حوزه مهاجرت
۲۷	ایجاد تسهیلات برای شکل‌گیری شرکتهای نوآور و خلاق و دانش بنیان برای جلوگیری از خروج تحصیلکردگان
۲۸	ایجاد سازوکار مشارکت نخبگان و تحصیلکردگان در اداره کشور
۲۹	ایجاد مشوق و طراحی مسیرهای سرمایه گذاری فناوران و کارآفرینان ایرانی خارج از کشور
۳۰	تسهیل جذب دانشمندان و متخصصان و کارآفرینان کشورهای همسایه
۳۱	بازشناسی ظرفیتهای ورزشهای بومی و محلی به عنوان مولفه‌های هویت ساز
۳۲	تقویت نقش تربیتی در ورزش ملی، بومی و اسلامی
۳۳	توجه به ورزش‌های عمومی به منظور افزایش سطح عمومی سلامت و نشاط روحی جامعه
۳۴	افزایش برگزاری مسابقات ورزشی محلی و فرهنگی در کشور
۳۵	افزایش سرانه محیط‌های ورزشی خصوصا کودکان و بانوان
۳۶	طراحی بسته‌های گردشگری ارزان با هدف تقویت روحیه خانواده اسلامی - ایرانی
۳۷	متناسب‌سازی نظام قیمت گذاری گردشگری و حمل و نقل با همکاری بخش خصوصی
۳۸	برگزاری رویدادهای محلی و ملی به منظور تقویت گردشگری محلی محور و منطقه ای
۳۹	تسهیل صدور مجوزهای گردشگری و توسعه بوم گردی به عنوان ترویج سبک زندگی ایرانیان

ردیف	رئوس برنامه‌های عملیاتی
۴۰	ترویج فرهنگ مهمان‌نوازی ایرانیان و رونق اقتصاد گردشگری
۴۱	توسعه زیرساخت‌های لازم برای گردشگری سلامت بر اساس مزیت‌های کشور
۴۲	طراحی نظام پایش تغییرات و تحولات سبک زندگی با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین اطلاعاتی
۴۳	حمایت از مدیران مروج سبک زندگی اسلامی - ایرانی
۴۴	ایجاد مشوق به رسانه‌های مروج سبک زندگی اسلامی- ایرانی
۴۵	تقویت برنامه سازان و تولیدکنندگان بازیهای دیجیتالی و پویانمایی، مستند و توسعه پارکهای آموزشی برای کودکان و نوجوانان
۴۶	همگانی‌سازی آموزشهای سواد رسانه و سواد مجازی
۴۷	بازمعرفی شخصیت‌های اثر گذار به عنوان نمادهای ملی کشور
۴۸	ایجاد نمایشگاه‌ها و پارک‌های موضوعی و ترویج فرهنگ کار و کارآفرینی
۴۹	غنی‌سازی محتوای برنامه‌های تصویری و صوتی
۵۰	تقویت آموزشهای قرآنی، حکمتها و توسعه حفظ قرآن کریم از طریق نهادهای مردمی و مساجد و مدارس
۵۱	ارتقای فضیلت‌های اجتماعی و رفتاری در میان گروه‌های مرجع و پیش رو در تحول فرهنگی و اجتماعی
۵۲	ترویج زیست ساده و مومنانه در میان مدیران و مسوولین دولتی
۵۳	بازطراحی سنت‌ها، آیین‌ها و مناسک اجتماعی با رویکرد تمدن‌سازی اسلامی - ایرانی
۵۴	حمایت از مراکز نوآوری و صنایع خلاق فرهنگی
۵۵	حمایت از طرحهای معماری اسلامی و ایرانی
۵۶	ارتقای اثربخشی شورای عالی ترویج و توسعه فرهنگ ایثار و شهادت
۵۷	هدایت‌گری و توانمندسازی مردمی در حوزه ایثار و شهادت
۵۸	توسعه فعالیتهای داوطلبانه به منظور بهبود ارائه خدمات به ایثارگران
۵۹	حمایت از تولیدات رسانه در حوزه جنگ و جهاد
۶۰	حمایت از تولیدات فرهنگی و کتاب در حوزه ایثار و شهادت
۶۱	برنامه‌ریزی یکپارچه در تجلیل از شهدای انقلاب و دفاع مقدس
۶۲	استفاده از ظرفیت‌های فضای مجازی در بازشناسی فرهنگ جهاد و ایثار
۶۳	حمایت از تبیین ادبیات مقاومت و ایثار
۶۴	نمادسازی جمهوری اسلامی ایران به عنوان یک سرمایه غنی فرهنگی در حوزه ایثار و شهادت
۶۵	ایجاد جنبش اجتماعی نوآورانه و پیشرو در پاسخ به شبهات فکری در حوزه ایثار و شهادت و جهاد
۶۶	هوشمندسازی نظام تعاملات خانواده شهدا و ایثارگران با مراکز ارائه خدمات
۶۷	بهبود زیرساخت‌های ارائه خدمات با بهره‌گیری از فناوریهای نوین و نوآورانه
۶۸	امکان‌سازی جمع‌سپاری و مشارکت دینفغان در حوزه صنایع فرهنگی
۶۹	رفع موانع تولید در صنایع فرهنگی به صورت هوشمندسازی سازوکارهای تصمیم‌گیری
۷۰	اصلاح نظام حقوقی مالکیت فکری
۷۱	ایجاد و توسعه فرهنگی به منظور گسترش بازار محصولات فرهنگی کشور
۷۲	حمایت و گسترش صندوقهای سرمایه‌گذاری خطرپذیر در حوزه صنایع فرهنگی
۷۳	ارائه تسهیلات به تولیدات فرهنگی فاخر و تمدن ساز
۷۴	تسهیل صدور مجوز به نهادهای توسعه‌گر تخصصی در حوزه صنایع فرهنگی
۷۵	حمایت از مراکز نوآوری و شتابده‌های حوزه محصولات فرهنگی
۷۶	معرفی محصولات صنایع دستی محلی و منطقه ای

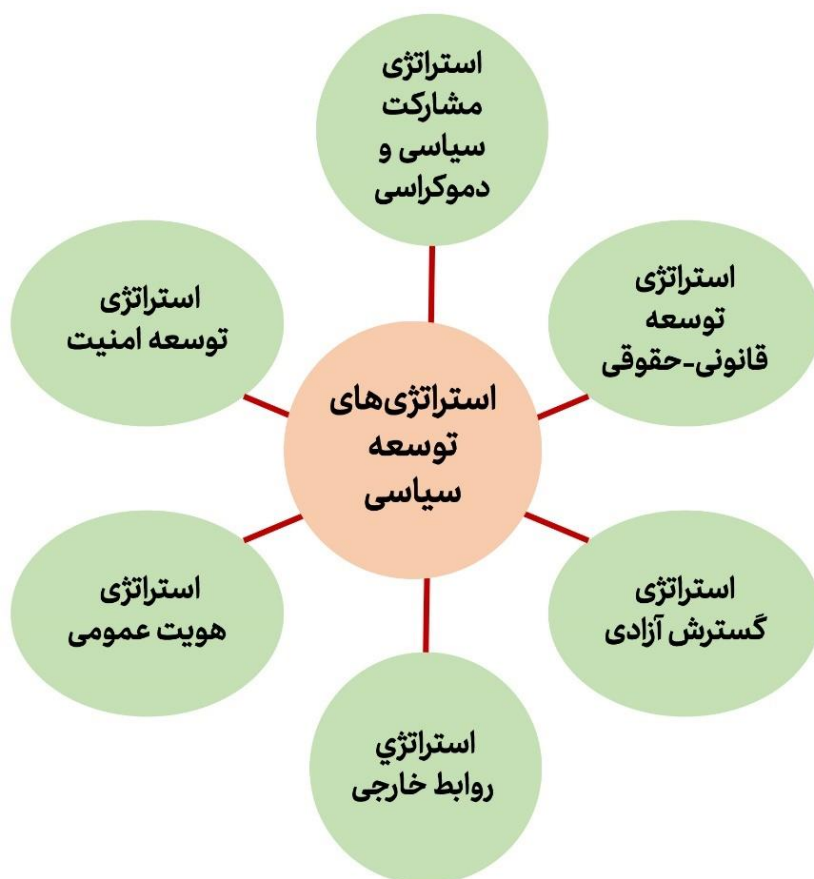
ردیف	رئوس برنامه‌های عملیاتی
۷۷	تسهیل شرکت در نمایشگاه‌های محصولات فرهنگی و صنایع دستی شرکتهای ایرانی
۷۸	حمایت از ایجاد شرکتهای خصوصی تولیدات سینمایی
۷۹	حمایت مالی از فیلم‌های سینمایی ارزش آفرین ملی
۸۰	حمایت از فیلم‌های سینمای تاریخی به منظور هویت‌سازی ملی
۸۱	حمایت از ترویج و ایجاد مراکز آموزشی پویانمایی و توسعه در سطح هنرستانها و دانشگاه‌ها
۸۲	حمایت از طریق تجاری‌سازی محصولات پویانمایی و بازی‌های دیجیتال
۸۳	حمایت از ایجاد باشگاههای تخصصی و رشد ورزشهای قهرمانی در حوزه ورزش‌های الکترونیک مبتنی بر بازی‌های دیجیتال
۸۴	حمایت از سرمایه‌گذاری بخش غیر دولتی در توسعه فناوانه زیرساخت صنعت نشر
۸۵	ارائه تسهیلات و رفع موانع سرمایه‌گذاری بخش غیر دولتی در تولید کاغذ
۸۶	ایجاد زمینه مشارکت فعالان حوزه نشر در بازارهای جهانی
۸۷	تقویت موسیقی محلی
۸۸	تقویت موسیقی سنتی ایرانی به عنوان عامل بازدارنده موسیقی غربی
۸۹	همکاری موسیقی ملی با سایر کشورهای همسایه به منظور هم‌افزایی فرهنگی
۹۰	همکاری در خصوص شکل‌گیری نشان‌های ایرانی در بازار اسباب بازی
۹۱	ایجاد زیرساخت جهت آزمون بازی و اسباب بازی و حمایت از بخش خصوصی
۹۲	حمایت از احیای کارخانه‌های صنعتی تولید پوشاک با فناوری‌های جدید
۹۳	حمایت از ایجاد شهرکهای صنعتی پوشاک و حمایت از تولید کنندگان داخلی

۵-۹- حوزه سیاسی و حکمرانی

مدیریت توسعه بسیار نزدیک به یک نظام سیاسی است و کاملاً وابسته به آن است. بنابراین، عامل سیاسی بر ساختار و کارکرد مدیریت توسعه اثر می‌گذارد و هیچ جنبه‌ای از توسعه را نمی‌توان بدون تأثیر سیاسی مطالعه کرد. بنابر این یک تعامل مستمر میان سیاست و توسعه وجود دارد و این دو مفهوم شکل‌دهنده دو ابزار اساسی تغییرات اجتماعی و سیاسی هستند. تدوین خط‌مشی کار سیاست است در حالی که اجرای آن کار مدیریت توسعه است. از دیدگاه برخی افراد، توسعه سیاسی به معنای پیش‌شرط‌های اصلی محیط سیاسی برای توسعه اقتصادی و صنعتی است. بنابراین در این حالت توسعه سیاسی صرفاً به معنای ایجاد شرایط سیاسی و دولتی لازم برای تحقق عملکرد اقتصادی بهتر است. مفهوم دوم و مرتبط با توسعه سیاسی، بر عملکرد دولت تأکید می‌کند، بنابراین توسعه شامل بهبود عملکرد اداری و داشتن ظرفیت بیشتر برای اجرای سیاست‌های عمومی است. امام^(ه) سیاست را این‌گونه تعریف می‌کنند: «سیاست این است که جامعه را هدایت کند و راه ببرد، تمام مصالح جامعه را در نظر بگیرد و تمام ابعاد انسان و جامعه را در نظر بگیرد، و این‌ها را هدایت کند به طرف آن چیزی که صلاحشان هست، صلاح ملت هست، صلاح افراد هست و این مختص به انبیاست. دیگران این سیاست را نمی‌توانند اداره کنند. این مختص به انبیا و اولیاست و به تبع آنها به علمای بیدار اسلام» (صحیفه‌ی امام (جلد ۱۳)، ۱۳۷۹، ص ۴۳۲). بر این اساس،

امام^(ع) سیاست را علم اداره‌ی امور جامعه می‌دانند که طی آن، مصالح جامعه تأمین می‌گردد. از آنجاکه تشخیص مصالح جامعه از عهده‌ی هر کسی بر نمی‌آید، مسئولیت امور سیاسی جامعه باید بر عهده‌ی انبیاء باشد و بعد از آنها، این وظیفه بر عهده‌ی اولیاء و علمای بیدار اسلام است. مراد از علمای بیدار، علمایی است که با مسائل روز آشنا هستند و توان تشخیص مصالح جامعه را بر آن اساس دارا می‌باشند. ایشان هم‌چنین در ارتباط بین دین اسلام و سیاست را ارتباطی نزدیک دانسته و حتی احکام عبادی دین اسلام را نیز سیاسی می‌دانند.

امام^(ع) برای دستیابی به توسعه‌ی سیاسی، استراتژی‌های متعددی را مطرح می‌کنند که برخی از این استراتژی‌ها به همراه برنامه‌ها و روش‌های نیل به آن، در قالب مدل‌های مختلف ارائه خواهد شد. استراتژی‌های توسعه‌ی سیاسی از دیدگاه امام^(ع) را می‌توان به صورت شکل ذیل نشان داد:

شکل ۱۳: استراتژی‌های توسعه سیاسی از دیدگاه امام^(ع)

جدول (۱۳): مسائل و چالش‌های کلان کشور در حوزه‌های سیاسی و حکمرانی

ردیف	مسائل و چالش‌های کلان
۱	ناکارآمدی یا کم‌کارآمدی عملکرد
۲	کاهش سرمایه اجتماعی بین مردم و دولت
۳	مطالبات مردمی
۴	اختلاف نظرها در قوا
۵	تقابل ایران و رژیم صهیونیستی
۶	امنیت نرم
۷	مسئله برجام
۸	جنگ روسیه و اوکراین
۹	خطرات امنیتی گروه‌های مخالف در مرزهای ایران
۱۰	چندصدایی ناهسمو در حاکمیت در خصوص مسائل بین‌المللی
۱۱	موضوع حجاب و حقوق زنان
۱۲	تمرکزگرایی حکمرانی در تهران و فقدان حکمرانی منطقه‌ای و محلی
۱۳	جابجایی جمعیت از مرکز و جنوب شرقی به مناطق شمال کشور
۱۴	تحریم‌های بین‌المللی و تبعات آنها
۱۵	تهدید شبکه‌های ماهواره‌ای خارج از کشور
۱۶	وجود نهادهای موازی حکمرانی
۱۷	عدم جانشین‌پروری مناسب برای کارگزاران و حکمرانان
۱۸	تورم قوانین و وجود قوانین خاکستری در حکمرانی
۱۹	کژکارکردهای انتخاباتی
۲۰	فقدان هماهنگی ساختاری لازم میان اجزای حکمرانی

جدول (۱۴): مأموریت‌ها و راهبردهای اصلی دولت کارآفرین در حوزه‌های سیاسی و حکمرانی

ردیف	مأموریت‌ها و راهبردهای اصلی
۱	توسعه نظام حکمرانی متعالی و مشارکتی برای به میدان آوردن ظرفیت‌های مردمی
۲	توسعه و تقویت دولت الکترونیک و حکمرانی دیجیتال و داده‌محور
۳	چابک‌سازی و کوچک‌سازی دولت فربه و بوروکراتیک کنونی
۴	تداوم هماهنگی دستگاه دیپلماسی با میدان برای هم‌افزایی امنیت و منافع ملی
۵	مقابله جدی با فساد اداری و تلاش برای رفع یا کاهش زمینه‌های بروز فساد با همکاری سایر قوا و ارکان نظام
۶	تدوین و اجرایی‌سازی برنامه تحول دولت و حکمرانی با هوش مصنوعی و سایر فناوری‌های تحول‌آفرین
۷	توسعه حکمرانی منطقه‌ای و محلی در بخش دولتی در چارچوب سیاست‌ها و اسناد بالادستی کشور
۸	تأسیس و تقویت دانشکده‌های جدید حکمرانی برای پرورش و جانشین‌پروری بخشی از حکمرانان و کارگزاران نظام
۹	تقویت روحیه کارآفرینی در درون وزارتخانه‌ها و بخش‌های مختلف دولت با ایجاد ساختارهای منعطف ادھوکرآسی در درون برووکرآسی‌های کند و ناکارآمد
۱۰	تقویت و توانمندسازی حکمرانان محلی و منطقه‌ای در کشور برای ابتکار عمل در تصمیم‌گیری و اجرا در چارچوب منویات مقام معظم رهبری، برنامه هفتم، الگوی پیشرفت بر مبنای اندیشه‌های امام (ره) و سیاست‌های دولت کارآفرین
۱۱	تداوم راهبرد مشارکت مردم در بخش‌های مختلف اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و حکمرانی

ردیف	مأموریت‌ها و راهبردهای اصلی
۱۲	توسعه تحزب و تشکل‌های سیاسی و مشارکت دادن آنها در چارچوب نظام جمهوری اسلامی ایران
۱۳	تشکیل کارگروه‌هایی برای بهبود ضربتی در برخی حوزه‌های پرچالش کنونی برای ایجاد رضایتمندی فوری
۱۴	توجه به عدالت فضایی و توسعه متوازن در استان‌ها و بخش‌های مختلف کشور
۱۵	مشارکت دادن مردم در اداره امور محلی در قالب تقویت نقش شوراها، سمن‌ها، گروه‌های جهادی و غیره
۱۶	توسعه و تقویت فرهنگ پاسخگویی سیاسی در کارگزاران دولت جهت افزایش حضور مردم و سرمایه اجتماعی حاکمیت
۱۷	مشارکت دادن مردم و ذینفعان مختلف در تصمیم‌گیری‌های سیاسی و حکمرانی جهت افزایش سرمایه اجتماعی

جدول (۱۵): رئوس برنامه‌های عملیاتی دولت کارآفرین در حوزه‌های سیاسی و حکمرانی

ردیف	رئوس برنامه‌های عملیاتی
۱	تعیین وزیر خارجه انقلابی و جهادی برای تداوم راهبرد هماهنگی دیپلماسی و میدان به‌ویژه در برهه حساس کنونی
۲	پیشنهاد و تشکیل کابینه متعهد، شایسته و جهادی برای حل سریع برخی مسائل و چالش‌های بحرانی موجود
۳	اجرای اقدامات سیاسی و سیاست‌های کلی نظام در مبارزه با استبکار جهانی و حمایت از مستضعفین و مظلومین به ویژه مردم فلسطین و غزه
۴	متمرکز کردن دستگاه دیپلماسی کشور بر پیوندهای اقتصادی و غیراقتصادی با همسایگان، کشورهای آسیایی، آفریقایی، آمریکای لاتین، قدرت‌های نوظهور و سازمان‌های بین‌المللی مانند شانگهای، اگو و غیره
۵	هماهنگی و همسویی مستمر با سایر قوا و ارکان نظام برای یک‌صدایی و انسجام در مواجهه سریع و اثربخش با مسائل
۶	حمایت از جریان‌های وحدت‌آفرین در جهان اسلام و تقریب ادیان و مذاهب و مقابله با تفرقه‌های دشمنان
۷	تقویت جایگاه، حضور و فرصت‌های شغلی اجرایی، حکمرانی و سیاسی برای زنان
۸	تقویت جایگاه، حضور و فرصت‌های شغلی اجرایی، حکمرانی و سیاسی برای اقوام و اقلیت‌ها
۹	اجرایی‌سازی سیاست‌های اقتصاد مقاومتی در بعد فراملی و بین‌المللی با اولویت دادن به کشورهای منطقه و همسایه با دیپلماسی فعال
۱۰	تقویت رسانه‌های داخلی و ایجاد رسانه‌های قوی در دانشگاه‌ها برای معرفی دستاوردها و پیشرفت‌ها به مردم و جهان
۱۱	سیاست‌گذاری و حکمرانی اقتصادی، انرژی، فرهنگی و اجتماعی متناسب با آمایش سرزمین و ظرفیت‌های فضایی استان‌ها
۱۲	تدوین و اجرایی‌سازی برنامه‌هایی برای ارتقای فرهنگ سیاسی جامعه و مشارکت عمومی مؤثر در مسائل حکمرانی
۱۳	کنشگری فعال در مسائل سیاسی بین‌المللی به ویژه در حوزه حقوق بشر، صلح، خلع سلاح، محیط زیست و صیانت از برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای ایران
۱۴	برنامه‌های وزارت خارجه در راستای افزایش نقش منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران و تقویت نظام چندقطبی با اقدامات سیاسی و دیپلماتیک
۱۵	مشارکت در تأمین امنیت مرزی و تقویت بنیه دفاعی و امنیتی کشور
۱۶	برنامه‌ریزی و اجرای مؤثر اقدامات و طرح‌هایی برای ارتقای امنیت نرم و امنیت روانی مردم
۱۷	حمایت و صیانت از حقوق، هویت و سرمایه اجتماعی ایرانیان مقیم خارج از کشور
۱۸	تقویت رویکرد اقتصادمحور در سیاست خارجی و پیشبرد مؤثر دیپلماسی اقتصادی برای حل مسائل و چالش‌های اقتصادی کشور
۱۹	تعامل جدی و مستمر با مجلس انقلابی برای اجرای کارآمد و اثربخش برنامه هفتم پیشرفت و تحقق اهداف آن

ردیف	رئوس برنامه‌های عملیاتی
۲۰	سیاستگذاری و اجرای مؤثر برنامه‌هایی برای رسیدگی جدی به مسائل استان‌های کم‌برخوردار و محروم کشور مانند سیستان و بلوچستان، کردستان و ایلام به منظور تقویت وحدت و انسجام ملی و سرزمینی و مقابله با نفوذ گروه‌های مخالف در مرزها و داخل کشور
۲۱	تقویت دالان‌های گذر (ترانزیت) ایران به ویژه برای ترانزیت انرژی، کالا، مسافر و گردشگری، توسعه سواحل و بنادر برای تقویت قدرت اقتصادی و سیاسی کشور

۹-۶- حوزه آب و انرژی

برنامه آب و انرژی بحران آب در سال‌های اخیر به یکی از چالش‌های جدی در ایران تبدیل شده و مسئله کمبود آب به عنوان یکی از مهم‌ترین مشکلات کشور قابل ذکر است. این مشکل تنها به کمبود آب ختم نمی‌شود، بلکه تبعاتی گسترده بر جوامع، اقتصاد و حتی سیاست کشور دارد. برای درک بهتر این بحران، لازم است نگاهی عمیق به ریشه‌ها و علل ایجاد آن داشته باشیم. این عوامل متنوع، از تغییرات اقلیمی و خشکسالی‌های طولانی‌مدت گرفته تا سوءمدیریت منابع آبی و افزایش بی‌رویه جمعیت، همگی در کنار هم باعث شده‌اند تا ایران با یکی از بزرگ‌ترین بحران‌های آبی خود روبرو شود. این وضعیت نه تنها برای شرب و کشاورزی بلکه برای تولید انرژی، حفظ تنوع زیستی و سلامت عمومی جامعه نیز چالش برانگیز شده است. ایران از یک سو با کمبود منابع آبی، برداشت بی‌رویه آب‌های زیرزمینی، کاهش آب تجدیدپذیر و فرونشست زمین، نابودی و تخریب زیست‌بوم‌های آبی (دریاچه‌ها و تالاب‌ها)، در نتیجه به خطر افتادن امنیت آب و امنیت غذا به دلیل کمبود منابع آبی جهت کشاورزی روبرو است. از سوی دیگر کشور با مسئله ناترازی انرژی (در زمینه‌های گاز، بنزین، گازوئیل و برق)، عدم تنوع سبد برق، محدودیت تأمین سوخت مورد نیاز در نیروگاه‌های حرارتی و به خطر افتادن امنیت انرژی مواجه است. تغییرات اقلیم، رشد جمعیت، بهره‌وری پایین منابع همراه با رشد اقتصادی ناشی از بازارهای نوظهور، موجب فشار روزافزون بر منابع آب، انرژی، و غذا شده است. این منابع به یکدیگر وابسته هستند و در یک شبکه پیچیده به یکدیگر مرتبط می‌باشند. با افزایش فشارها بر منابع طبیعی این سه حوزه، تعاملات سه‌جانبه‌ای به وجود می‌آیند که راه‌حل‌ها برای رفع کمبود و ناترازی در یکی از آنها بدون تأثیر بر منابع دیگر قابل دستیابی نیست. سه‌گانه امنیت آب، امنیت غذایی و امنیت انرژی یک شبکه چند بعدی ایجاد می‌کند که یک شبکه ساختاری پیچیده با پیوندهای پویا بین منابعی است که در وزن و جهت متفاوت هستند. بنابراین ترتیبات فعلی حکمرانی آب و انرژی، برای حل ابرچالش‌های سه حوزه مطرح شده ناکافی است چراکه حکمرانی هر یک از این بخش‌ها به صورت جزیره‌ای و جداگانه انجام می‌شود. به دلیل فقدان شفافیت استراتژیک، منابع مالی محدود، توزیع نابرابر قدرت ذی‌نفعان و بازیگران، سطح ناکافی دسترسی به اطلاعات، منابع و اجرای خط‌مشی‌های حوزه‌های آب و انرژی، مسائل این حوزه‌ها آنطور که بخواهد به شکوفایی کشور منجر شود، حل نشده‌اند و اغلب بین منافع ذی‌نفعان فردی، جوامع محلی، محققان، نهادهای اجتماعی، بخش خصوصی و

بخش دولتی، تعارضات جدی وجود دارد. با توجه به ضرورت افزایش امنیت آب، انرژی، غذا (کشاورزی) در کشور، مدیریت یکپارچه «آب، انرژی، غذا» با حضور همه ذی‌نفعان به شکل عدالت‌محور امری اجتناب‌ناپذیر است. از آنجایی که تقاضا از سمت بخش‌های خانگی، صنعت و کشاورزی برای این منابع در حال افزایش و رقابت با یکدیگر است، مدیریت صحیح و یکپارچه آنها، کاهش فقر و توسعه پایدار را به دنبال خواهد داشت. بهبود امنیت منابع آب-انرژی-غذا نیازمند افزایش بهره‌وری منابع آب و انرژی، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها، بازیابی آب نامتعارف و شیرین‌سازی منابع آبی شور، تنوع‌بخشی به سبب تولید انرژی با استفاده از انرژی تجدیدپذیر است، بنابراین باید تلاش کرد تا ضمن مدیریت یکپارچه منابع، حکمرانی عمومی و خصوصی را بهبود بخشید. در این مجموعه چالش‌ها و مسائل حوزه آب و انرژی مورد بررسی قرار گرفتند و مأموریت‌ها و راهبردهای کلان و برنامه‌های عملیاتی با در نظر گرفتن اولویت‌ها و مسائل کلان کشور، اسناد بالادستی و برنامه هفتم توسعه پیشنهاد شده است.

جدول (۱۶): مسائل و چالش‌های کلان کشور در حوزه‌های انرژی و آب

ردیف	مسائل و چالش‌های کلان
۱	ناترازی انرژی
۲	عدم مدیریت یکپارچه بخش‌های آب، انرژی و غذا (کشاورزی)
۳	قیمت‌گذاری حامل‌های انرژی
۴	قیمت‌گذاری آب
۵	بهره‌وری پایین تجهیزات آب و آبیاری و انرژی (در بخش‌های تولید، انتقال، مصرف)
۶	وضعیت دسترسی عادلانه و پایدار در سراسر کشور به انرژی
۷	عدم افزایش سهم انرژی‌های تجدیدپذیر به ۵٪ از سبد انرژی علی‌رغم تاکید برنامه ششم توسعه
۸	بهره‌وری پایین نیروگاه‌ها و تجهیزات تولید، انتقال، توزیع و مصرف انرژی
۹	شدت مصرف انرژی بالا
۱۰	کم رونق شدن معاملات برق در بورس انرژی
۱۱	برداشت بی‌رویه آب‌های زیر زمینی، کاهش آب تجدیدپذیر و فرونشست زمین
۱۲	نابودی و تخریب زیست بوم‌های آبی (دریاچه‌ها و تالاب‌ها)
۱۳	مدیریت غیریکپارچه و بخشی منابع آب
۱۴	منازعات آبی محلی و منطقه‌ای
۱۵	فاصله با تسهیم عادلانه آب
۱۶	آلودگی منابع آب

جدول (۱۷): مأموریت‌ها و راهبردهای اصلی دولت کارآفرین در حوزه‌های انرژی و آب

ردیف	مأموریت‌ها و راهبردهای اصلی
۱	کاهش تصدی‌گری دولت در بخش انرژی با رویکرد حکمرانی مشارکتی و عدالت محور
۲	حکمرانی کلان و یکپارچه بخش‌های آب، انرژی، غذا (کشاورزی) با رویکرد حکمرانی مشارکتی و عدالت محور
۳	رشد بهره‌وری انرژی کشور در بخش‌های تولید، انتقال، توزیع و مصرف

۴	جهت‌گیری حوزه دیپلماسی انرژی مبتنی بر تبدیل ایران به مرکز مبادلات (هاب) انرژی منطقه
۵	خط‌مشی‌گذاری جهت افزایش تبادلات انرژی منطقه‌ای و بین‌المللی با کشورهای هم‌پیمان و غیرمتمخضم
۶	تعیین خط‌مشی‌های کلان انرژی جهت رفع ناترازی و رشد صادرات انرژی
۷	خط‌مشی‌گذاری و برنامه‌ریزی طرح‌های انرژی‌های تجدیدپذیر در کشور با در نظر گرفتن پتانسیل هر منطقه از کشور
۸	خط‌مشی‌گذاری و برنامه‌ریزی طرح‌های بهره‌وری انرژی
۹	تجاری‌سازی محصولات دانش‌بنیان در حوزه آب و انرژی
۱۰	اصلاح یارانه‌های حوزه آب و انرژی و هدفمندسازی آن‌ها
۱۱	خط‌مشی‌گذاری مدیریت جامع منابع آب در سطح ملی و حوضه آبریز با رعایت اصول توسعه پایدار
۱۲	مولدسازی ذخایر نفت و گاز کشور و تسریع در توسعه میادین نفت و گاز
۱۳	هدف‌گذاری و تعیین برنامه‌های میان مدت و بلندمدت افزایش سهم انرژی‌های تجدیدپذیر در سبد انرژی کشور
۱۴	حمایت و تقویت پارک‌های علم و فناوری، شتاب‌دهنده‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیان جهت تولید کالاها و تکنولوژی‌های به روز دنیا در حوزه آب و انرژی
۱۵	ایجاد نظام حکمرانی داده‌محور و هوشمند برای توسعه پلتفرم‌های هوشمند بخش آب و انرژی
۱۶	تهیه و تدوین برنامه‌های میان مدت و بلند مدت تلفیق استفاده از آب‌های سطحی، زیرزمینی و نامتعارف
۱۷	بسترسازی و توسعه صادرات کالاها و خدمات فنی و مهندسی و محصولات دانش‌بنیان حوزه‌های آب و انرژی
۱۸	بسترسازی و توسعه صادرات محصولات نفتی به‌جای خام فروشی
۱۹	مدیریت مصرف و کاهش شدت مصرف انرژی
۲۰	ارتقای نظام سنجش بهره‌وری آب و انرژی
۲۱	ساماندهی و توسعه بازارهای آب و انرژی
۲۲	ارتقای شفافیت در سازمان‌ها و نهادهای متولی هر دو حوزه آب و انرژی
۲۳	تقویت و اصلاح ساختار نهادهای فرابخشی هماهنگ کننده و خط‌مشی‌گذار حوزه آب و انرژی
۲۴	توسعه معاملات برق در بورس انرژی
۲۵	تغییر سبد نفت خام مصرفی پالایشگاه‌ها
۲۶	توسعه امنیت آب و انرژی کشور

جدول (۱۸): رئوس برنامه‌های عملیاتی دولت کارآفرین در حوزه‌های انرژی و آب

ردیف	رئوس برنامه‌های عملیاتی
۱	تشکیل وزارت انرژی جهت خط‌مشی‌گذاری کلان و یکپارچه در حوزه انرژی
۲	ایجاد سازمان مدیریت کلان آب، انرژی، غذا (کشاورزی)
۳	تدوین برنامه‌های مدیریت جامع منابع آب با مشارکت همه ذینفعان، بر اساس شرایط اقلیمی و تغییرات پیش رو با تمام ابعاد مسئله منابع آب
۴	تدوین برنامه‌های مدیریت جامع انرژی با مشارکت همه ذینفعان، بر اساس منابع انرژی قابل دسترس و ظرفیت‌ها
۵	ایجاد بازار آب برای حرکت به سمت بهینه‌سازی مصرف آب
۶	ایجاد بازار انرژی برای حرکت به سمت بهینه‌سازی تولید، انتقال و مصرف انرژی
۷	مدیریت مناقشات آبی با توجه به مدیریت تطبیقی، تحلیل‌های چندروایتی و سازگاری با کم‌آبی
۸	اجرای طرح‌های کلان انرژی‌های تجدیدپذیر در کشور و رساندن تولید برق تجدیدپذیر به حداقل ۵٪ از سبد انرژی کشور مطابق برنامه توسعه
۹	اجرای طرح‌های افزایش بهره‌وری و بهینه‌سازی مصرف انرژی

ردیف	رئوس برنامه‌های عملیاتی
۱۰	اجرای مدیریت جامع منابع آب و انرژی و غذا (کشاورزی)
۱۱	برنامه‌ریزی و مدیریت تولید برق آبی و برق حرارتی
۱۲	جلب مشارکت‌های بخش خصوصی برای احداث نیروگاه‌هایی با تکنولوژی‌های به روز و بهره‌وری بالا
۱۳	جلب مشارکت‌های بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری در بخش انرژی‌های تجدیدپذیر از طریق مشوق‌ها
۱۴	ارتقای بازدهی نیروگاه‌های موجود
۱۵	واگذاری بخش‌های آب و انرژی زیرمجموعه قابل واگذاری به بخش خصوصی
۱۶	توانمندسازی شرکت‌های دانش‌بنیان جهت تولید کالاها و خدمات مورد نیاز بخش آب و انرژی
۱۷	اجرای پروژه‌های ذخیره‌سازی گاز
۱۸	کاهش مصرف انرژی از طریق کاهش هدررفت
۱۹	اصلاح ساختار نهادهای متولی بهینه‌سازی مصرف انرژی در کشور
۲۰	اصلاح رابطه مالی و بهبود سرمایه‌گذاری در بالادستی نفت و گاز
۲۱	بازیافت پساب جهت استفاده در صنعت و کشاورزی
۲۲	ظرفیت‌سازی، آموزش، توسعه و توانمندسازی مدیریت و منابع انسانی و ذینفعان بخش‌های آب و انرژی
۲۳	توسعه مدیریت ریسک و بحران در حوزه آب با تاکید بر مدیریت بهینه خشکسالی، سیل، امواج گرمایی و تغییرات اقلیم
۲۴	ارتقا و استمرار نظام پایش و ارزیابی عملکرد بر اساس برنامه استراتژیک بخش‌های آب و انرژی
۲۵	دستیابی به دانش و مدیریت تحولات آب و هوایی مانند یونیزاسیون جو، باروری ابرها، ...
۲۶	شیرین‌سازی آب دریا جهت تامین نیاز آبی کشور
۲۷	برخورد قاطع با متخلفان آب
۲۸	اجرایی‌سازی برچسب انرژی ساختمان
۲۹	اجرایی‌سازی خرید تضمینی برق تجدیدپذیر و مشوق‌های مالیاتی و وام خرید تجهیزات تولید برق تجدیدپذیر
۳۰	حمایت و تقویت پارک‌های علم و فناوری، شتاب‌دهنده‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیان جهت تولید کالاها و تکنولوژی‌های به روز دنیا در حوزه بهره‌وری آب، تصفیه آب شور و پساب، انرژی‌های تجدیدپذیر، بهره‌وری انرژی، نیروگاهی و ...
۳۱	افزایش حجم تجارت گاز، فراورده‌های نفتی و برق با کشورهای منطقه و بویژه همسایگان جهت تبدیل کشور به هاب انرژی
۳۲	افزایش کیفیت فراورده‌های نفتی و تطابق آن با استانداردها و الزامات قانونی داخلی و بین‌المللی
۳۳	برنامه‌ریزی و عملیاتی‌سازی تغییر سبد نفت خام مصرفی پالایشگاه‌ها
۳۴	خطمشی‌گذاری و اقدام جهت بهینه‌سازی مصرف گاز در بخش ساختمان از طریق اصلاح و مدیریت الگوی مصرفی مشترکان و بهبود محیط مصرف انرژی
۳۵	هوشمندسازی کنتورهای آب و انرژی در تمامی بخش‌های خانگی، صنعتی و کشاورزی
۳۶	فزایش سهم معاملات برق در بورس انرژی
۳۷	احداث پالایشگاه یا پتروپالایشگاه جدید با تکنولوژی به روز
۳۸	اجرای طرح‌های قالب ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید
۳۹	افزایش سهم کشور از بازار ارائه سوخت و خدمات جانبی به کشتی‌ها بانکرینگ در منطقه خلیج فارس و دریای عمان
۴۰	حذف قیمت‌گذاری انرژی در طول زنجیره تولید، انتقال و توزیع برق
۴۱	برنامه‌ریزی و عملیاتی‌سازی صادرات فرآورده‌های نفتی به جای خام فروشی

۷-۹- حوزه بهداشت و درمان

سلامت موضوعی است که ارتباط بسیار نزدیکی با پیشرفت و توسعه همه جانبه دارد. چرا که ارتقای سلامت باعث کاهش هزینه‌های مستقیم و غیرمستقیم اقتصاد ملی می‌شود و مهم تر اینکه توسعه نظام سلامت موجب افزایش سطح سلامتی افراد جامعه می‌گردد. بنابراین، نظام‌های ارائه دهنده مراقبت‌های سلامت در جوامع مختلف به منظور بقای خود نیازمند حرکت در مسیر توسعه هستند. توسعه یافتگی نظام سلامت شاخصی است که میزان برخورداری افراد جامعه از امکانات، تسهیلات و خدمات مراقبت سلامت را نشان می‌دهد. از این رو توسعه پایدار نظام سلامت مستلزم راهبردها و فعالیت‌هایی می‌باشد که بتوان از طریق آنها، این مسیر را هموار ساخت. چرا که نظام‌های سلامت ضعیف منجر به این می‌شوند که اثربخشی مداخلات دولت‌ها و الگوهای بین‌المللی مربوط به دسترسی و استفاده از خدمات سلامت محدود شوند. طبق گزارش‌های سازمان جهانی بهداشت، نظام سلامت شامل همه افراد و اقداماتی است که هدف اصلی آنها بهبود سلامتی است. سلامت یکی از عوامل موثر بر سرمایه انسانی، بهره‌وری و رشد و توسعه اقتصادی پایدار است. بهبود این شاخص نیازمند سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی مناسب است که بایست در تدوین آن به تفاوت‌های منطقه‌ای توجه گردد.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای رهبر انقلاب اسلامی در اجرای بند یک اصل ۱۱۰ قانون اساسی سیاست‌های کلی «سلامت» را که پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام تعیین شده است، ابلاغ کردند. متن سیاست‌های کلی سلامت که به رؤسای قوای سه گانه و رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام ابلاغ شده، به شرح زیر است:

۱. ارائه خدمات آموزشی، پژوهشی، بهداشتی، درمانی و توانبخشی سلامت مبتنی بر اصول و ارزش‌های انسانی- اسلامی و نهادینه‌سازی آن در جامعه.

۱-۱- ارتقاء نظام انتخاب، ارزشیابی و تعلیم و تربیت اساتید و دانشجویان و مدیران و تحول در محیط‌های علمی و دانشگاهی متناسب با ارزش‌های اسلامی، اخلاق پزشکی و آداب حرفه‌ای.

۲-۱- آگاه‌سازی مردم از حقوق و مسؤولیت‌های اجتماعی خود و استفاده از ظرفیت محیط‌های ارائه مراقبت‌های سلامت برای رشد معنویت و اخلاق اسلامی در جامعه.

۲- تحقق رویکرد سلامت همه جانبه و انسان سالم در همه قوانین، سیاست‌های اجرایی و مقررات با رعایت :

۱-۲- اولویت پیشگیری بر درمان.

۲-۲- روزآمد نمودن برنامه‌های بهداشتی و درمانی.

۳-۲- کاهش مخاطرات و آلودگی‌های تهدیدکننده سلامت مبتنی بر شواهد معتبر علمی.

۴-۲- تهیه پیوست سلامت برای طرح‌های کلان توسعه‌ای.

- ۲-۵- ارتقاء شاخص‌های سلامت برای دستیابی به جایگاه اول در منطقه آسیای جنوب غربی.
- ۲-۶- اصلاح و تکمیل نظام‌های پایش، نظارت و ارزیابی برای صیانت قانونمند از حقوق مردم و بیماران و اجرای صحیح سیاست‌های کلی.
- ۳- ارتقاء سلامت روانی جامعه با ترویج سبک زندگی اسلامی - ایرانی، تحکیم بنیان خانواده، رفع موانع تنش آفرین در زندگی فردی و اجتماعی، ترویج آموزش‌های اخلاقی و معنوی و ارتقاء شاخص‌های سلامت روانی.
- ۴- ایجاد و تقویت زیرساخت‌های مورد نیاز برای تولید فرآورده‌ها و مواد اولیه دارویی، واکسن، محصولات زیستی و ملزومات و تجهیزات پزشکی دارای کیفیت و استاندارد بین‌المللی.
- ۵- ساماندهی تقاضا و ممانعت از تقاضای القائی و اجازه تجویز صرفاً بر اساس نظام سطح‌بندی و راهنماهای بالینی، طرح ژنریک و نظام دارویی ملی کشور و سیاست‌گذاری و نظارت کارآمد بر تولید، مصرف و واردات دارو، واکسن، محصولات زیستی و تجهیزات پزشکی با هدف حمایت از تولید داخلی و توسعه صادرات.
- ۶- تأمین امنیت غذایی و بهره‌مندی عادلانه آحاد مردم از سبد غذایی سالم، مطلوب و کافی، آب و هوای پاک، امکانات ورزشی همگانی و فرآورده‌های بهداشتی ایمن همراه با رعایت استانداردهای ملی و معیارهای منطقه‌ای و جهانی.
- ۷- تفکیک وظایف تولید، تأمین مالی و تدارک خدمات در حوزه سلامت با هدف پاسخگویی، تحقق عدالت و ارائه خدمات درمانی مطلوب به مردم به شرح ذیل:
- ۷-۱- تولید نظام سلامت شامل سیاست‌گذاری‌های اجرایی، برنامه ریزی‌های راهبردی، ارزشیابی و نظارت توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- ۷-۲- مدیریت منابع سلامت از طریق نظام بیمه با محوریت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و همکاری سایر مراکز و نهادها.
- ۷-۳- تدارک خدمات توسط ارائه‌کنندگان خدمت در بخش‌های دولتی، عمومی و خصوصی.
- ۷-۴- هماهنگی و ساماندهی امور فوق مطابق ساز و کاری است که قانون تعیین خواهد کرد.
- ۸- افزایش و بهبود کیفیت و ایمنی خدمات و مراقبت‌های جامع و یکپارچه سلامت با محوریت عدالت و تأکید بر پاسخگویی، اطلاع‌رسانی شفاف، اثربخشی، کارآیی و بهره‌وری در قالب شبکه بهداشتی و درمانی منطبق بر نظام سطح‌بندی و ارجاع از طریق:
- ۸-۱- ترویج تصمیم‌گیری و اقدام مبتنی بر یافته‌های متقن و علمی در مراقبت‌های سلامت، آموزش و خدمات با تدوین استانداردها و راهنماها، ارزیابی فناوری‌های سلامت، استقرار نظام سطح‌بندی با اولویت خدمات ارتقاء سلامت و پیشگیری و ادغام آنها در نظام آموزش علوم پزشکی.

- ۲-۸- افزایش کیفیت و ایمنی خدمات و مراقبت‌های سلامت با استقرار و ترویج نظام حاکمیت بالینی و تعیین استانداردها.
- ۳-۸- تدوین برنامه جامع مراقبتی، حمایتی برای جانبازان و جامعه معلولان کشور با هدف ارتقاء سلامت و توانمندسازی آنان.
- ۹- توسعه کمی و کیفی بیمه‌های بهداشتی و درمانی با هدف :
- ۱-۹- همگانی ساختن بیمه پایه درمان.
- ۲-۹- پوشش کامل نیازهای پایه درمان توسط بیمه‌ها برای آحاد جامعه و کاهش سهم مردم از هزینه‌های درمان تا آنجا که بیمار جز رنج بیماری، دغدغه و رنج دیگری نداشته باشد.
- ۳-۹- ارائه خدمات فراتر از بیمه پایه توسط بیمه تکمیلی در چارچوب دستورالعمل‌های قانونی و شفاف به گونه‌ای که کیفیت ارائه خدمات پایه درمانی همواره از مطلوبیت لازم برخوردار باشد.
- ۴-۹- تعیین بسته خدمات جامع بهداشتی و درمانی در سطح بیمه‌های پایه و تکمیلی توسط وزارت بهداشت و درمان و خرید آنها توسط نظام بیمه‌ای و نظارت مؤثر تولید بر اجرای دقیق بسته‌ها با حذف اقدامات زاید و هزینه‌های غیرضروری در چرخه معاینه، تشخیص بیماری تا درمان.
- ۵-۹- تقویت بازار رقابتی برای ارائه خدمات بیمه درمانی.
- ۶-۹- تدوین تعرفه خدمات و مراقبت‌های سلامت مبتنی بر شواهد و بر اساس ارزش افزوده با حق فنی واقعی یکسان برای بخش دولتی و غیردولتی.
- ۷-۹- اصلاح نظام پرداخت مبتنی بر کیفیت عملکرد، افزایش کارایی، ایجاد درآمد عادلانه و ترغیب انگیزه‌های مثبت ارائه‌کنندگان خدمات و توجه خاص به فعالیت‌های ارتقاء سلامت و پیشگیری در مناطق محروم.
- ۱۰- تأمین منابع مالی پایدار در بخش سلامت با تأکید بر :
- ۱-۱۰- شفاف‌سازی قانونمند درآمدها، هزینه‌ها و فعالیت‌ها.
- ۲-۱۰- افزایش سهم سلامت، متناسب با ارتقاء کیفیت در ارائه خدمات بهداشتی و درمانی، از تولید ناخالص داخلی و بودجه عمومی دولت به نحوی که بالاتر از میانگین کشورهای منطقه باشد و اهداف سند چشم‌انداز تحقق یابد.
- ۳-۱۰- وضع عوارض بر محصولات و مواد و خدمات زیان‌آور سلامت.

۱۰-۴- پرداخت یارانه به بخش سلامت و هدفمندسازی یارانه‌های بهداشت و درمان با هدف تأمین عدالت و ارتقاء سلامت به ویژه در مناطق غیربرخوردار و کمک اختصاصی به اقشار نیازمند و دهک‌های پایین درآمدی.

۱۱- افزایش آگاهی، مسؤولیت پذیری، توانمندی و مشارکت ساختارمند و فعالانه فرد، خانواده و جامعه در تأمین، حفظ و ارتقاء سلامت با استفاده از ظرفیت نهادها و سازمان‌های فرهنگی، آموزشی و رسانه‌ای کشور تحت نظارت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

۱۲- بازشناسی، تبیین، ترویج، توسعه و نهادینه نمودن طب سنتی ایران.

۱۲-۱- ترویج کشت گیاهان دارویی تحت نظر وزارت جهاد کشاورزی و حمایت از توسعه نوآوری‌های علمی و فنی در تولید و عرضه فرآورده‌های دارویی سنتی تحت نظر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

۱۲-۲- استانداردسازی و روزآمد کردن روش‌های تشخیصی و درمانی طب سنتی و فرآورده‌های مرتبط با آن.

۱۲-۳- تبادل تجربیات با سایر کشورها در زمینه طب سنتی.

۱۲-۴- نظارت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بر ارائه خدمات طب سنتی و داروهای گیاهی.

۱۲-۵- برقراری تعامل و تبادل منطقی میان طب سنتی و طب نوین برای هم‌افزایی تجربیات و روش‌های درمانی.

۱۲-۶- اصلاح سبک زندگی در عرصه تغذیه.

۱۳- توسعه کیفی و کمی نظام آموزش علوم پزشکی به صورت هدفمند، سلامت محور، مبتنی بر نیازهای جامعه، پاسخگو و عادلانه و با تربیت نیروی انسانی کارآمد، متعهد به اخلاق اسلامی حرفه‌ای و دارای مهارت و شایستگی‌های متناسب با نیازهای مناطق مختلف کشور.

۱۴- تحول راهبردی پژوهش علوم پزشکی با رویکرد نظام نوآوری و برنامه‌ریزی برای دستیابی به مرجعیت علمی در علوم، فنون و ارائه خدمات پزشکی و تبدیل ایران به قطب پزشکی منطقه آسیای جنوب غربی و جهان اسلام.

جدول (۱۹): مسائل و چالش‌های کلان کشور در حوزه‌های بهداشت و درمان

ردیف	مسائل و چالش‌های کلان
۱	درمان محوری نظام سلامت و بی‌توجهی به پیشگیری
۲	فرابخشی ندیدن نظام سلامت در نظام حکمرانی
۳	تعارض منافع و عدم شفافیت

۴	ناکارآمدی تولید و تنظیم مقررات
۵	افزایش هزینه‌های کمرشکن و فقرزای سلامت و پرداخت از جیب مردم
۶	عدم تبعیت نظام سلامت از منطق آمایش سرزمین
۷	بهره مندی ناکافی و دسترسی ناعادلانه به خدمات پزشکی بویژه در مناطق محروم
۸	عدم تکمیل پرونده الکترونیک سلامت
۹	عدم استقرار نظام ارجاع با محوریت پزشک خانواده
۱۰	همسو نبودن منافع پزشکان با منافع مردم
۱۱	تعدد سامانه‌های اطلاعاتی نظام سلامت و هدم اتصال آنها
۱۲	نامنظم بودن تامین مالی دارو
۱۳	توزیع نامتوازن ارز و عدم توزیع ارز با کیفیت
۱۴	عدم تجویز منطقی دارو
۱۵	بهره وری پایین هزینه کرد در بخش بهداشت و درمان
۱۶	رقابت ناسالم و بهره مندی ناکافی از ظرفیت صنایع دارویی و کالاهای سلامت محور
۱۷	ناکارآمدی سیستم ارائه خدمات
۱۸	سیستم درمانی غیر نظام‌مند

جدول (۲۰): مأموریت‌ها و راهبردهای اصلی دولت کارآفرین در حوزه‌های بهداشت و درمان

ردیف	مأموریت‌ها و راهبردهای اصلی
۱	بازطراحی و ایجاد ساختاری برای پیگیری ماهیت فرابحشی بودن نظام سلامت
۲	مدیریت تعارض منافع در نظام سلامت
۳	استقرار کامل نظام سلامت الکترونیک و هوشمند
۴	تسهیل ورود کارآفرینان و افزایش رقابت در تأمین نیازهای سلامت مردم
۵	راهبرد پیوست و ترویج عدالت در سلامت در سیاستگذاری‌های اجتماعی و اقتصادی
۶	ایجاد روش‌های متنوع مشارکت مردم در مدیریت، نظارت و ارائه خدمات داوطلبانه بهداشت و درمان
۷	رشد بخش خدمات سلامت با رویکرد کارآفرینانه و فناوری محور
۸	محوریت بیمه‌های پایه در شکل‌گیری اقتصاد پیشگیری و سلامت محوری
۹	حمایت از فناوری‌های دانش‌بنیان و تحول‌آفرین در نظام سلامت
۱۰	ارتقای سواد سلامت جامعه برای افزایش خودمراقبتی فعال و اصلاح سبک زندگی
۱۱	به روزرسانی و احیای شبکه بهداشت کشور متناسب با نیازهای روز
۱۲	شفاف و هوشمندسازی فرایندهای اعطای مجوز در حوزه دارو و کالاهای سلامت‌محور
۱۳	تقویت زیرساخت پاسخ فعال و پیشگیرانه به تهدیدات زیستی
۱۴	ایجاد شفافیت و نظارت پذیری در بودجه بهداشت و درمان
۱۵	منع ورود مدیران دارای منافع مالی در حوزه درمان به تصمیمگیری حوزه سلامت
۱۶	تدوین استانداردهای پیشگیرانه، نظیر واکسیناسیون، غربالگری و بررسی‌های سلامت دوره‌ای و پایش آنها
۱۷	توجه به نیازهای سالمندی جمعیت کشور در آینده نزدیک
۱۸	تقویت نیروی انسانی بومی جهت خدمت در مناطق محروم از طریق بومی‌گزینی و افزایش ظرفیت پذیرش دانشجویان پزشکی و دندانپزشکی تا رسیدن به سطح کشورهای همتراز
۱۹	مدیریت مخاطرات زیست محیطی از آلودگی هوا و آب و تغذیه و ...

ردیف	مأموریت‌ها و راهبردهای اصلی
۲۰	توسعه ورزش همگانی در راستای پیشگیری از بیماری
۲۱	تجاری‌سازی و توسعه صادرات محصولات دانش‌بنیان و صنایع خلاق نظام سلامت
۲۲	پیش‌بینی پذیرکردن قواعد حاکم بر تولید دارو، تجهیزات پزشکی و سایر کالاهای سلامت محور و تضمین حقوق قراردادهای
۲۳	حمایت از بیماران، بویژه بیماران کم استطاعت، با تخصیص یارانه در زمان خرید، از مسیر بیمه‌های پایه
۲۴	بازنگری در شاخصهای ورود به پزشکی با اولویت تحصیل در تخصص‌های موردنیاز

جدول (۲۱): رئوس برنامه‌های عملیاتی دولت کارآفرین در حوزه‌های بهداشت و درمان

ردیف	رئوس برنامه‌های عملیاتی
۱	یکپارچه‌سازی سامانه‌های اطلاعاتی نظام سلامت
۲	اجرای طرحهای پیشگیرانه نظیر پزشکی خانواده به بیمه‌های پایه، در راستای حفظ و ارتقای سلامت با محوریت خانواده
۳	بکارگیری فناوری‌های تحول‌آفرین (هوش مصنوعی، زنجیره بلوکی، یادگیری ماشین و غیره) در تسهیل، تسریع و نظارت بر فعالیتهای نظام سلامت
۴	ساماندهی و نظارت تخصصی بر بخش خصوصی نظام سلامت در ارائه خدمات
۵	حذف هرگونه یارانه یا معافیت مالیاتی بر تولید، واردات و عرضه کالاها و خدمات آسیب رسان به سلامت و وضع عوارض بر آنها
۶	خودکفایی در توسعه فناوری زیستی و ظرفیت تولید واکسن با رویکرد تأمین نیازها، صیانت نسلی و پاسخ دهی به تهدیدات آینده با چشم‌انداز صادرات و تأمین نیاز منطقه
۷	آموزش الگوهای خودمراقبتی فعال، تغذیه سالم، ورزش و آموزشهای پُرکاربرد طب سنتی با محوریت خانواده از طریق تدوین محتوای مناسب
۸	ترویج الگوهای خودمراقبتی فعال، تغذیه سالم، ورزش و آموزشهای پُرکاربرد طب سنتی با محوریت خانواده از طریق تولید محصولات فرهنگ ساز با اولویت بازیهای دیجیتالی، پویانمایی و ...
۹	تکمیل سامانه ردیابی، رهگیری و کنترل اصالت فرآورده‌های سلامت محور در حوزه دارو و تجهیزات پزشکی در تمامی مراحل زنجیره تأمین تا مصرف
۱۰	توسعه روش‌های کفالت اجتماعی و تسهیل حمایت از افراد بدون تمکن مالی با اتکا به منابع خیریه و مردمی
۱۱	استقرار نظام بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد در دستگاه‌های نظام سلامت
۱۲	فراهم کردن روشهای متنوع برای مشارکت مردم و خیرین سلامت در ساخت، تجهیز و اداره بیمارستانها و درمانگاه‌های غیرانتفاعی و خیریه به صورت وقف، هبه و سهام پروژه و تعیین تعرفه آن بر اساس قیمت تمام شده
۱۳	استفاده حداکثری از ظرفیتهای تربیت نیروی انسانی موردنیاز بویژه برای خدمت در مناطق محروم
۱۴	پیگیری شمول قوانین رقابتی در بخش بهداشت و درمان کشور و حذف مقررات زائد، نظیر حذف شرط تخصص حرفهای برای انجام سرمایه گذاری، از جمله مجوز تأسیس و حذف محدودیتهای
۱۵	اجرای راهنماهای بالینی درمان با استقرار پرونده الکترونیک سلامت و نسخه نویسی الکترونیک
۱۶	تفکیک نهادی وظایف تنظیم بازار و قیمت گذاری دارو و کالاهای سلامت محور از وظیفه کنترل و تضمین کیفیت، ایمنی و اثربخشی داروها و کالاهای سلامت محور
۱۷	انتخاب مدیران وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دانشگاههای علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی و بیمه‌های پایه سلامت از میان افراد غیردینفع در حوزه درمان و بیمارستانهای خصوصی، شرکتهای دارویی و تجهیزات پزشکی

ردیف	رئوس برنامه‌های عملیاتی
۱۸	ساماندهی و تسهیل ارائه انواع خدمات فردی و گروهی داوطلبانه و خیریه اعم از خدمات درمانی، فرهنگسازی و آموزش پیشگیری، کمکهای نقدی و کالایی و پشتیبانی از بیماران از طریق ایجاد سامانه اعلام نیاز و ثبت نام داوطلبان،
۱۹	تقویت پوشش بیمه‌ای با انتقال یارانه‌های بخش بهداشت و درمان به بیمه‌های پایه
۲۰	ایجاد امکان بهره‌گیری از نظارت مردمی برای پاسداشت حقوق مراجعان و جلوگیری از تخلفات با تدوین و اعلام عمومی کدهای رفتاری ارائه دهندگان خدمات از طریق ایجاد سامانه نظارت اجتماعی و امتیازدهی مردمی به مراکز و افراد ارائه دهنده خدمات به صورت شفاف و در دسترس عموم با سازوکار ارزیابی خدمت گیرندگان در بُعد رضایت و پاسخگویی
۲۱	اعطای یارانه به مصرف کننده نهایی از مسیر بیمه ای
۲۲	پوشش هزینه‌های کمرشکن و فقرزای سلامت، بویژه برای دهک‌های پایین درآمدی، با استفاده از منابع حاصل از کنترل تقاضای القائی و به روزرسانی بسته خدمات بیمه‌های پایه
۲۳	شفاف‌سازی قواعد و فرایندهای تصمیم‌گیری در سازمان غذا و دارو و هوشمندسازی مراحل اداری مرتبط با تولید و واردات دارو و کالاهای سلامت محور و حذف حداکثری مداخله عوامل انسانی
۲۴	انتزاع شورای عالی بیمه سلامت از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، ارتقای جایگاه شورای عالی بیمه سلامت و ایجاد سازوکار فرابخشی برای تنظیم گری بیمه‌های پایه با مشارکت کلیه ذینفعان، بویژه مردم
۲۵	بازطراحی فرایند ارائه خدمت با رویکرد به کارگیری نیروهای حد واسط
۲۶	انتزاع سازمان بیمه سلامت از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و انتقال به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در راستای ایجاد نظام یکپارچه تأمین اجتماع

خلاصه سوابق علمی و تجارب کاری

سید محمد مقیمی

فرزند: سید حسام الدین متولد: ۱۳۵۰ صادره از: قم درجه علمی: استاد تمام پایه ۴۵
گروه: خط مشی گذاری دولتی دانشکده: مدیریت دانشگاه تهران

عناوین دانشگاهی

عنوان	زمان	مرکز دانشگاهی
استاد تمام	تیرماه ۱۳۹۱	گروه مدیریت دولتی دانشگاه تهران
دانشیار	خرداد ماه ۱۳۸۷	گروه مدیریت دولتی دانشگاه تهران
استادیار	اردیبهشت ۱۳۸۲	گروه مدیریت دولتی دانشگاه تهران
رئیس کرسی یونسکو	از سال ۲۰۱۰ میلادی تاکنون	کرسی یونسکو در زمینه کارآفرینی، تاسیس شده در دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران (جمهوری اسلامی ایران)

آدرس دانشکده: بزرگراه جلال آل احمد، پل گیشا (نصر)، دانشکده مدیریت دانشگاه تهران تلفن: ۶۱۱۷۶۴۰

آدرس الکترونیکی: moghimi@ut.ac.ir

۱. تحصیلات

- ۱) کارشناسی مدیریت دولتی از دانشگاه تهران (۱۳۷۳-۱۳۶۹)
- ۲) کارشناسی ارشد مدیریت مالی دولتی از دانشگاه تهران (۱۳۷۵-۱۳۷۳)
- ۳) دکتری مدیریت از دانشگاه تهران (۱۳۸۱-۱۳۷۵)

۲. زمینه‌های تخصصی

- ❖ مدیریت دولتی
- ❖ مدیریت مالی عمومی و بودجه‌ریزی دولتی
- ❖ مدیریت علوم رفتاری
- ❖ کارآفرینی
- ❖ مدیریت شهری
- ❖ مدیریت اسلامی

۳. افتخارات ملی و بین‌المللی

- ❖ پژوهشگر پراستناد یک درصد برتر جهان در مؤسسه استنادی ISC در سال ۲۰۲۳
- ❖ سرآمد نخبگان بنیاد ملی نخبگان جمهوری اسلامی ایران (گواهی شماره ۲۵۱/۳۴۰۸)
- ❖ رئیس کرسی کارآفرینی یونسکو در جمهوری اسلامی ایران (از سال ۱۳۸۹ تاکنون)
- ❖ دریافت نشان سرو و انتخاب به عنوان رئیس برتر دانشگاه‌های کشور توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در سال ۱۴۰۲
- ❖ ده دانشمند برتر Islamic Management در پایگاه اطلاعات Google Scholar با ۱۶۹۱ Citations، h-index: ۱۷ و i10-index: ۴۴
- ❖ انتخاب مقاله "Public sector managers and entrepreneurship in Islamic Republic of Iran" چاپ شده در مجله توسعه مدیریت (Journal of Management Development, Vol. 28, No. 6, 2009) به عنوان مقاله برتر سال ۲۰۱۰ در پایگاه اطلاعاتی امرالد (Highly Commended Award by Emerald Literati Network, 2010)
- ❖ مولف برتر بین‌الملل دانشگاه تهران برای چاپ دو کتاب Organizational Behavior Management: An Islamic Approach و Principles and Fundamentals of Islamic Management در انتشارات امرالد انگلستان، جشنواره بین‌الملل دانشگاه تهران و دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال ۱۳۹۸
- ❖ انتخاب کتاب مبانی کارآفرینی به عنوان بهترین اثر دهه هشتاد در ایران.
- ❖ انتخاب رساله دکتری "طراحی و تبیین مدل کارآفرینی سازمانی برای سازمان‌های غیر دولتی (NGOs) ایران" به عنوان برترین رساله دکتری سال بوسیله کمیته مشترک وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، جهاد دانشگاهی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (سال ۱۳۸۲)
- ❖ انتخاب کتاب نظریه‌های کارآفرینی به عنوان کتاب برتر، چهارمین کنفرانس بین‌المللی کارآفرینی در دانشگاه صنعتی شریف.

۴. سوابق اجرایی

- ۱) رئیس دانشگاه تهران (از سال ۱۴۰۰ تاکنون)
- ۲) معاون آموزش و برنامه‌ریزی دیوان محاسبات کشور (از سال ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰)
- ۳) عضو شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری جمهوری اسلامی ایران
- ۴) عضو شورای تحول علوم انسانی، شورای عالی انقلاب فرهنگی جمهوری اسلامی ایران
- ۵) رئیس گروه تخصصی مدیریت در شورای تحول علوم انسانی، شورای عالی انقلاب فرهنگی جمهوری اسلامی ایران
- ۶) رئیس هیأت نظارت و ارزیابی آموزش عالی استان تهران (از سال ۱۴۰۰ تاکنون)
- ۷) رئیس اجلاس چهارده دانشگاه برتر ایران (از سال ۱۴۰۰ تاکنون)
- ۸) عضو شورای گسترش آموزش عالی کشور (از سال ۱۴۰۰ تاکنون)
- ۹) معاون اداری و مالی دانشگاه تهران (از سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۲)
- ۱۰) رئیس کمیسیون مشورتی علوم انسانی دانشگاه تهران و عضو هیأت منتخب دانشگاه تهران (از سال ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۵)
- ۱۱) رئیس هیأت نظارت و ارزیابی آموزش عالی استان قم (از سال ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۵)
- ۱۲) رئیس کمیسیون بررسی موارد خاص دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی استان قم (از سال ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۵)
- ۱۳) رئیس پردیس فارابی دانشگاه تهران (از سال ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۵)
- ۱۴) عضو هیأت اجرایی جذب هیأت علمی دانشگاه تهران (از سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۲)
- ۱۵) عضو هیأت ممیزه دانشگاه تهران در دوره سیزدهم و چهاردهم و پانزدهم و شانزدهم (از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۶)
- ۱۶) عضو کمیسیون تخصصی علوم اجتماعی و رفتاری هیأت ممیزه دانشگاه تهران (از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۶)
- ۱۷) عضو هیأت ممیزه دانشگاه قم (از سال ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰)
- ۱۸) رییس شورای پذیرش و بررسی نظام پیشنهادها در دانشگاه تهران، دانشگاه تهران (از سال ۱۳۸۷ تاکنون)

- ۱۹) رئیس هیئت مدیره و مدیر عامل موسسه فرهنگی - پژوهشی تحول آفرین (۱۳۷۸ تا ۱۳۸۳)
- ۲۰) عضو هیات مدیره کارخانجات ایران مریوس (۱۳۸۰)
- ۲۱) مدیر عامل موسسه توسعه فرهنگ کارآفرینی (۱۳۷۹ تا ۱۳۸۳)
- ۲۲) رئیس گروه آسیب‌شناسی و بازآفرینی سازمانی موسسه تحقیقات و آموزش مدیریت وزارت نیرو (۴-۱۳۸۳)
- ۲۳) رئیس مرکز کارآفرینی پردیس قم دانشگاه تهران (از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۷)
- ۲۴) معاون دانشجویی و فرهنگی پردیس قم دانشگاه تهران (۸۴-۱۳۸۲)
- ۲۵) عضو کمیته جذب هیات علمی گروه کارآفرینی دانشکده مدیریت دانشگاه تهران (از سال ۱۳۸۴ تا کنون)
- ۲۶) عضو کمیته جذب هیات علمی پردیس قم دانشگاه تهران (از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۵)
- ۲۷) معاون پژوهشی پردیس قم دانشگاه تهران و عضو شورای پژوهشی دانشگاه تهران (از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۶)
- ۲۸) معاون پشتیبانی پردیس قم دانشگاه تهران (از سال ۱۳۸۶ تا ۱۳۸۷)
- ۲۹) رئیس دانشکده مدیریت پردیس قم دانشگاه تهران و عضو شورای دانشگاه تهران (از سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۵)
- ۳۰) عضو شورای سیاستگذاری پارک علم و فناوری دانشگاه تهران (از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲)

۵. کتب تالیفی

ردیف	عنوان کتاب	انتشارات	سال انتشار
۱	سازمان و مدیریت: رویکردی پژوهشی	انتشارات ترمه	چاپ اول: ۱۳۷۷؛ چاپ دوم: ۱۳۸۰؛ چاپ سوم: ۱۳۸۳؛ چاپ چهارم: ۱۳۸۵؛ چاپ هشتم: ۱۳۹۰؛ چاپ نهم: ۱۳۹۲
۲	کارآفرینی در نهادهای جامعه مدنی؛ پژوهشی ایران (NGOS) در سازمان‌های غیر دولتی	انتشارات دانشگاه تهران	چاپ اول: ۱۳۸۳؛ چاپ دوم: ۱۳۸۳؛ چاپ سوم: ۱۳۸۷
۳	اداره امور حکومت‌های محلی: مدیریت شوراها و شهرداری‌ها	انتشارات سمت و دانشکده مدیریت دانشگاه تهران	چاپ اول: ۱۳۸۲؛ چاپ دوم: ۱۳۸۶؛ چاپ چهارم: ۱۳۹۰؛ چاپ هشتم: ۱۳۹۴؛ چاپ دهم: ۱۳۹۸
۴	مدیریت تطبیقی	انتشارات نگاه دانش	چاپ اول: ۱۳۸۵؛ چاپ دوم: ۱۳۹۰؛ چاپ سوم: ۱۳۹۳؛ چاپ چهارم: ۱۳۹۵
۵	منشور مدیریت: رویکرد تطبیقی به فرمان امام علی(ع) به مالک اشتر	انتشارات مهربان	چاپ اول: ۱۳۸۰؛ چاپ دوم: ۱۳۸۵؛ چاپ سوم: ۱۳۸۶
۶	مبانی کارآفرینی	انتشارات فراندیش	چاپ اول و دوم و سوم: ۱۳۸۵؛ چاپ شانزدهم: ۱۳۹۳؛ چاپ بیست و یکم: ۱۳۹۹
۷	کارآفرینی در سازمان‌های دولتی	مرکز کارآفرینی دانشگاه تهران	چاپ اول: ۱۳۸۴؛ چاپ دوم: ۱۳۸۷
۸	نظام پیشنهادها در سازمان‌های دولتی: از تئوری تا عمل	انتشارات انجمن فرهنگی ایرانیان خارج از کشور	چاپ اول: ۱۳۸۵؛ چاپ دوم: ۱۳۸۷
۹	مباحث ویژه در مدیریت دولتی	انتشارات سمت	چاپ اول: ۱۳۸۵؛ چاپ نهم: ۱۴۰۱
۱۰	دایره المعارف کارآفرینی	انتشارات همپا	چاپ اول: ۱۳۸۷
۱۱	دولت الکترونیک کلید حکمرانی خوب	انتشارات عترت نو	چاپ اول: ۱۳۸۸
۱۲	پژوهشنامه مدیریت: مبانی سازمان و مدیریت	انتشارات راه دان	چاپ اول: ۱۳۹۰؛ چاپ سوم: ۱۳۹۴

ردیف	عنوان کتاب	انتشارات	سال انتشار
۱۳	پژوهشنامه مدیریت: مدیریت رفتار سازمانی (سطح فردی و گروهی)	انتشارات راه دان	چاپ اول: ۱۳۹۰؛ چاپ سوم: ۱۳۹۴
۱۴	پژوهشنامه مدیریت: مدیریت رفتار سازمانی (سطح سازمانی)	انتشارات راه دان	چاپ اول: ۱۳۹۰؛ چاپ سوم: ۱۳۹۴
۱۵	پژوهشنامه مدیریت: روانشناسی سازمانی	انتشارات راه دان	چاپ اول: ۱۳۹۰؛ چاپ سوم: ۱۳۹۴
۱۶	پژوهشنامه مدیریت: مدیریت منابع انسانی	انتشارات راه دان	چاپ اول: ۱۳۹۰؛ چاپ سوم: ۱۳۹۴
۱۷	پژوهشنامه مدیریت: مدیریت امور عمومی و دولتی	انتشارات راه دان	چاپ اول: ۱۳۹۰؛ چاپ سوم: ۱۳۹۴
۱۸	پژوهشنامه مدیریت: مدیریت بازرگانی	انتشارات راه دان	چاپ اول: ۱۳۹۰؛ چاپ سوم: ۱۳۹۴
۱۹	پژوهشنامه مدیریت: مدیریت مالی	انتشارات راه دان	چاپ اول: ۱۳۹۰؛ چاپ سوم: ۱۳۹۴
۲۰	پژوهشنامه مدیریت: مدیریت صنعتی	انتشارات راه دان	چاپ اول: ۱۳۹۰؛ چاپ سوم: ۱۳۹۴
۲۱	پژوهشنامه مدیریت: مدیریت دانش و فناوری اطلاعات	انتشارات راه دان	چاپ اول: ۱۳۹۰؛ چاپ سوم: ۱۳۹۴
۲۲	پژوهشنامه مدیریت: مدیریت استراتژیک و کارآفرینی	انتشارات راه دان	چاپ اول: ۱۳۹۰؛ چاپ سوم: ۱۳۹۴
۲۳	پژوهشنامه مدیریت: مدیریت آموزشی	انتشارات راه دان	چاپ اول: ۱۳۹۰؛ چاپ سوم: ۱۳۹۴
۲۴	نظام‌های اداری تطبیقی پیشرفته	انتشارات نگاه دانش	چاپ اول: ۱۳۹۰؛ چاپ سوم: ۱۳۹۳
۲۵	بازاریابی خدمات بانکی	انتشارات دانشگاه تهران	چاپ اول: ۱۳۹۰؛ چاپ سوم: ۱۳۹۷
۲۶	مبانی سازمان و مدیریت	انتشارات راه دان	چاپ اول: ۱۳۹۳؛ چاپ سوم: ۱۳۹۵؛ چاپ چهارم: ۱۳۹۵؛ چاپ ششم: ۱۳۹۹؛ چاپ هشتم: ۱۴۰۲
۲۷	نظریه‌های کارآفرینی	انتشارات دانشگاه تهران	چاپ اول: ۱۳۹۲؛ چاپ هشتم: ۱۴۰۰
۲۸	اصول و مبانی مدیریت از دیدگاه اسلام	انتشارات راه دان	چاپ اول: ۱۳۹۴؛ چاپ دوم: ۱۳۹۴؛ چاپ سوم: ۱۳۹۵؛ چاپ ششم: ۱۳۹۹؛ چاپ نهم: ۱۴۰۲
۲۹	بودجه‌ریزی دولتی: نظریه‌ها، اصول و کاربردها از تنظیم تا کنترل	انتشارات راه دان	چاپ اول: ۱۳۹۶، چاپ دوم: ۱۳۹۹؛ چاپ سوم: ۱۴۰۱
۳۰	بحران شناسی	سازمان پیشگیری و بحران شهرداری تهران	چاپ اول: ۱۳۹۹
۳۱	چرخه حیات بلایا و بحران	سازمان پیشگیری و بحران شهرداری تهران	چاپ اول: ۱۳۹۹
۳۲	حکمرانی بحران و بلایا	سازمان پیشگیری و بحران شهرداری تهران	چاپ اول: ۱۳۹۹
۳۳	مدیریت بحران سازمانی	سازمان پیشگیری و بحران شهرداری تهران	چاپ اول: ۱۳۹۹
۳۴	تاب آوری بلایا و بحران	سازمان پیشگیری و بحران شهرداری تهران	چاپ اول: ۱۴۰۰
۳۵	ارتباطات بحران	سازمان پیشگیری و بحران شهرداری تهران	چاپ اول: ۱۴۰۰

ردیف	عنوان کتاب	انتشارات	سال انتشار
۳۶	مهارت‌های ارتباطات بحران	سازمان پیشگیری و بحران شهرداری تهران	چاپ اول: ۱۴۰۰
۳۷	ارتباطات رهبری بحران	سازمان پیشگیری و بحران شهرداری تهران	چاپ اول: ۱۴۰۰
۳۸	ارتباطات رسانه‌ای در بحران	سازمان پیشگیری و بحران شهرداری تهران	چاپ اول: ۱۴۰۰
۳۹	رهبری اخلاص مدار؛ جوهره مکتب شهید سلیمانی	انتشارات راه دان	چاپ اول: ۱۳۹۹؛ چاپ دوم ۱۴۰۰
۴۰	پیشگامان مدیریت دولتی	انتشارات سمت	چاپ اول: ۱۴۰۰
۴۱	روایتی از مدیریت میدانی نبرد فرهنگی و رسانه‌ای در نماد آموزش عالی	انتشارات دانشگاه تهران	چاپ اول: ۱۴۰۱
۴۲	الگوی مدیریت توسعه و پیشرفت مبتنی بر اندیشه امام خمینی (ره)	مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت	چاپ اول: ۱۴۰۲
۴۳	مدیریت تغییر، بهبود و تحول سازمانی	انتشارات سمت	چاپ اول: ۱۴۰۳
۴۴	Organizational Behaviour Management: An Islamic Approach	Emerald Publishing	2019
۴۵	Principles and Fundamentals of Islamic Management	Emerald Publishing	2019

۶. سوابق تدریس در دانشگاه تهران از سال ۱۳۷۸

- ❖ بررسی روابط فرد و سازمان (دکتری مدیریت دولتی)
- ❖ مبانی و تئوری‌های مدیریت دولتی (دکتری حقوق عمومی)
- ❖ سمینار بهره‌وری در دولت (دکتری مدیریت دولتی)
- ❖ مبانی فلسفی تئوری‌های سازمان و مدیریت (دکتری مدیریت)
- ❖ مدیریت تطبیقی پیشرفته (دکتری مدیریت توسعه)
- ❖ مبانی فلسفی مدیریت از دیدگاه اسلام (دکتری مدیریت)
- ❖ سمینار کارآفرینی (دکتری کارآفرینی)
- ❖ بررسی مسائل مدیریت دولتی (کارشناسی ارشد مدیریت دولتی)
- ❖ سمینار تحقیقی در سازمان‌های اداری (کارشناسی ارشد مدیریت دولتی)
- ❖ نظام‌های اداری تطبیقی پیشرفته (کارشناسی ارشد مدیریت دولتی)
- ❖ تئوری‌های مدیریت پیشرفته (کارشناسی ارشد مدیریت)
- ❖ سمینار در مسائل رفتاری (کارشناسی ارشد مدیریت دولتی)
- ❖ بررسی مسائل جاری مدیریت اجرایی (کارشناسی ارشد مدیریت اجرایی)
- ❖ مهارت‌های عمومی مدیریت (کارشناسی ارشد مدیریت اجرایی)
- ❖ اصول و مفروضات مدیریت اسلامی (کارشناسی ارشد مدیریت سازمان‌های دولتی)
- ❖ مبانی سازمان و مدیریت (کارشناسی مدیریت)
- ❖ مباحث ویژه مدیریت دولتی (کارشناسی مدیریت دولتی)
- ❖ مدیریت رفتار سازمانی (کارشناسی مدیریت)
- ❖ مدیریت توسعه (کارشناسی مدیریت دولتی)
- ❖ مبانی مدیریت دولتی (کارشناسی مدیریت دولتی)

- ❖ مدیریت تطبیقی (کارشناسی مدیریت دولتی)
- ❖ بودجه‌ریزی دولتی (کارشناسی و کارشناسی ارشد حسابداری و مدیریت دولتی)
- ❖ مدیریت منابع انسانی (کارشناسی مدیریت)
- ❖ مدیریت سازمان‌های محلی و شهرداری‌ها (کارشناسی مدیریت دولتی)

۷. مقالات تالیفی

۷-۱. مقالات چاپ شده در مجلات علمی - پژوهشی (ISC)

۱. سیدمحمد مقیمی؛ اسماعیل قادری، "بررسی مهارت‌های کارآفرینانه مدیران و اثربخشی سازمانی در کسب و کارهای کوچک و متوسط (SMEs)"، دانش مدیریت، شماره ۷۹، سال ۱۳۸۷.
۲. سیدمحمد مقیمی؛ حسین خنیفر؛ مهلا عربی خوان، "بررسی ارتباط بین سبک شخصیت و اثربخشی مدیریت در مدیران سازمان‌های دولتی"، مدیریت دولتی، شماره ۱۸، سال ۱۳۸۷.
۳. سیدمحمد مقیمی، "روش مورد کاوی و کاربردهای آن در علوم انسانی"، فصلنامه حوزه و دانشگاه، شماره ۵۰، سال ۱۳۸۶.
۴. مجتبی امیری؛ سیدمحمد مقیمی؛ فاطمه قربانی، "چالش‌ها موانع و سازوکارهای نظام بودجه‌ریزی در آموزش عالی: مطالعه موردی: دانشگاه تهران"، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۱۷، سال ۱۳۸۹.
۵. اسداله کردناییج؛ سیدمحمد مقیمی؛ سوسن قناتی؛ حمید رضا یزدانی، "بررسی رابطه بین عناصر ساختار سازمانی و فرهنگ کارآفرینانه در دانشگاه تهران"، مدیریت دولتی، شماره ۱۸، سال ۱۳۸۸.
۶. حسین خنیفر؛ سیدمحمد مقیمی، "درآمدی بر فلسفه اخلاق در سازمان (مطالعه موردی: منشورهای اخلاقی)"، پژوهش‌های فلسفی-کلامی، شماره ۴۱، سال ۱۳۸۸.
۷. حسین خنیفر؛ سیدمحمد مقیمی؛ غلامرضا جندقی؛ نفیسه زروندی، "بررسی رابطه بین مولفه‌های اعتماد و تعهد سازمانی کارکنان قم در سازمان‌های جهاد کشاورزی و آموزش و پرورش استان قم"، مدیریت دولتی، شماره ۲، سال ۱۳۸۸.
۸. امیر علم بیگی؛ ایرج ملک محمدی؛ سیدمحمد مقیمی، "بررسی عوامل سازمانی موثر بر توسعه کارآفرینی سازمانی در سازمان ترویج کشاورزی"، مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، شماره 40(1)، سال ۱۳۸۸.
۹. امیر علم بیگی؛ ایرج ملک محمدی؛ سیدمحمد مقیمی، "تحلیل عاملی مولفه‌های ارتباطی و اطلاعاتی (ICT) مرتبط با توسعه کارآفرینی سازمانی در سازمان ترویج کشاورزی ایران"، اقتصاد و توسعه کشاورزی، شماره 23(1)، سال ۱۳۸۸.
۱۰. سیدمحمد مقیمی؛ محمود احمدپور داریانی، "آموزش کارآفرینی در کسب و کارهای کوچک و متوسط ایران نیازها و راهکارها"، فصلنامه علمی-پژوهشی توسعه کارآفرینی، شماره ۱۸، سال ۱۳۸۷.
۱۱. سیدمحمد مقیمی، "اخلاق سازمانی؛ جوهره فرهنگ سازمانی کارآمد"، فرهنگ مدیریت، شماره ۱۷، سال ۱۳۸۷.
۱۲. سیدمحمد مقیمی؛ امیر حسین رهبر؛ حسن اسلامی، "معنویت سازمانی و تاثیر آن در خلاقیت کارکنان رویکردی تطبیقی"، اخلاق در علوم و فناوری، شماره ۳ و ۴، سال ۱۳۸۶.
۱۳. سیدمحمد مقیمی؛ رضا مقدم، "بررسی ارتباط بین ویژگی‌های رفتاری و سبک‌های ارتباطی کارآفرینان در صنایع غذایی استان قم"، فرهنگ مدیریت، شماره ۱۶، سال ۱۳۸۶.
۱۴. سیدمحمد مقیمی؛ مریم روستا؛ محمد مهدی حیدری، "بررسی ارتباط میان کارآفرینی اجتماعی و اثربخشی عملکرد در سازمان‌های غیردولتی زنان"، انجمن ایرانی مطالعات زنان، شماره ۲، سال ۱۳۸۶.
۱۵. علم بیگی امیر؛ ملک محمدی ایرج؛ مقیمی سیدمحمد، "تحلیل مسیر اثرات مولفه‌های فناوری ارتباطی و اطلاعاتی در توسعه کارآفرینی سازمانی در سازمان ترویج کشاورزی ایران، تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران (علوم کشاورزی ایران)، شماره 40(۲)، سال ۱۳۸۸.
۱۶. الوانی سیدمهدی؛ مقیمی سیدمحمد؛ حفیظی روح اله؛ حمیدی زاده علی، "سنجش و مقایسه کیفیت خدمات در شعب بانک ملی شهر اصفهان با استفاده از مقیاس سیستمی - مبادله‌ای کیفیت خدمات بانکی (SYSTRA-SQ)"، مدیریت فرهنگ سازمانی، شماره ۲۰، سال ۱۳۸۸.
۱۷. سیدسعید هاشمی؛ سیدحسن مطیعی لنگرودی؛ مجتبی قدیری محصوم؛ محمدرضا رضوانی؛ سید محمد مقیمی "تبیین نقش دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی در توسعه کارآفرینی روستایی (مطالعه موردی: بهاباد استان یزد)" پژوهش‌های روستائی، شماره ۲(۱)، سال ۱۳۹۰.
۱۸. مقیمی سیدمحمد؛ سیدامیری نادر، "عوامل موثر بر رشد و توسعه شرکت‌های خانوادگی استان تهران: پژوهشی در دو صنعت نساجی و نفت"، فصلنامه علوم مدیریت ایران، شماره ۱۸، سال ۱۳۸۹.

۱۹. خنیفر حسین؛ مقیمی سیدمحمد؛ جندقی غلام رضا؛ طاهری فاطمه؛ سیار ابوالقاسم، "شناخت شخصیت مدیران؛ لازمه مدیریت رفتار سازمانی (مطالعه موردی مدل پنج عاملی (Big-5) در دانشگاه علوم پزشکی قم، مدیریت سلامت، مدیریت سلامت، شماره ۱۲، سال ۱۳۸۸.
۲۰. سید محمد مقیمی؛ اصغر صدیق‌زاده؛ احمد جعفرزاده کوچکی؛ عزت نظری، "تأثیر عوامل محیطی بر تجاری‌سازی ایده‌ها و نتایج تحقیقات"، مطالعات مدیریت راهبردی، شماره ۲، سال ۱۳۸۹.
۲۱. توجرح حسن زاده ثمرین؛ سید محمد مقیمی، "اثر سرمایه اجتماعی بر تعالی سازمانی"، مطالعات مدیریت راهبردی، شماره ۳، سال ۱۳۸۹.
۲۲. محمد حسن رحمتی؛ سید محمد مقیمی؛ سید مهدی الوانی، "تحلیل نظام خط‌مشی‌گذاری برای آموزش غیررسمی کارآفرینی در ایران"، فصلنامه علمی-پژوهشی توسعه کارآفرینی شماره ۹، سال ۱۳۸۹.
۲۳. سیدمحمد مقیمی؛ روح ا... حفیظی، "مدیریت عملکرد و رابطه آن با کیفیت خدمات در شعب بانک ملی شهر اصفهان"، مدیریت بازرگانی، شماره ۳، سال ۱۳۸۸.
۲۴. سیدمحمد مقیمی، "طراحی و تبیین الگوی مدیریت تضاد بر مبنای اندیشه‌های امام خمینی (ره)"، مدیریت اسلامی، سال نوزدهم، شماره ۱، سال ۱۳۹۰.
۲۵. سیدمحمد مقیمی، "سنجش شاخص‌های حکمرانی خوب و نقش دولت الکترونیک در ارتقای آن"، مدیریت فناوری اطلاعات، سال سوم، شماره ۸، سال ۱۳۹۰.
۲۶. سیدمحمد مقیمی، غلامرضا طالقانی، قاسم رمضانپور نرگسی، علی داوری، "ارزیابی پیش‌برندگی سیاست‌های کلان و خرد توسعه کارآفرینی کشور"، مدیریت بازرگانی، سال سوم، شماره ۸، سال ۱۳۹۰.
۲۷. شیر مراد مرزبان، سیدمحمد مقیمی، "تأثیر جو کارآفرینی سازمانی بر رفتار کارآفرینانه مدیران"، فصلنامه اقتصاد و تجارت نوین، سال ششم، شماره ۲۱ و ۲۲، سال ۱۳۸۹.
۲۸. عباس نیک‌نژاد، سیدمحمد مقیمی، طاهر روش‌نندل، "شناسایی الگوی کارآفرینی رسانه‌ای برای کسب و کارهای رسانه‌های دیجیتال کشور"، توسعه کارآفرینی، سال چهارم، شماره ۱۵، سال ۱۳۹۱.
۲۹. فاطمه وفاپی، سیدمحمد مقیمی، "ارتباط کارآمدی سامانه الکترونیکی فرایندهای اداری و کارآفرینی درون سازمانی دانشگاه تهران"، فصلنامه اقتصاد و تجارت نوین، سال ششم، شماره ۲۱ و ۲۲، سال ۱۳۸۹.
۳۰. سیدمحمد مقیمی، "الگوی مدیریت توسعه بر مبنای ارزش‌های اسلامی: سیری در دیدگاه‌های امام خمینی (ره)"، مدیریت دولتی، شماره ۸، سال ۱۳۹۰.
۳۱. سیدمحمد مقیمی - علی اصغر پورعزت - حسن دانایی‌فرد - حیدر احمدی، "تبیین عناصر حکمرانی خوب در سیاست‌گذاری نظام بودجه‌ریزی کشور"، مجله علمی-پژوهشی مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی، دوره ۶، شماره ۲۱، زمستان ۱۳۹۵، صفحه ۳۱-۵۲.
۳۲. امینی، علیرضا؛ مقیمی، سیدمحمد؛ "استعاره پردازی رفتاری کارکنان در سازمان‌های دولتی ایران"، مجله علمی-پژوهشی مدیریت سازمان‌های دولتی، زمستان ۱۳۹۵، شماره ۱۷.
۳۳. ابراهیمی، الهام؛ قلی‌پور، آرین؛ مقیمی، سید محمد؛ قالیباف اصل، حسن؛ "تحلیل و سنجش ریسک‌های منابع انسانی با به‌کارگیری تکنیک‌های دیمتل فازی و مشابهت فازی"، مجله علمی-پژوهشی مدیریت فرهنگ سازمانی، بهار ۱۳۹۶، دوره پانزدهم، شماره ۱.
۳۴. مقیمی، سید محمد؛ غفاری، رحمان؛ "پایبندی مدیران به اخلاق، و مدیریت شایعه در سازمان‌های دولتی ایران"، مجله علمی-پژوهشی مدیریت فرهنگ سازمانی، بهار ۱۳۹۵، دوره چهاردهم، شماره ۱.
۳۵. ابراهیمی، الهام؛ قلی‌پور، آرین؛ مقیمی، سید محمد؛ قالیباف اصل، حسن؛ طراحی و تبیین چارچوبی برای شناسایی و دسته‌بندی ریسک‌های منابع انسانی: کاربرد رویکرد کیفی"، مجله علمی-پژوهشی پژوهش‌های مدیریت منابع انسانی، تابستان ۱۳۹۴، سال هفتم، شماره ۲.
۳۶. سیدجوادین، سید رضا؛ مقیمی، سید محمد؛ سیدامیری، نادر؛ "بازاریابی کارآفرینانه کسب و کارهای کوچک و متوسط صنعت فناوری اطلاعات با رویکرد نظریه زمینه‌ای کلاسیک"، مجله علمی-پژوهشی مدیریت بازرگانی، ۱۳۹۴، دوره هفتم، شماره ۱.
۳۷. جعفری، توحید؛ مقیمی، سید محمد؛ "بررسی رابطه نگرش‌های فرهنگی و خلاقیت کارکنان"، مجله علمی-پژوهشی مدیریت فرهنگ سازمانی، پاییز ۱۳۹۳، دوره دوازدهم، شماره ۳.
۳۸. مقیمی، سید محمد؛ قلی‌پور، آرین؛ جواهری زاده، ابراهیم؛ "شناسایی و رتبه‌بندی شاخص‌های کارکنان کلیدی در راستای مدیریت استعدادها سازمانی"، مجله علمی-پژوهشی پژوهش‌های مدیریت منابع انسانی، پاییز ۱۳۹۳، سال ششم، شماره ۳.

۳۹. جواهری زاده، ابراهیم؛ مقیمی، سید محمد؛ قلی پور، آرین؛ طهماسبی، رضا؛ "مدیریت استعدادهای سازمانی: شناسایی شاخص‌ها و ویژگی‌های کارکنان کلیدی"، مجله علمی-پژوهشی مدیریت فرهنگ سازمانی، تابستان ۱۳۹۳، دوره دوازدهم، شماره ۲.
۴۰. مقیمی، سید محمد؛ زالی، محمد رضا؛ مرزبان، شیرمرد؛ "بررسی رفتار کارآفرینانه مدیران میانی دانشگاه تهران"، مجله علمی-پژوهشی پژوهشنامه‌ی مدیریت اجرایی، بهار ۱۳۹۳، سال ششم، شماره ۱۱.
۴۱. مقیمی، سید محمد؛ حسین زاده، ماشاالله؛ "ارائه مدلی برای بررسی تاثیر فناوری اطلاعات بر بهره‌وری سازمانی با رویکرد فرایندگرا مطالعه در صنایع استان فارس"، مجله علمی-پژوهشی مدیریت فناوری اطلاعات، زمستان ۱۳۹۲، شماره ۱۷.
۴۲. زارعی متین، حسن؛ مقیمی، سید محمد؛ غفوریان یاورپناه، هادی؛ "تحلیل رابطه فرهنگ سازمانی کارآفرینانه و هوش عاطفی"، مجله علمی-پژوهشی مدیریت فرهنگ سازمانی، زمستان ۱۳۹۲، دوره یازدهم، شماره ۴.
۴۳. نیک نژاد، عباس؛ مقیمی، سید محمد؛ روشن دل اربطانی، طاهر؛ "شناسایی چارچوب کسب و کار رسانه‌های دیجیتال مبتنی بر اینترنت در ایران"، مجله علمی-پژوهشی پژوهش‌های ارتباطی، پاییز ۱۳۹۲، شماره ۳.
۴۴. زارعی متین، حسن؛ مقیمی، سید محمد؛ جندقی، غلام رضا؛ ایمانی، عبدالمجید؛ "مطالعه رابطه بین فرهنگ سازمانی کارآفرینانه و جهت‌گیری کارآفرینانه: مطالعه شرکت‌های کوچک و متوسط"، مجله علمی-پژوهشی پژوهش‌های مدیریت عمومی، پاییز ۱۳۹۲، سال ششم، شماره ۲۱.
۴۵. حیدری، مهدیه؛ مقیمی، سید محمد؛ خنیفر، حسین؛ بررسی عوامل حیاتی موفقیت در پیاده‌سازی مدیریت دانش"، مجله علمی-پژوهشی مدیریت فرهنگ سازمانی، بهار ۱۳۹۲، دوره یازدهم، شماره ۱.
۴۶. مقیمی، سید محمد؛ علم بیگی، امیر؛ "بررسی نقش عملکرد شبکه‌های NGOs محیط زیستی بر اقدامات کارآفرینانه در NGOs محیط زیستی ایران"، مجله علمی-پژوهشی محیط‌شناسی، بهار ۱۳۹۲، دوره سی و نهم، شماره ۶۵.
۴۷. رضائی تبار، رضا؛ زارع، حمید؛ مقیمی، سید محمد؛ "الگوی تعاملی توانمندسازی از طریق مشارکت‌های اجتماعی در کمیته امداد امام خمینی با رویکرد مسجد محوری"، مجله علمی-پژوهشی مدیریت اسلامی، پاییز و زمستان ۱۳۹۱، شماره ۴.
۴۸. منوریان، عباس؛ مقیمی، سید محمد؛ موحدی، مسعود؛ حسین زاده، ماشاالله؛ "تبیین خط مشی گذاری توسعه‌ی صادرات بنگاه‌های کوچک و متوسط با استفاده از راهبرد نظریه پردازی داده بنیاد"، مجله علمی-پژوهشی مدیریت دولتی (دانشگاه تهران)، پاییز ۱۳۹۱، شماره ۱۱.
۴۹. اصغری صارم، علی؛ مقیمی، سید محمد؛ منوریان، عباس؛ "شناسایی موانع تدوین استراتژی‌های کارکردی منابع انسانی"، مجله علمی-پژوهشی چشم انداز مدیریت دولتی، بهار ۱۳۹۱، شماره ۹.
۵۰. مقیمی، سید محمد؛ امامی، فرزانه؛ کاظمی، معصومه؛ "ارزیابی و اولویت بندی شاخصه‌های سرمایه اجتماعی و تاثیر آن بر عملکرد سازمانی در نظام دانشگاهی مجله علمی-پژوهشی مدیریت فرهنگ سازمانی، پاییز و زمستان ۱۳۹۰، شماره ۲۴.
۵۱. مقیمی، سید محمد؛ صدیق زاده، اصغر؛ جعفر زاده کوچکی، احمد؛ نظری، عزت؛ "تأثیر عوامل محیطی بر تجاری‌سازی ایده‌ها و نتایج تحقیقات مجله علمی-پژوهشی مطالعات مدیریت راهبردی، تابستان ۱۳۸۹، شماره ۲.
۵۲. حسین خنیفر، سید محمد مقیمی، غلامرضا جندقی، فاطمه طاهری، "بررسی رابطه بین میزان گرایش به تیم‌سازی و شخصیت مدیران بر اساس مدل پنج عاملی (Big-5) در سازمان‌های منتخب"، مجله علمی-پژوهشی دو فصلنامه راهبردهای بازرگانی، دوره ۲، شماره ۲ - پاییز و زمستان ۱۳۹۱.
۵۳. مقیمی، سید محمد؛ حسین زاده، ماشاالله؛ "ارائه مدلی برای بررسی تاثیر فناوری اطلاعات بر بهره‌وری سازمانی با رویکرد فرایندگرا مطالعه در صنایع استان فارس"، مجله علمی-پژوهشی مدیریت فناوری اطلاعات، زمستان ۱۳۹۲، شماره ۱۷.
۵۴. رحمان غفاری، سید محمد مقیمی، علی اصغر پورعزت، "الگوی مناسب خط مشی گذاری حکومت‌های اسلامی مبتنی بر آینده موعود"، مجله علمی-پژوهشی مدیریت اسلامی، سال ۲۴، تابستان ۱۳۹۵، شماره ۲.
۵۵. ابوالحسن فقیهی؛ آرین قلی پور؛ سید محمد مقیمی؛ ندا محمداسماعیلی؛ "طراحی و اجرای سازوکارهای نهادینه‌سازی ارزش‌ها در شرکت‌های هلدینگ: مطالعه‌ای در گروه مپنا"، مجله علمی-پژوهشی فصلنامه علوم مدیریت ایران، دوره ۱۰، شماره ۳۷، بهار ۱۳۹۴.
۵۶. سید محمد مقیمی و رحمان غفاری، "اخلاق در دولت: آگریوماتیزه کردن اخلاق در سازمان‌های دولتی، مجله علمی-پژوهشی پژوهش‌های مدیریت عمومی، سال نهم، پاییز ۱۳۹۵، شماره ۳۳.
۵۷. مقیمی سید محمد، "تحول فرهنگ مدیریت دولتی از فرهنگ بوروکراتیک به فرهنگ کارآفرینانه (مطالعه موردی: ستاد مرکزی وزارت نیرو)"، مجله علمی-پژوهشی راهبردهای بازرگانی (دانشور رفتار سابق) ۱۳۸۹؛ ۱(۴۱): ۲۹۳-۳۱۰.

۵۸. مقیمی، سیدمحمد و توحید جعفری. "بررسی رابطه نگرش‌های فرهنگی و خلاقیت کارکنان." مدیریت فرهنگ سازمانی ۱۲، ۳ (۱۳۹۳): ۵۶۹-۵۸۸.
۵۹. مقیمی، سیدمحمد. "سخن سردبیر: مدیریت شایعات." مدیریت اسلامی (دانشگاه امام حسین) ۲۴، ۱ (۱۳۹۵): ۹-۵.
۶۰. مقیمی، سیدمحمد و رحمان غفاری. "پایبندی مدیران به اخلاق، و مدیریت شایعه در سازمان‌های دولتی ایران." مدیریت فرهنگ سازمانی ۱۴، ۱ (۱۳۹۵): ۱-۲۶.
۶۱. مقیمی، سیدمحمد. "سخن سردبیر: آسیب‌شناسی پیروان ناکارآمد" مدیریت اسلامی (دانشگاه امام حسین) ۲۴، ۲ (۱۳۹۵): ۹-۵.
۶۲. مقیمی، سیدمحمد. "فرهنگ سازمانی عاشورایی." مدیریت اسلامی (دانشگاه امام حسین) ۲۴، ۳ (۱۳۹۵): ۵-۱۱.
۶۳. مقیمی، سیدمحمد، علی اصغر پورعزت، حسن دانایی فرد، و حیدر احمدی. "تبیین عناصر حکمرانی خوب در سیاستگذاری نظام بودجه‌ریزی کشور." مطالعات راهبردی سیاست گذاری عمومی ۶، ۲۱ (۱۳۹۵): ۳۱-۵۲.
۶۴. مقیمی، سیدمحمد. "سخن سردبیر: اصل مسئولیت و پاسخگویی." مدیریت اسلامی (دانشگاه امام حسین) ۲۴، ۴ (۱۳۹۵).
۶۵. امینی، علیرضا و سیدمحمد مقیمی. "استعاره پردازی رفتاری کارکنان در سازمان‌های دولتی ایران." مدیریت سازمان‌های دولتی ۵، ۱ (۱۳۹۵): ۳۲-۱۳.
۶۶. مقیمی، سیدمحمد، علی اصغر پورعزت، حسن دانایی فرد و حیدر احمدی. "طراحی و تبیین مدل بودجه بندی بر اساس شاخص‌های حکمرانی خوب در ایران." فصلنامه مدیریت دولتی ۸، ۴ (۱۳۹۵): ۶۴۵-۶۶۵.
۶۷. مقیمی، سیدمحمد. "سخن سردبیر: مختصات مدیریت رحمانی به عنوان سبک غالب در مدیریت نبوی." مدیریت اسلامی (دانشگاه امام حسین) ۲۵، ۳ (۱۳۹۶): ۵-۲۰.
۶۸. محسن کشاورز؛ سید محمد مقیمی؛ محمد ابویی اردکان؛ محمد رحیم عیوضی، "ارائه چارچوب آینده‌نگاری شرکتی مبتنی بر سناریوپردازی در راستای ارتقای مدیریت نوآوری (مورد مطالعه: صنایع هوا و فضا)"، آینده پژوهی دفاعی، دوره ۲، شماره ۵، تابستان ۱۳۹۶.
۶۹. مقیمی، سیدمحمد و روح الله علیخان گرگانی. "چارچوبی برای تدوین آیین نامه نظام جامع بازرسی شهرداری‌های کلان شهرهای ایران." مدیریت فرهنگ سازمانی ۱۶، ۱ (۱۳۹۷): ۳۱-۶۵.
۷۰. مقیمی، سیدمحمد. رهبری اخلاص مدار؛ جوهره مکتب شهید سلیمانی، مدیریت اسلامی (دانشگاه امام حسین)، سال ۲۸، شماره ۴، سال ۱۳۹۹.
۷۱. مقیمی سیدمحمد، ساغروانی سیما (۱۳۹۹). تعادل نامتقارن در بستر سازمان‌های مردم نهاد، مدیریت فرهنگ سازمانی، سال ۱۸، شماره ۴
۷۲. مقیمی سیدمحمد (۱۳۹۹). حکمرانی بحران در جهان اسلام بر مبنای تعاون محوری، مدیریت اسلامی (دانشگاه امام حسین)، ۲۸(۲).
۷۳. مقیمی سیدمحمد (۱۳۹۹). شهید دکتر چمران، الگویی برای سبک مدیریت آتش به اختیار، مدیریت اسلامی (دانشگاه امام حسین)، ۲۸(۱).
۷۴. مقیمی سیدمحمد، سیدجوادین سیدرضا و ذبیح زاده (۱۳۹۸). طراحی و تفسیر الگوی پیاده‌سازی مدیریت منابع انسانی جهادی فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج، ۲۲(۸۴).
۷۵. مقیمی سیدمحمد (۱۳۹۸). اعتماد عمومی در مدیریت دولتی بر مبنای آموزه‌های نامه ۲۵ نهج البلاغه، مدیریت اسلامی (دانشگاه امام حسین)، ۲۷(۱).
۷۶. مقیمی سیدمحمد، خنیفر حسین، اردی بهشت محمدمهدی، شریفی سیدمهدی (۱۳۹۸). ارائه الگوی آموزش مهارت محور برای توسعه کارآفرینی رسانه ای، توسعه کارآفرینی، ۱۱(۴).
۷۷. مقیمی سیدمحمد (۱۳۹۷). مدیریت در شرایط فتنه مبتنی بر آموزه‌های نهج البلاغه، مدیریت اسلامی (دانشگاه امام حسین)، ۲۶(۴).
۷۸. مقیمی سیدمحمد (۱۳۹۷). سخن سردبیر: بیانیه گام دوم، رهنامه پیشرفت ایرانی-اسلامی، مدیریت اسلامی (دانشگاه امام حسین)، ۲۶(۳).
۷۹. قلم بر محمدامین، مقیمی سیدمحمد، حسینی سید محمود، ثقفی فاطمه (۱۳۹۶). طراحی ماتریس جذابیت مداخله (مطالعه موردی: تحلیل بازیگران مداخله گر در سوریه)، فصلنامه آینده پژوهی دفاعی، ۲(۷)، ۷۵-۵۵.
۸۰. مقیمی سیدمحمد (۱۳۹۸). سخن سردبیر (مدیریت بحران بر مبنای عذرخواهی به سبک سردار حاجی‌زاده)، دوره ۲۷، شماره ۴.
۸۱. عبدالله زاده امیرحسین، مقیمی سیدمحمد و مزاری ابراهیم (۱۴۰۳). مفهوم‌پردازی رهبری ایثارگرانه در سازمان‌های عمومی: رویکردی مبتنی بر نظریه داده‌بنیاد، پژوهشنامه مطالعات وقف و امور خیریه، دوره ۱، شماره ۲.

۸۲. اعظمی امیر، مقیمی سیدمحمد و نرگسیان عباس (۱۴۰۲)، ارائه چارچوب ارزیابی تأثیرات تنظیم‌گری با رویکرد فراترکیب مدیریت فرهنگ سازمانی دوره ۲۱، شماره ۳.
۸۳. بیگی وحید، ابویی اردکان محمد، مقیمی سیدمحمد و نوبخت محمد باقر (۱۴۰۲)، طراحی مدل حکمرانی شرکت‌های دولتی در چارچوب سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، فصلنامه مدیریت دولتی، دوره ۱۵، شماره ۱.
۸۴. علیزاده سحر، امیری مجتبی، مقیمی سیدمحمد، عابدی جعفری حسن (۱۴۰۱)، ارائه الگوی سلامت سازمانی با استفاده از مرور نظام مند فرا ترکیب، مجله دانشکده پزشکی مشهد، دوره ۴، شماره ۶۵.
۸۵. مقیمی سیدمحمد، رهبر فرهاد، یزدانی حمیدرضا، مقدم فر سعیدرضا (۱۴۰۱)، معرفی "تاب‌آوری سازمانی در برابر فساد"، به‌عنوان مفهومی نو در ادبیات ضد فساد: تحلیل مفهوم، مطالعات رفتار سازمانی.
۸۶. مقدم فر سعیدرضا، مقیمی سیدمحمد، رهبر فرهاد، یزدانی حمیدرضا (۱۴۰۱)، ارائه چارچوب مفهومی تبیین تاب‌آوری سازمانی در برابر فساد در سازمان‌های اقتصادی دولتی ایران با الهام از هستی‌شناسی رئالیسم انتقادی، فصلنامه مدیریت دولتی، دوره ۱۴، شماره ۱.
۸۷. قرباغی میثم، مقیمی سیدمحمد، لطیفی میثم (۱۴۰۰)، فراترکیب مطالعات اجرای خط مشی عمومی در ایران، فصلنامه سیاستگذاری عمومی، دوره ۷، شماره ۳.
۸۸. مقیمی سیدمحمد، پورعزت علی اصغر، خنیفر حسین، عبدالله زاده امیرحسین (۱۴۰۰)، واکاوی پدیدارشناختی اینترگری مدیران جهادی فصلنامه، مطالعات راهبردی بسیج، دوره ۲۴، شماره ۹۱.
۸۹. ابویی اردکان محمد، عبادی نغمه، مقیمی سیدمحمد، یزدانی حمیدرضا (۱۴۰۰)، بررسی تجربی روش هم‌سویی اقدام‌های منابع انسانی با استراتژی سازمان، فصلنامه مدیریت دولتی، دوره ۱۳، شماره ۲.
۹۰. ذکی یاشار، قالیباف محمد باقر، بدیعی ازندهای مرجان، موسوی فرد سید رحمت‌الله، مقیمی سیدمحمد (۱۴۰۰)، طراحی چارچوب مفهومی بنیان‌های سازماندهی سیاسی فضا در مقیاس جهانی مجله پژوهش‌های جغرافیای سیاسی، دوره ۲۱، شماره ۶.
۹۱. مقیمی سیدمحمد، ساغروانی سیما (۱۳۹۹)، تعادل نامتقارن در بستر سازمان‌های مردم‌نهاد، فصلنامه مدیریت فرهنگ سازمانی، دوره ۱۸، شماره ۴.
۹۲. مقیمی سیدمحمد، پورعزت علی اصغر، لطیفی میثم، ابراهیمی امید (۱۴۰۰)، ارائه مدلی جامع از مشارکت خبرگان و تشکل‌های مردم‌نهاد در مدیریت عملکرد بخش عمومی، فصلنامه مدیریت دولتی، دوره ۱۳، شماره ۱.
۹۳. مهران‌کاوه، مقیمی سیدمحمد و اسکندری قربان (۱۳۹۸)، «بررسی چالش‌ها و ضعف‌های دیوان محاسبات کشور در نظارت بر بخش بانکی و راهکارهای رفع آن، دانش حسابرسی، شماره ۷۷.
۹۴. ربیعی محدثه، مقیمی سیدمحمد، عباسی طیبه (۱۴۰۲)، بررسی چالش‌ها و ارائه راه کار برای بهبود اثربخشی نظام پیش‌بینی منابع در نظام بودجه‌ریزی دولتی ایران، فصلنامه مدیریت دولتی، دوره ۱۵، شماره ۴.
۹۵. مقیمی سیدمحمد و سلمانیان علیرضا (۱۴۰۳)، بودجه‌ریزی کارآفرینانه در بودجه دولتی ایران: موانع و راه‌کارها، فصلنامه مدیریت دولتی، دوره ۱۶، شماره ۱.

۷-۲. مقالات چاپ شده در مجلات تخصصی و علمی - ترویجی

۹۶. مقیمی سیدمحمد، "رفتار شهروندی سازمانی از تئوری تا عمل"، فرهنگ مدیریت، شماره ۱۱، سال ۱۳۸۴.
۹۷. مقیمی سیدمحمد؛ نورالله نامداری، "بررسی ارتباط بین فناوری اطلاعات و بازآفرینی دولت"، فرهنگ مدیریت، شماره ۹، سال ۱۳۸۴.
۹۸. مقیمی سیدمحمد، "کار آفرینی و عوامل موثر بر آن"، فرهنگ مدیریت، شماره ۵، سال ۱۳۸۳.
۹۹. میرزایی اهرنجان حسن؛ مقیمی سیدمحمد، "ارایه الگوی مطلوب سازمانی برای سازمان‌های غیر دولتی ایران با استفاده از رویکرد کارآفرینی"، فصلنامه دانش مدیریت، شماره ۶۱، سال ۱۳۸۲.
۱۰۰. مقیمی سیدمحمد، "سازمان‌های غیردولتی کارآفرین"، فصلنامه فرهنگ مدیریت، شماره ۳، سال ۱۳۸۲.
۱۰۱. احمدپور داریانی محمود؛ مقیمی سیدمحمد، "نقش و جایگاه دولت در توسعه آموزش کارآفرینی"، تدبیر، شماره ۱۱۶، سال ۱۳۸۰.
۱۰۲. مقیمی سیدمحمد، "مدیریت دولتی و سازمان‌های محلی با نگاهی به ایران"، فصلنامه دانش مدیریت، شماره ۵۵، سال ۱۳۸۰.
۱۰۳. مقیمی سیدمحمد، "نقش دولت در آموزش کارآفرینی"، ماهنامه تدبیر، شماره ۱۱۵، سال ۱۳۸۰.
۱۰۴. مقیمی سیدمحمد، "نقش آموزش کارآفرینی در بهبود دانش صاحبان کسب و کار کوچک"، ماهنامه تدبیر، شماره ۱۱۳، سال ۱۳۸۰.
۱۰۵. مقیمی سیدمحمد، "کارآفرینی اجتماعی"، فصلنامه رهیافت، شماره ۲۹، سال ۱۳۷۹.
۱۰۶. مقیمی سیدمحمد، "جایگاه شوراهای اسلامی در مدیریت کلان کشور"، فصلنامه پژوهش، شماره ۱، سال ۱۳۷۸.

۱۰۷. مقیمی سیدمحمد، "مهارت‌های شنود موثر"، ماهنامه تدبیر، شماره ۷۶، سال ۱۳۷۷.
۱۰۸. مقیمی سیدمحمد، "نقش پیرو موثر در فرآیند رهبری"، فصلنامه مصباح، تابستان ۱۳۷۷.
۱۰۹. مقیمی سیدمحمد، "تجزیه و تحلیل شغل (کارشکافی)"، ماهنامه زمینه، شماره تیر ماه، سال ۱۳۷۵.
۱۱۰. مقیمی سیدمحمد، "دگرگونی سازمان و مدیریت در مرحله گذار از پارادایم مدرنیسم به پست مدرنیسم"، مجموعه مقالات سال پیامبراعظم (ص)، سال ۱۳۸۶
۱۱۱. مقیمی سیدمحمد، "حکومت محلی"، دانشنامه مدیریت شهری و روستایی، سال ۱۳۸۷
۱۱۲. مقیمی سیدمحمد، "کارآفرینی روستایی"، دانشنامه مدیریت شهری و روستایی، سال ۱۳۸۷
۱۱۳. مقیمی سیدمحمد، "کارآفرینی"، دانشنامه مدیریت شهری و روستایی، سال ۱۳۸۷
۱۱۴. مقیمی سیدمحمد، "کارآفرینی اجتماعی"، دانشنامه مدیریت شهری و روستایی، سال ۱۳۸۷

۷-۳. مقالات چاپ شده در مجلات خارجی با ایندکس ISI و سایر ایندکس‌های معتبر بین المللی به زبان انگلیسی

1. Farhad Analoui and Seyed Mohammad Moghimi and Hossein Khanifar (2009), "Public sector managers and entrepreneurship in Islamic Republic of Iran", Journal of Management Development, Vol. 28, No. 6. (Scopus)
2. Mohammad Hossein Rahmati and Hossein Khanifar and Seyed Mohammad Moghimi (2011), Identifying the challenges related to policy making institutions for entrepreneurship formal education in Iran, African Journal of Business Management Vol. 5(17), pp. 7674-7682. (ISI)
3. Mohammad Hossein Rahmati, Seyed Mohammad Moghimi, Seyed Mahdi Alvani and Adel Aazr (2010) Policymaking for University Entrepreneurship Education in Iran, European Journal of Social Sciences, Volume 15, Number 3. (Scopus)
4. Seyed Mohammad Moghimi and Hossein Khanifar and Seyed Ahmad Bayan Memar and Majid Ramezan (2011), The Survey of Pre-school's Teachers' Standards in Islamic Republic of Iran, European Journal of Scientific Research, Vol.58, No.3, pp.352-361. (Scopus)
5. Golamreza Jandaghi and Hossein Khanifar Seyed Mohammad Moghimi and Seyed Ahmad Bayan Memar (2008), Ethical Considerations of Physical Education in an Islamic Valued System, Journal of Health Ethics, No.1.
6. Ali Naghi Amiri and Seyed Mohammad Moghimi and Masoumeh Kazemi (2010), Studying the Relationship between Cultural Intelligence and Employees' Performance, European Journal of Scientific Research, Vol.42, No.3, pp.432-427. (Scopus)
7. Mahdieh Heaidari and Seyed Mohammad Moghimi and Hossein Khanifar (2011), The critical success factors in implementing knowledge management: agricultural organization in Islamic Republic of Iran, British Journal of Science, Vol. 1 (2), pp.54-75. (Scopus)
8. Seyed Mohammad Moghimi (2012), Job Stress and Organizational Justice, Innova Ciencia Journal, Vol.4, No.2, pp.10 -29. (ISI)
9. Leili Habibi and Seyed Mohammad Moghimi and Hassan Abedi Jafari and Hassan Abedi Jafari and Mohammad Abui and Seyed Moose Pourmosavi (2012), Combating Corruption and Information & Communications Technology (ICT): Evidence from Tehran Metropolitan Municipality, Archives Des Sciences Journal, Vol.65, No.4, pp.14-27. (ISI, IF= .474)
10. Seyed Mohammad Moghimi (2012), The Roles of Servant Leadership: Evidence from Leadership Roles of Imam Khomeini, Science Series Data Report Journal, Vol.4, No.4, pp.10 -29. (ISI, IF= 1.45)
11. Seyed Mohammad Moghimi and Marzieh Bayat and Masoumeh Kazemi (2012), Job Design and Learning Organization: Evidence from the Banking Industry in Iran, Innova Ciencia Journal, Vol.4, No.4, pp. (ISI, IF=)

12. Seyed Mohammad Moghimi and Alambeigi Amir (2012), Organizational learning As the Requirement of forming Enviropreneurship in Environmental Non-governmental Organizations (NGOs) in Iran, International Journal of Environmental Research, Vol.6, No.2, pp. 409-416. (ISI, IF= 1.62)
13. Masoumeh Kazemi and Seyed Mohammad Moghimi and Ali Naghi Amiri and Majid Ramezan (2012), Cultural intelligence; key capability of employees in cross-cultural environments, Science Series Data Report Journal, Vol.4, No.2, pp.58 -82. (ISI, IF= 1.45)
14. Leila Hooshmand and Seyed Mohammad Moghimi (2011), Organizational Justice and Organizational Entrepreneurship in Managers and Experts in RMTO, European Journal of Scientific Research, Vol.65, No.4, pp. 553-463. (Scopus)
15. Seyed Mohammad Moghimi and Alambeigi Amir (2012), Government Facilitator Roles and Ecopreneurship in Environmental NGOs, International Journal of Environmental Research, Vol.6, No.3, pp. 635-644. (ISI, IF= 1.62).
16. Sagharvani Sima, Moghimi Seyed Mohammad (2023), The Relationship Structure Between Iranian NGOs and the Government, Iranian Journal of Management Studies, 1(16).
17. Beygie Vahid, Abooyee Ardakan Mohammad, Moghimi Seyed Mohammad (2022), Corporate governance of state-owned enterprises in Iran: an exploratory pathology., International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management,
18. Seyed Mohammad Moghimi (2007), The Relationship between Environmental Factors and Organizational Entrepreneurship in NGOs in Iran, Iranian Journal of Management, No.1.
19. Seyed Mohammad Moghimi (2006), Corporate entrepreneurship: obstacles and alternatives (the case of industrial corporation in Iran), Journal of Entrepreneurship Research, No.1.

۷-۴. مقالات چاپ شده در مجلات خارجی با ایندکس معتبر بین المللی به زبان عربی

۱. مقیمی سیدمحمد، "ادار التضاد قرا فی تجرب الامام الخمينی (ره)"، نصوص معاصره، السنه الرابعه - العددان الثالث و الرابع عشر - شتاء و ربيع ۲۰۰۷. (ISC)
۲. خنیفر حسین؛ مقیمی سیدمحمد، "منهجيات البحث الخلاق دراسه تطبيقيه في حقل الاسلاميات"، نصوص المعاصره، السنه الثالثه - العدد الثاني عشر، خريف ۲۰۰۷. (ISC)
۳. خنیفر حسین؛ مقیمی سیدمحمد، "مبادئ التربيه و التعليم دراسه في الحقل الديني"، نصوص معاصره، سال چهارم، ۱۶-۱۵، (ISC).۱۳۸۶
۴. مقیمی سیدمحمد، "اتحاد الدين و السياسه في الحكومه الصالحه نظره عامه على الدور السياسي و الديني للامام الخمينی (ره)"، "الاجتهاد و التجديد، العدد التاسع عشر، صيف ۲۰۱۱. (ISC)

۷-۵. گزارش های تحلیلی:

۱. مقیمی سیدمحمد؛ قادری آزاد و صادقی (۱۳۹۶). مطالعه تطبیقی مؤسسات عالی حسابرسی با نگاهی به تأثیر تعدد دستگاه های نظارتی در مقابله با فساد، دیوان محاسبات کشور.
۲. مقیمی سیدمحمد؛ قادری آزاد و صادقی (۱۳۹۸). تحلیلی بر تفریح بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور با نگاهی به متغیرهای کلان اقتصادی، دیوان محاسبات کشور
۳. مقیمی سیدمحمد با همکاری پژوهشگران مرکز آموزش و برنامه ریزی (۱۳۹۹)، تحلیلی بر گزارش تفریح بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور، دیوان محاسبات کشور.
۴. مقیمی سیدمحمد با همکاری پژوهشگران مرکز آموزش و برنامه ریزی (۱۳۹۶)، سند راهبردی آموزش دیوان محاسبات کشور.
۵. مقیمی سیدمحمد با همکاری پژوهشگران مرکز آموزش و برنامه ریزی (۱۳۹۶)، برنامه جامع آموزش دیوان محاسبات کشور.

۸. راهنمایی پایان‌نامه‌های پسا دکتری، دکتری و کارشناسی ارشد دانشگاه تهران

ردیف	عنوان پایان نامه/ رساله	دانشجوی پسا دکتری/ دکتری / کارشناسی ارشد
۱	الگوی حکمرانی شرکای تمدن نوین اسلامی	حسین اکبری (پسا دکتری)
۲	استعاره پردازی رفتاری کارکنان در سازمان‌های دولتی ایران	علیرضا امینی (پسا دکتری)
۳	تعادل نامتقارن در بستر سازمان‌های مردم نهاد	سیما ساغروانی (پسا دکتری)
۴	طراحی مدل خط‌مشی‌گذاری حکومت‌های اسلامی مبتنی بر تصویرپردازی از آینده موعود	رحمان غفاری (دکتری)
۵	طراحی و تبیین مدل بودجه‌ریزی دولتی مبتنی بر شاخص‌های حکمرانی خوب	حیدر احمدی (دکتری)
۶	چارچوب آینده نگاری شرکتی مبتنی بر سناریوپردازی برای مدیریت نوآوری	محسن کشاورز (دکتری)
۷	طراحی و تبیین مدل چیره دستی در سازمان‌های علمی و فناورانه	محمد رضا پورعابدی (دکتری)
۸	بررسی طراحی و تبیین مدل تحلیلی هوش راهبردی مبتنی بر نیت مندی	سعید سمیعی (دکتری)
۹	طراحی الگویی برای رفتارهای اینترگرایانه مبتنی بر تجربه زیسته مدیران جهادی	امیرحسین عبدالله زاده (دکتری)
۱۰	طراحی و تبیین مدل مدیریت منابع انسانی جهادی	محمود ذبیح زاده (دکتری)
۱۱	ارائه مدل کارآفرینی رسانه‌ای برای کسب و کارهای مبتنی بر آموزش‌های مهارتی	محمد مهدی اردی بهشت (دکتری)
۱۲	طراحی و تبیین چارچوب شهرت رسانه‌ای پایدار در برنامه‌های پرمخاطب تلویزیونی مورد مطالعه برنامه ورزشی 90	عادل فردوسی پور (دکتری)
۱۳	طراحی چارچوب نظارت مالی دیوان محاسبات کشور در بخش بانکی	قربان اسکندری کبودان (دکتری)
۱۴	طراحی مدل سیاست‌گذاری رسانه‌های اتحادیه رادیو و تلویزیون‌های اسلامی با رویکرد همگرایی محتوایی	محمد حسین ظریفیان یگانه (دکتری)
۱۵	طراحی مدل بومی سنجش کارآفرینی شرکتی در ایران (مطالعه موردی شرکت‌های دانش بنیان)	مهدی صفیان بلداجی (دکتری)
۱۶	طراحی مدل فرهنگ سازمانی کارآفرینانه سازگار با فرهنگ اسلامی - ایرانی به منظور ارتقاء نگرش‌ها و گرایش‌های کارآفرینانه شرکت‌های کوچک و متوسط	عبدالمجید ایمانی (دکتری)
۱۷	شناسایی و اولویت بندی عوامل حیاتی موفقیت بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد در ایران	فردیس مشگانی فراهانی
۱۸	شناسایی و تحلیل خط‌مشی‌های پیشران صادرات غیر نفتی در نظام بودجه‌ریزی دولتی ایران در طول برنامه ششم توسعه	عطیه نبوی
۱۹	ارزیابی اثربخشی کسورات مالیاتی و اعتبار مالیاتی به عنوان سیاست‌های مالیاتی نهادهای خیریه‌ای در ایران	حمیدرضا فکری جلدی باخانی
۲۰	آسیب‌شناسی و ارائه راهکارها برای بهبود اثر بخشی نظام پیش‌بینی منابع در نظام بودجه‌ریزی دولتی ایران	محدثه ربیعی
۲۱	ارائه چارچوب بهینه برای تنظیم خط‌مشی‌های بودجه‌ای در مرحله تهیه و تنظیم بودجه دولتی در ایران	علی فتحی
۲۲	بررسی کارآمدی روش‌ها و سیاست‌های تامین مالی کسری بودجه ایران در دهه 90 از دیدگاه کارشناسان و خبرگان	مسعود مهرابی
۲۳	معرفی چارچوب بودجه‌ریزی مبتنی بر سناریو با توجه به چالش‌های کلان اقتصاد کشور	یزدان عزیزی گلستان کاکاوند
۲۴	بررسی موانع و راهکارهای بودجه‌ریزی کارآفرینانه در بودجه دولتی ایران	علیرضا سلمانیان

اسماعیل قادری	بررسی ارتباط بین مهارت‌های کارآفرینانه مدیران و اثربخشی سازمانی در کسب و کارهای کوچک و متوسط در استان قم	۲۵
رضا مقدم	شناسائی سبک‌های ارتباطی کارآفرینان و ویژگی‌های رفتاری آنها در صنایع استان قم	۲۶
بلال پناهی کهق	بررسی ارتباط بین سبک‌های مذاکره مدیران و اثربخشی عملکرد آنان در صنایع کوچک و متوسط (SMES) استان قم	۲۷
رضا رضائی تبار	طراحی و تبیین الگوی تعاملی سازمان‌های مردم‌نهاد NGOs با کمیته امداد امام خمینی ره به منظور افزایش بهره‌وری خدمات حمایتی به محرومین و اقشار آسیب پذیر	۲۸
علیرضا رضوانی توتکانی	بررسی ارتباط بین مهارت‌های ارتباطی کارکنان و ارتباطات کارآفرینانه در ستاد مرکزی دانشگاه تهران	۲۹
راضیه بیات	بررسی ارتباط میان مدل مشخصات شغلی (JCM) و ویژگی‌های سازمان یادگیرنده در شعب بانک ملت	۳۰
مصطفی اعلائی اردکانی	بررسی ارتباط بین دولت الکترونیک و ویژگی‌های حکمرانی خوب در نظام مدیریت دولتی استان یزد	۳۱
مآده بزرگی	بررسی ارتباط بین نگرش به مدیریت دانش و رفتار کارآفرینانه کارکنان سازمان جهاد کشاورزی استان گیلان	۳۲
لیلا هوشمند	بررسی ارتباط بین عدالت سازمانی و کارآفرینی درون سازمانی سازمان حمل و نقل استان تهران	۳۳
فرزانه امامی	بررسی ارتباط بین سرمایه اجتماعی (Social Capital) و اثربخشی سازمانی دانشگاه زنجان	۳۴
علیرضا فرخار	بررسی وضعیت بازمهندسی فرآیندها و ارتباط آن با عملکرد سازمان‌های دولتی	۳۵
روح ا... حفیظی	بررسی ارتباط بین مدل مدیریت عملکرد (PMA) و مدل سلسله مراتبی کیفیت خدمات (HSQM) در شعب بانک ملی شهر اصفهان	۳۶
عباس محمدخانی	بررسی کیفیت خدمات (مدل Servqual) در شرکت‌های آب و گاز استان قم	۳۷
احمد جعفرزاده کوچکی	بررسی موانع و راهکارهای تجاری‌سازی ایده‌ها در مراکز هسته‌ای ایران	۳۸
نسترن سوار	بررسی ارتباط بین ادراک کارکنان از مدیریت منابع انسانی بر اساس مدل (TQM) با عملیات رهبری خدمت در شرکت گاز استان کرمانشاه	۳۹
نادر سید امیری (دکتری)	تبیین عوامل موثر در رشد و توسعه کسب و کارهای خانوادگی شهر تهران	۴۰
تورج حسن زاده ثمرین (دکتری)	طراحی و تبیین مدل سرمایه اجتماعی به منظور دستیابی به تعالی سازمانی در شهر داری تهران	۴۱
مهديه حیدری	بررسی عوامل حیاتی موفقیت در پیاده‌سازی مدیریت دانش در جهادکشاورزی استان قم	۴۲
حمیدرضا رنجبر	بررسی انطباق بین ویژگی‌های کلیدی مشاغل و ویژگی‌های شاغلین در ستاد مرکزی دانشگاه تهران	۴۳
سمیرا عبدالمهی	بررسی تأثیرات ابعاد سرمایه فکری بر کاهش رفتارهای مخرب سازمانی در کارکنان شهرداری منطقه ۱۴ تهران	۴۴
حمزه جمشیدی	آسیب‌شناسی بسترهای ساختاری و رفتاری استقرار مدیریت مشارکتی از طریق نظام پیشنهادها در شرکت مهندسی سپاسد	۴۵
مهدی حاج محمدحسینی	بررسی ارتباط بین ابعاد کارآفرینی شرکتی و عملکرد شرکت صنعت یدک	۴۶

۴۷	طراحی و تبیین طرح تجاری جهت بهره‌برداری از فرصت کسب و کار کربن فعال در استان همدان	امیرحسین رهبر
۴۸	بررسی ارتباط میان رفتار شهروندی سازمانی و رضایت شغلی کارکنان بانک سامان	رستم جدیدی
۴۹	بررسی ارتباط بین نگرش‌های فرهنگی و خلاقیت کارکنان در وزارت رفاه و تامین اجتماعی	توحید جعفری
۵۰	طراحی مدل کارآفرینی رسانه‌ای در کسب و کارهای رسانه‌های دیجیتال ایران	عباس نیک نژاد (دکتری)
۵۱	ارائه الگوی مناسب کارآفرینی فناورانه در شرکت‌های دانش بنیان مستقر در پارک‌های علم و فناوری	قاسم رضانپور نرگسی (دکتری)
۵۲	ارزیابی کارآمدی سامانه الکترونیکی فرآیندهای اداری و ارتباط آن با افزایش کارآفرینی درون سازمانی (مطالعه موردی: ستاد دانشگاه تهران)	فاطمه وفایی
۵۳	بررسی ارتباط بین سبک‌های شخصیت و اثربخشی مدیریت در مدیران سازمان‌های دولتی	مهلا عربی خوان
۵۴	بررسی ارتباط بین گروه فکری تک فکری گروهی و اثر بخشی تیمی در گروه‌های استانداری	انسیه مطلبی
۵۵	بررسی رابطه رفتارهای توانمند ساز رهبر و مدیریت شایعات در سازمان جهاد کشاورزی استان قم	محمود جانقلی
۵۶	شناسایی موانع تدوین استراتژی‌های کارکردی منابع انسانی در گروه خودروسازی سایپا بر اساس روش شناسی کیو	علی اصغری صارم
۵۷	بررسی ارتباط هوش فرهنگی و عملکرد کارکنان جامعه المصطفی العالمیه	معصومه کاظمی
۵۸	بررسی ماهیت زبان دولت در سه دهه انقلاب اسلامی و ارائه الگوی کارآمد آن در ایران	عباس نرگسیان (دکتری)
۵۹	طراحی مدل خط مشی گذاری در نظام آموزش کارآفرینی در ایران	محمد حسین رحمتی (دکتری)
۶۰	طراحی مدل سناریوپردازی چند سطحی	محمدامین قلمبر (دکتری)
۶۱	شناسایی قابلیت‌های پویا در صنعت داروسازی با استفاده از نظریه داده بنیاد	معصومه کاظمی (دکتری)
۶۲	بررسی ارتباط ماهیت فرهنگ سازمانی با نوسازی استراتژیک: مطالعه موردی بانک ملت	سعید سمیعی
۶۳	طراحی مدل کنترل اجتماعی در مدیریت عملکرد بخش عمومی کشور از طریق خبرگان و تشکل‌های مردم نهاد	امید ابراهیمی (دکتری)

۹. عضویت در مجامع علمی و کسب عناوین علمی و پژوهشی

- ❖ سردبیر فصلنامه علمی - پژوهشی توسعه کارآفرینی، دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران (از سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۲)
- ❖ سردبیر فصلنامه علمی - پژوهشی مدیریت اسلامی، دانشگاه امام حسین (ع) (از سال ۱۳۸۹ تاکنون)
- ❖ عضو هیات تحریریه مجله علمی - پژوهشی Iranian Journal of Management دانشگاه تهران
- ❖ عضو هیات تحریریه مجله Middle East Journal of Management (MEJM) موسسه Inderscience کشور سوئیس
- ❖ عضو هیات تحریریه مجله علمی - پژوهشی مدیریت دولتی (دانشکده مدیریت دانشگاه تهران)
- ❖ عضو هیات تحریریه مجله علمی - پژوهشی اقتصاد و تجارت نوین (معاونت برنامه‌ریزی و امور اقتصادی وزارت بازرگانی)
- ❖ عضو هیات تحریریه مجله علمی - پژوهشی آمایش سرزمین (دانشگاه تهران)
- ❖ عضو هیات تحریریه مجله علمی - پژوهشی مدیریت ورزشی (دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تهران)
- ❖ دبیر دومین همایش ملی نظام پیشنهادها در سازمان‌های دولتی (پاییز ۱۳۸۷) - تالار وزارت کشور
- ❖ دبیر اولین همایش استانی نظام پیشنهادها در سازمان‌های دولتی استان قم
- ❖ عضو هیات علمی اولین همایش ملی استانداردهای منابع انسانی، وزارت آموزش و پرورش، اسفند ۱۳۸۲

- ❖ ارزیاب مقالات مجلات علمی - پژوهشی دانش مدیریت، توسعه کارآفرینی، فرهنگ مدیریت، دانشور، پژوهش‌های بازرگانی، پژوهشنامه علوم انسانی و اجتماعی، مدیریت اسلامی، اقتصاد و تجارت نوین، آموزش مهندسی ایران و...
- ❖ مشاور علمی هیات امنای مرکز جهانی علوم اسلامی و سازمان حوزه‌ها و مدارس علمیه خارج از کشور
- ❖ پژوهشگر برتر پردیس قم دانشگاه تهران در سال ۱۳۸۵
- ❖ پژوهشگر برتر پردیس قم دانشگاه تهران در سال ۱۳۸۶
- ❖ پژوهشگر برتر استان قم در سال ۱۳۸۶
- ❖ عضو کمیته کارآفرینی دانشگاه تهران (از سال ۱۳۸۰ تاکنون)
- ❖ دبیر اولین همایش ملی مدیریت شهری (اصفهان)
- ❖ عضو شورای علمی گروه پژوهشی مدیریت جهاد دانشگاهی
- ❖ عضو کمیته کارآفرینی دانشگاه جامع علمی- کاربردی (از سال ۱۳۸۵ تاکنون)
- ❖ عضو کمیته کارآفرینی دانشگاه شاهد (از سال ۱۳۸۵ تاکنون)
- ❖ ناظر و ارزیاب پروژه‌های سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی (۸۴-۱۳۸۲)
- ❖ ناظر پروژه‌های سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های وزارت کشور (۸۴-۱۳۸۰)
- ❖ مشاور علمی دفتر بهبود کیفیت و راهبری استانداردهای معاونت برنامه‌ریزی وزارت آموزش و پرورش (۲-۱۳۸۱)
- ❖ مشاور مرکز تحقیقات و برنامه‌ریزی بانک ملت (۸۳-۱۳۷۸)
- ❖ استاد راهنما و مشاور بیش از ۱۰۰ پروژه پایان دوره و پایان نامه کارشناسی ارشد و دکتری و پسادکتری
- ❖ راهنمای علمی تدوین برنامه راهبردی مؤسسه خدمات مشاوره‌ای، جوانان و پژوهش‌های اجتماعی آستان قدس رضوی
- ❖ عضو کمیته علمی نخستین همایش ملی کارآفرینی، خلاقیت و سازمان‌های آینده، تهران: هتل المپیک، اسفند ۱۳۸۶
- ❖ عضو کمیته علمی نخستین همایش ملی مدیریت کارآفرینی مرکز آفرینی دانشگاه تهران، تهران: تالار علامه امینی کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، ۱۳۸۵
- ❖ عضو کمیته علمی همایش ملی کارآفرینی خلاقیت، دانشگاه جامع علمی - کاربردی، تهران: تالار علامه امینی کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، ۱۳۸۴
- ❖ عضو کمیته علمی سومین، چهارمین و پنجمین همایش کیفیت در نظام دانشگاهی، دفتر نظارت و ارزیابی وزارت علوم تحقیقات و فناوری - دانشگاه تهران، ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹.
- ❖ مدیر مسئول نشریات علمی - پژوهشی مدیریت فرهنگ سازمانی، آمایش سرزمین، فلسفه دین، اللغه العربیه و آدابها، پژوهش‌های فقهی، پژوهشنامه تفسیر قرآن، مدیریت سرمایه اجتماعی و مجله Iranian Journal of Management Studies با نمایه ISI.

۱۰. عنوان سمینارها و کارگاه‌های آموزشی

ردیف	عنوان سمینار	محل برگزاری
۱	جایگاه شوراهای اسلامی در مدیریت کلان کشور (همایش ملی شوراها و مشارکت مردمی)	تالار علامه امینی دانشگاه تهران (وزارت کشور با همکاری جهاد دانشگاهی)
۲	توسعه کارآفرینی درون سازمانی: موانع و راهکارها	مدیران ارشد صنعت آب و برق استان خوزستان
۳	مهارت‌های کار گروهی	شرکت صا ایران
۴	چالش‌های مدیریت شهری در ایران	اولین همایش ملی مدیریت شهری در اصفهان
۵	بررسی موانع شخصی سازمانی و محیطی کارآفرینی در سازمان‌ها	مدیران ارشد صنعت آب و برق استان فارس
۶	اصول و مبانی کار تیمی	مرکز آموزش مدیریت دولتی
۷	اصول مدیریت تعاونی‌ها	تعاونی فرش ایران
۸	توسعه کارآفرینی درون سازمانی	مدیران ارشد صنعت آب و برق استان خراسان
۹	کارگاه آسیب‌شناسی سازمانی	مؤسسه قرض الحسنه بسیجیان

ردیف	عنوان سمینار	محل برگزاری
۱۰	کارآفرینی در تئوری و عمل	پردیس قم دانشگاه تهران
۱۱	کارگاه آسیب‌شناسی سازمانی وزارت نیرو	شرکت آب منطقه‌ای غرب کشور
۱۲	کارآفرینی و صنایع کوچک	دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران
۱۳	مدیریت مشارکتی و نوآوری سازمانی	اداره کل صنایع استان قم
۱۴	توسعه کارآفرینی: موانع و راهکارها	مدیران ارشد صنعت آب و برق غرب کشور
۱۵	اهمیت و ضرورت کارآفرینی در دانشگاه‌ها	اعضای شورای دانشگاه تهران
۱۶	مدیریت مشارکتی	شرکت فولاد خوزستان
۱۷	موانع کارآفرینی مدیران	مدیران ارشد صنعت آب و برق استان آذربایجان شرقی
۱۸	مشارکت کارکنان در عصر اطلاعات	شرکت فولاد خوزستان
۱۹	مراحل تدوین استراتژی‌های بازاریابی	موسسه قرض الحسنه بسیجیان
۲۰	توسعه کارآفرینی: موانع و راهکارها	مدیران ارشد صنعت آب و برق استان مازندران
۲۱	مهندسی رفتارهای ارتباطی	شرکت زغال سنگ کرمان
۲۲	(NGOS) کارآفرینی در سازمان‌های غیر دولتی	سازمان ملی جوانان استان خراسان
۲۳	برنامه‌ریزی استراتژیک شهرداری‌ها	شهرداری قم
۲۴	مدیریت شوراها و شهرداری‌ها در ایران	دومین همایش ملی مدیریت شهری در اصفهان
۲۵	کارگاه مدیریت مشارکتی	دفتر مرکزی بانک ملت
۲۶	کارگاه کارآفرینی در خدمات بانکی کارآفرینانه	دفتر مرکزی بانک ملت
۲۷	کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای کارآفرینانه	کارآفرینان استان بوشهر
۲۸	کارآفرینی اجتماعی	همایش ملی کارآفرینی در تالار علامه امینی دانشگاه تهران
۲۹	دگرگونی سازمان و مدیریت در مرحله گذار از پارادایم مدرنیسم به پست مدرنیسم	همایش علمی به مناسبت سال پیامبر اعظم (ص) پردیس قم دانشگاه تهران
۳۰	توسعه کارآفرینی درون سازمانی	مدیران ارشد صنعت آب و برق استان اصفهان
۳۲	مدیریت فرهنگ سازمانی	مدیران و کارکنان دانشگاه کاشان
۳۳	مدیریت پروژه	مرکز آموزش مدیریت دولتی بوشهر
۳۲	کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای کوچک	کارآفرینان شهر مقدس مشهد
۳۳	چگونگی طراحی و تدوین برنامه راهبردی مؤسسه خدمات فرهنگی و اجتماعی	مؤسسه خدمات مشاوره‌ای، جوانان و پژوهش‌های اجتماعی آستان قدس رضوی
۳۴	مهارت‌های عمومی مدیران	بیمارستان ایرانیان دبی (امارات متحده عربی)
۳۵	کارآفرینی روستایی و مدیریت کسب و کارهای کوچک در روستاهای ایران	سازمان جهاد کشاورزی
۳۶	بررسی ارتباط رفتار شهروندی سازمانی و فرهنگ کارآفرینی در سازمان‌های دولتی	نخستین همایش ملی مدیریت کارآفرینی، تهران: تالار علامه امینی کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، سال ۱۳۸۵
۳۷	بررسی فرهنگ کارآفرینی در سازمان‌های دولتی	نخستین همایش ملی مدیریت کارآفرینی، تهران: تالار علامه امینی کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، سال ۱۳۸۵

ردیف	عنوان سمینار	محل برگزاری
۳۸	نگرشی تطبیقی به حکومت‌های محلی در ایران و سایر کشورها	دومین همایش ملی مدیریت شهری در اصفهان
۳۹	مدیریت کارآفرینانه	مدیران صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، بهمن ۸۷
۴۰	تدوین سند راهبردی سازمان فرهنگی و هنری شهرداری تهران با رویکرد حقوق شهروندی	مدیران سازمان فرهنگی و هنری شهرداری تهران، اسفند ماه ۱۳۹۷
۴۱	بودجه‌ریزی دولتی	مدیران شهرداری تهران، دی ماه ۱۳۹۹
۴۲	رهبری اخلاص مدار شهید سلیمانی الگوی پرورش مدیران آینده	کارشناسان و پژوهشگران مجمع تشخیص مصلحت نظام، خرداد ۱۴۰۰
۴۳	کارگاه تبیین و عملیاتی‌سازی بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی در دانشگاه فرهنگیان	مدیران مراکز دانشگاه فرهنگیان سراسر کشور، تیر ماه ۱۳۹۸
۴۴	فرآیند کارآفرینی از ایده تا محصول	نخبگان کشور، بنیاد نخبگان استان قم، ۱۳۹۹
۴۵	مدیریت تحول و نوآوری سازمانی	مدیران شهرداری تهران، خرداد ماه ۱۴۰۰
۴۶	رهبری اخلاص مدار؛ جوهره مکتب شهید سلیمانی	همایش شهید سلیمانی، دانشگاه امام حسین (ع)، بهمن ۱۳۹۹
۴۷	رویکرد اخلاص مداری در مدیریت منابع انسانی مبتنی بر مکتب شهید سلیمانی	پنجمین کنفرانس ملی منابع انسانی، دانشگاه تهران، بهمن ۱۳۹۹
۴۸	تبیین مدل تطبیقی سازمان‌های بازرسی و نظارت بهینه بر عملکرد مدیریت شهری	مدیران بازرسی کلانشهرهای ایران، ۱۳۹۴
۴۹	نقش اسناد بالادستی در حمایت از جانشین پروری مدیران	مرکز آموزش مدیریت دولتی، ۱۳۹۸
۵۰	مدل شایستگی مدیران دیوان محاسبات کشور	مدیران دیوان محاسبات کشور، ۱۳۹۸
۵۱	حکمرانی بحران در جهان اسلام بر مبنای تعاون محوری	سی و چهارمین کنفرانس بین‌المللی وحدت اسلامی، آبان ۱۳۹۹
۵۲	مدیریت بحران: با تاکید بر بحرانهای حوزه بهداشت و درمان	مدیران ارشد وزارت بهداشت، تیر ماه ۱۴۰۰
۵۳	چالش‌های مدیریتی مرتبط با اجرای سند الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت	مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، تیر ماه ۱۴۰۰

۱۱. ارائه مقاله و سخنرانی در کنگره‌های خارج از کشور

No.	Article Title	Congress / Scientific Committee	Place / Date
1	The survey of governmental organizations managers & employees psychological & behavioral characteristics with entrepreneurship approach (the case of Islamic republic of Iran)	9th Congress of European Psychology / Work and Organizational Psychology	Granada / Spain, 8 July 2005
2	The relationships between, citizenship behavior (OCB) and entrepreneurial Culture in Iranian employees	26th International Congress of Applied Psychology /Work and Organizational Psychology	Athens, Greece /19 July 2006
3	Health Psychology and Behavior Categorizations in Islam	26th International Congress of Applied Psychology /Health Psychology	Athens, Greece /20 July 2006

No.	Article Title	Congress / Scientific Committee	Place / Date
4	Identifying and Developing Scientific and Performance Standards for Educational Administrators of Tehran's High Schools and Providing an Appropriate Model	26th International Congress of Applied Psychology /Educational, School and Instructional Psychology	Athens, Greece /19 July 2006
5	Analyzing the organizational citizenship behavior (OCB) and it's relationship with demographic factors. (A case study of employers working in the central department of Ministry of power in the Islamic Republic of Iran	26th International Congress of Applied Psychology /Work and Organizational Psychology	Athens, Greece /19 July 2006
6	Education and research review as the foundations of new world development	26th International Congress of Applied Psychology / Psychology and National Development	Athens, Greece /19 July 2006
7	A study of altruism and entrepreneurship of employees working in Ministry of energy of the Islamic republic of Iran	26th International Congress of Applied Psychology /Work and Organizational Psychology	Athens, Greece /21 July 2006
8	Appreciates Scientific, Behavioral and Performance Standards for School Advisors and Psychologists.	26th International Congress of Applied Psychology /Counseling Psychology	Athens, Greece /17 July 2006
9	Studying The Relation Between Safety Management and Entrepreneurship In The Industrial Corporations (Case Study: Iranian Industrial Corporations)	8th World Conference on injury Prevention and Safety Promotion held at the international Convention Center	Durban, South Africa/2-5 April 2006
10	Ethical considerations in physical education	7th Biennial Conference Asian Association of Social Psychology (AASP) 25-28 July 2007	Malaysia, University Malaysia Sabah/26 July 2007
11	Comparative study of teacher's psychological characteristics in Islam and other psychological-philosophical schools.	7th Biennial Conference Asian Association of Social Psychology (AASP) 25-28 July 2007	Malaysia, University Malaysia Sabah/26 July 2007
12	The role of religion in mental health.	7th Biennial Conference Asian Association of Social Psychology (AASP) 25-28 July 2007)	Malaysia, University Malaysia Sabah/26 July 2007
13	Psychological aspects of the resurrection, remembrance and its effect on human behavior.	7th Biennial Conference Asian Association of Social Psychology (AASP)	Malaysia, University Malaysia

No.	Article Title	Congress / Scientific Committee	Place / Date
		25-28 July 2007	Sabah/27 July 2007
14	Attitude and psychological viewpoint of Iranian youth towards the mass media.	7th Biennial Conference Asian Association of Social Psychology (AASP) 25-28 July 2007	Malaysia, University Malaysia Sabah/28 July 2007
15	Investigating children's play psychology.	7th Biennial Conference Asian Association of Social Psychology (AASP) 25-28 July 2007	Malaysia, University Malaysia Sabah/28 July 2007
16	A study of problem of teaching English language as a foreign language in the middle school in Iran with emphasis on psychologists' point of view.	7th Biennial Conference Asian Association of Social Psychology (AASP) 25-28 July 2007	Malaysia, University Malaysia Sabah/28 July 2007
17	Designing and formulating the standards and criteria of Iran pre-school teachers	7th Biennial Conference Asian Association of Social Psychology (AASP) 25-28 July 2007	Malaysia, University Malaysia Sabah/28 July 2007
18	Behavioral and performance standards of pre-school teachers in Iran.	7th Biennial Conference Asian Association of Social Psychology (AASP) 25-28 July 2007	Malaysia, University Malaysia Sabah/26 July 2007
19	Physical exercise for the handicapped.	7th Biennial Conference Asian Association of Social Psychology (AASP) 25-28 July 2007	Malaysia, University Malaysia Sabah/28 July 2007
20	A prelude on moral prism in education (case study: teachers moral prism)	29th International Congress of Psychology 20-25 July 2008	Germany, Berlin/21 July 2008
21	Physical psychology and ethics	29th International Congress of Psychology 20-25 July 2008	Germany, Berlin/21 July 2008
22	The psychological and behavioral characteristics of governmental organizations managers with entrepreneurship approach the case of Islamic Republic of Iran	World academy of Science Engineering and Technology	France, Paris/ July 2009

No.	Article Title	Congress / Scientific Committee	Place / Date
23	Studying the relationship between emotional intelligence and principals' performance	World academy of Science Engineering and Technology	France, Paris/ July 2009
24	The psychology of job stress s from legend to reality	World academy of Science Engineering and Technology	France, Paris/ July 2009
25	Investigating the relationship between self-efficiency & youth stress	FMPP Annual congress of Psychiatry and Psychotherapy 20th IFP World congress of Psychotherapy	Swiss / July 2010
26	The survey of correlation between organizational justice & job stress in Iran governmental organizations	FMPP Annual congress of Psychiatry and Psychotherapy 20th IFP World congress of Psychotherapy	Swiss / July 2010

۱۲. ارائه مقاله و سخنرانی در کنگره‌های داخلی

- ❖ بررسی فرهنگ کارآفرینی در سازمان‌های دولتی نخستین همایش ملی مدیریت کارآفرینی، تهران: تالار علامه امینی کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، سال ۱۳۸۵
- ❖ بررسی ارتباط رفتار شهروندی سازمانی و فرهنگ کارآفرینی در سازمان‌های دولتی، نخستین همایش ملی مدیریت کارآفرینی، تهران: تالار علامه امینی کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، سال ۱۳۸۵
- ❖ چالش‌های مدیریت شهری در ایران، اولین همایش ملی مدیریت شهری در اصفهان، سال ۱۳۸۴
- ❖ جایگاه شوراهای اسلامی در مدیریت کلان کشور (همایش ملی شوراها و مشارکت مردمی)، تالار علامه امینی دانشگاه تهران (وزارت کشور) همکاری جهاد دانشگاهی)، سال ۱۳۷۷
- ❖ مدیریت شوراها و شهرداری‌ها در ایران، دومین همایش ملی مدیریت شهری در اصفهان، سال ۱۳۸۵
- ❖ کارآفرینی اجتماعی، همایش ملی کارآفرینی در تالار علامه امینی دانشگاه تهران، سال ۱۳۸۴
- ❖ مدیریت شوراها و شهرداری‌ها در ایران، دومین همایش ملی مدیریت شهری در اصفهان، سال ۱۳۸۵
- ❖ سیدمحمد مقیمی؛ امیر حسین رهبر؛ حسن اسلامی، "معنویت سازمانی با نیم نگاهی به سازمان رزم"، کنگره نقش معنویت در نبرد ناهمتراز، ایران، ۱۳۸۷.

۱۳. پروژه‌های تحقیقاتی و کاربردی

- ❖ مجری پروژه: "بررسی موانع کارآفرینی در صنعت ایران و ارائه راهکارهای اساسی"، سازمان پژوهش‌های علمی کشور، سال ۷۹-۱۳۷۷
- ❖ مجری پروژه: "بررسی ساختار نظام ارزی بانک ملت و طراحی ساختار بهینه"، مرکز تحقیقات و برنامه‌ریزی بانک ملت، سال ۱۳۸۰
- ❖ مجری پروژه: "بررسی سیستم آموزش دفتر تبلیغات اسلامی"، دفتر تبلیغات اسلامی (کمیته برنامه جامع)، سال ۱۳۷۹
- ❖ مجری پروژه: "بررسی سیستم بازاریابی دفتر تبلیغات اسلامی"، دفتر تبلیغات اسلامی (کمیته برنامه جامع)، سال ۱۳۷۹
- ❖ مجری پروژه: "طراحی و تبیین الگوی مدیریت توسعه از دیدگاه امام خمینی (ره)"، سازمان مدیریت و برنامه ریزی، سال ۸۰-۱۳۷۹
- ❖ مسئول پروژه و کارشناس برنامه: "تدوین هفده برنامه تلویزیونی صدا و سیما درخصوص کارآفرینی"، گروه اقتصاد شبکه اول صدا و سیما، سال ۸۰-۱۳۷۹
- ❖ مجری پروژه: "آسیب‌شناسی سازمانی شهرداری قم، شهرداری قم، سال ۸۰-۱۳۷۹
- ❖ مجری پروژه: "بررسی رضایت شغلی معلمان امور تربیتی آموزش و پرورش"، پژوهشکده تعلیم و تربیت وزارت آموزش و پرورش، سال ۸۰-۱۳۷۹

- ❖ مجری پروژه: "طراحی دوره‌های آموزشی کارآفرینی برای متقاضیان در مرحله بهره‌برداری صنایع کوچک و متوسط"، سازمان صنایع کوچک، وزارت صنایع، سال ۱۳۷۹-۱۳۸۰
- ❖ مجری پروژه: "طراحی و تبیین استانداردهای معلمان و مدیران مراکز پیش دبستانی ایران"، معاونت برنامه‌ریزی و منابع انسانی، وزارت آموزش و پرورش، سال ۱۳۸۱-۸۲
- ❖ مجری پروژه: "تدوین تجربیات کارآفرینان اجتماعی در ایران"، دانشگاه امیرکبیر، سال ۱۳۸۰-۸۱
- ❖ مجری پروژه: "تدوین تجربیات کارآفرینان موفق ایرانی"، جهاد دانشگاهی دانشگاه تهران، سال ۱۳۸۰-۸۱
- ❖ مدیر پروژه: "آسیب‌شناسی سازمان شرکت آب منطقه‌ای غرب کشور، وزارت نیرو (موسسه تحقیقات و آموزش مدیریت)، سال ۸۲-۱۳۸۰
- ❖ مجری پروژه: "طراحی و تبیین الگوی نقش‌های اجتماعی امام خمینی(ره)"، سازمان مدیریت و برنامه ریزی، سال ۱۳۷۹-۸۱
- ❖ مجری پروژه: "طراحی و تبیین الگوی مدیریت تضاد از دیدگاه امام خمینی(ره)"، سازمان مدیریت و برنامه ریزی، سال ۱۳۷۹-۸۱
- ❖ مجری پروژه: "طراحی و تبیین مدل کارآفرینی سازمانی برای NGOs (سازمان‌های غیر دولتی)"، رساله دکتری (دانشگاه تهران)، ۸۱-۱۳۸۰
- ❖ مجری پروژه: "بررسی عوامل موثر بر حیطة نظارت مدیران عملیاتی وزارت جهاد سازندگی"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، (دانشگاه تهران)، ۱۳۷۵
- ❖ مجری پروژه: "طراحی و تدوین استراتژی بازاریابی موسسه قرض الحسنه بسیجیان"، معاونت طرح و برنامه موسسه قرض الحسنه بسیجیان، ۳-۱۳۸۲
- ❖ مجری پروژه: "بررسی عوامل موفقیت سازمان‌های کارآفرینی در بخش اجتماعی و فرهنگی دولتی ایران"، دانشگاه علوم پزشکی بهزیستی، سال ۳-۱۳۸۲
- ❖ مجری پروژه: "آسیب‌شناسی مدیریت و ارائه الگوی پرورش مدیران وزارت نیرو با رویکرد کارآفرینی"، وزارت نیرو، سال ۴-۱۳۸۳
- ❖ مجری پروژه: "تدوین استراتژی بازاریابی بانک ملت"، مرکز تحقیقات و برنامه‌ریزی بانک ملت، ۳-۱۳۸۱
- ❖ مجری پروژه: "بررسی ارتباط بین رفتار شهروندی سازمانی (OCB) و فرهنگ کارآفرینی در سازمان‌های دولتی (مطالعه موردی: وزارت نیرو)"، دانشگاه تهران، سال ۴-۱۳۸۳
- ❖ مجری پروژه: "اجرای نظام پیشنهادها در ۱۷ دستگاه دولتی استان قم"، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان قم و پردیس قم دانشگاه تهران، سال ۱۳۸۵
- ❖ مجری پروژه: "طراحی برنامه راهبردی توسعه تجارت خارجی استان قم"، سازمان بازرگانی استان قم و پردیس قم دانشگاه تهران، سال ۱۳۸۶
- ❖ مجری پروژه: "بازارشناسی کشور مالزی"، سازمان بازرگانی استان قم و پردیس قم دانشگاه تهران، سال ۱۳۸۶
- ❖ مجری پروژه: "توانمندسازی بازرگانان استان قم از طریق طراحی و اجرای شش همایش علمی-کاربردی"، سازمان بازرگانی استان قم و پردیس قم دانشگاه تهران، سال ۱۳۸۶
- ❖ مجری پروژه: "بررسی سطح کیفیت زندگی کاری (QWL) کارکنان دولت در استان قم و ارائه راهکارهای ارتقای آن"، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان قم، سال ۱۳۸۶
- ❖ مجری پروژه: "آسیب‌شناسی صنایع استان قم و ارائه راهکارها به منظور استفاده کامل از ظرفیت‌های خالی صنایع استان"، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان قم، سال ۱۳۸۶
- ❖ مجری پروژه: "تبیین وضعیت عدالت سازمانی و ارتباط آن با رضایت شغلی کارکنان در سازمان‌های دولتی استان قم، دانشگاه تهران، سال ۱۳۸۷
- ❖ طراحی و تدوین استانداردهای منابع انسانی آموزش و پرورش ایران (مطالعه موردی: مدارس پیش دبستانی)"، دانشگاه تهران، سال ۱۳۸۵
- ❖ مجری پروژه: "بررسی عوامل موثر بر ظرفیت‌سازی و توانمندسازی سازمان‌های غیر دولتی زیست محیطی"، دانشکده مدیریت دانشگاه تهران، سال ۹-۱۳۸۸
- ❖ مجری پروژه: "بررسی ارتباط پایبندی به اخلاق و مدیریت شایعه در سازمان‌های دولتی"، دانشکده مدیریت دانشگاه تهران، سال ۹۱-۱۳۹۰
- ❖ مجری پروژه: "آسیب‌شناسی مدیریت و ارائه الگوی پرورش مدیران شهرداری تهران با رویکرد کارآفرینی، شهرداری تهران و معاونت پژوهشی دانشگاه تهران، سال ۹۳-۱۳۹۲

- ❖ مجری پروژه: "پژوهش و طراحی مدل تطبیقی سازمان‌های بازرسی و نظارت بهینه بر عملکرد مدیریت شهری"، مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران، سال ۱۳۹۴-۹۵.
- ❖ مسئول پروژه: "تدوین برنامه جامع آموزش دیوان محاسبات کشور، مرکز آموزش و برنامه‌ریزی دیوان محاسبات کشور.
- ❖ مسئول پروژه: "تدوین سند راهبردی دیوان محاسبات کشور ۱۳۹۹-۱۳۹۵، مرکز آموزش و برنامه‌ریزی دیوان محاسبات کشور.
- ❖ مسئول پروژه: "تدوین سند راهبردی دیوان محاسبات کشور ۱۴۰۴-۱۳۹۹، مرکز آموزش و برنامه‌ریزی دیوان محاسبات کشور.

دولت کارآفرین بر مدار علم و عمل

دولت کارآفرینین بد مدار علم و عمل